

श्रीमद् राजचंद्र प्रणीत मोक्षमाळा

अतगत,

सिधु विंदुम्प गाल्यरोय शिक्षापाठ

“ जेणे आत्माने जाण्यो तेणे सरं जाण्यु ”

तिर्थेश्व प्रयत्न

(मणका जीजा)

प्रकटकर्ता,

श्री राजनगर सुबोधक पुस्तकालय

शा आत्माराम माणेकलाब्ना ची भाई गालाभाईना स्मरणार्थे

मसत १९८७

पाचमी आवृत्ति

सर्व हक्क स्वामीन

श्री फीनीश प्रीटोंग प्रेममा,
शाह माहनगर चीमनगळे डाण्डु
भ्रमदावाद

अनुक्रम मणिका

पाठ		पृष्ठ
१	वाचनारने भलाभण	१
२	सर्वमान्य धर्म	२
३	कर्मना चमत्कार	४
४	मानवदेव	५
५	अनाथीमुनि	भाग १ लो ६
६	"	भाग २ जो ८
७	"	भाग ३ जो १०
८	सत्देव तत्व	१२
९	सत्यर्म तत्व	१३
१०	मद्गुरु तत्व	भाग १ लो १६
११	"	भाग २ जो १८
१२	उत्तम गृहस्थ	१७
१३	जिनेश्वरनी भक्ति	भाग १ लो १९
१४	"	भाग २ जो २१
१५	भक्तिनो उपदेश	२२
१६	स्वगीमहत्ता	२३
१७	बाहुबळ	२५
१८	चारगति	२६
१९	मसारने चार उपमा	भाग १ लो २९
२०	"	भाग २ जो ३०
२१	वारभावना	३२
२२	"	३३

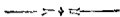
पाठ			पृष्ठ
२३	सस		३५
२४	सत्सग		३७
२५	परिग्रहन सकोचवो		३०
२६	तत्व समज		४१
२७	यतना		४३
२८	रात्रि भोजन		४४
२०	सर्व जीवनी रक्षा	भाग १ लो	४५
३०	"	भाग २ जो	४७
३१	प्रत्याख्यान		४८
३२	विनयवडे तत्वनी सिद्धि छे		५०
३३	सुदर्शन शेट		५२
३४	ब्रह्मचर्य विषे मुभाषित		५४
३५	नमस्कार मंत्र		५५
३६	अनुपूर्वी		५७
३७	सामायिक विचार	भाग १ लो	५८
३८	"	भाग २ जो	६१
३९	"	भाग ३ जो	६३
४०	प्रतिक्रमण विचार		६४
४१	भिखारीनो खेद	भाग १ लो	६६
४२	" "	भाग २ जो	६७
४३	अनुपम क्षमा		६९
४४	राग		७०
४५	सामान्य मनोर्थ		७२
४६	कपिलमुनि	भाग १ लो	७३

पाठ			पृष्ठ
४७	कपिलमुनि	भाग २ जो	७८
४८	"	भाग ३ जो	७८
४९	तृष्णानी विचित्रता		७८
५०	भ्रमाद		८०
५१	विवेक एटले शु?		८१
५२	ज्ञानीभोए पैराग्य गा माटे जोध्यो		८३
५३	महावीर शासन		८४
५४	अशुचि कोने कहेवी		८७
५५	सामान्य निस नियम		८९
५६	क्षमापना		९०
५७	पैराग्य ए धर्मनु स्वरूप छे		९१
५८	धर्मना मतभेद	भाग १ लो	९२
५९	"	भाग २ जो	९४
६०	"	भाग ३ जो	९५
६१	सुख विपे विचार	भाग १ लो	९७
६२	"	भाग २ जो	९९
६३	"	भाग ३ जो	१०१
६४	"	भाग ४ थो	१०३
६५	"	भाग ५ मो	१०५
६६	"	भाग ६ हो	१०७
६७	अमूल्य तत्वविचार		१०९
६८	जितेंद्रियता		११०
६९	ब्रह्मचर्यनी नववाढ		१११
७०	रुनतकुमार	भाग १ लो	११३

अनुक्रम मणिका

पाठ	अ	पृष्ठ
५	अनाथीमुनि	भाग १ लो ६
६	"	भाग २ जो. ८
७	"	भाग ३ जो. १०
३६	अनुपूर्वी	५७
४३	अनुपम क्षमा	६९
५४	अशुचि कोने कहेवी	८७
६७	अमूल्य तत्वविचार	१०९
	उ	
१०	उत्तम गृहस्थ	१७
	क	
३	कर्मना चमत्कार	४
२२	कामदेव श्रावक	३३
४६	कपिलमुनि	भाग १ लो ७३
४७	"	भाग २ जो. ७४
४८	"	भाग ३ जो ७६
	ख	
१६	खरीमहत्ता	२३
	च	
१८	चारगति	२६

શિક્ષણ પદ્ધતિ અને મુખ્યમુદ્રા

આ એક સ્યાદ્વાદતત્વાધવૃક્ષનું રીત છે આ પ્રથમ તત્ત્વ પામવાના ત્રિજ્ઞાસા ઉત્પન્ન કરી શકે પણ એમાં ફરફ અશે પણ દૈવત રહ્યું છે એ સમભાવથી ફરફ હું પાઠક અને યાચકચગને મુર્ય મલામણ એ છે કે શિક્ષાપાઠ પાઠે કરવા કરતા જેમ અને તેમ મનન કરવા તેનાં તાત્પર્યો અનુભવવા જેમનો સમજણમા ન આવતા હાય તેમણે જ્ઞાતા શિક્ષક કે મુનિજ્ઞાથી સમજવા, અને એ જાગવાદ ન હાય તો પાચ સાત ઘણત તે ગાઠા યાચી જવા એક પાઠ યાચી ગયા પછી અધઘડી તપર વિચાર કરી અત કરણને પૂછવું કે શું તાત્પર્ય મલ્યુ? તે તાત્પર્યમાથી હૈય, ક્ષેય અને ઉપાદેય શું છે? એમ તે જાણુ એમ કરવાથી આલો પ્રથમ સમજી શકાશે, હૈય કામલ ધમે, વિચારશક્તિ ચાલશે અને જૈનતત્ત્વપર ઠડી ધદ્યા થશે આ પ્રથમ ફરફ પઠન કરવારુપ નથી પણ મનન કરવારુપ છે અથવા એ કલ્પવળા એમા યાચી છે તે યાજના 'વાલાગ્વાધ' રુપ છે 'ત્રિવચન' અને 'પ્રજ્ઞાયવાધ' ભાગ મિશ્ર છે આ એમાના એક કલ્પડો છે, છતાં મામાય તત્ત્વરુપ છે સ્વમાયા સત્રધી જેને મારુ જ્ઞાન છે અને નવતત્ત્વ તેમજ મામાય પ્રકરણ પ્રથા જે સમજી શકે છે તેઓને આ પ્રથમ વિશેષ વાધદાયક થશે આટલી તો અવશ્ય મલામણ છે કે, માના ઘાલકાને આ શિક્ષાપાઠાનું તાત્પર્ય સમજણરુપે સવિધિ આપવું જ્ઞાનશાલ્કાઆના ત્રિજ્ઞાથીઆને શિક્ષાપાઠ મુખ્યપાઠે કરાવવાને યારવાર સમજાવવા જે જે પ્રથાની એ માટે સહાય લેવી ઘટે તે લેવી એક ઘેગર પુસ્તક પૂણ જીલ્લી રહ્યા પછી અગ્લેથી ચલાવવું આ પુસ્તક મળી હું ધારુ હું કે, સુષ્ટ ઘમ વટાવ્ય દષ્ટિથી નહીં જાશે, વહુ ઉડા ઉતરતા આ 'માક્ષમાલા' માથનાં કારણરુપ થઈ પડશે માધ્યમ્યતાથી એમાં તત્ત્વજ્ઞાન અને શીલ વાધવાના ઉદ્દેશ છે આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવાનો મુખ્ય હતુ ઉછરતા વાલ્યુગાનો આથી રીતે વિદ્યા પામી આત્મસિદ્ધિથી મ્મદ્ ધાય છે તે માગના અટકાવવાનો પણ છે —

શ્રીમાન્ રાજચદ્ર

વાલાવબોધ મોક્ષમાલા, પ્રથમમાલા

अनुक्रम मणिका

पाठ		पृ
	अ	
५	अनाथीमुनि	मा १ अं. ३
६	"	भाग २ अं. ८
७	"	भाग ३ अं. १३
३६	अनुपूर्वी	६३
१३	अनुपम क्षमा	७१
७४	अशुचि कोने कहेवी	८७
६७	अमूल्य तत्वविचार	१०१
	उ	
१०	उत्तम गृहस्थ	१७
	क	
३	कर्मना चमत्कार	४
२२	कामदेव श्रावक	३३
४६	कपिलमुनि	भाग १ अं. ७३
६७	"	भाग २ अं. ७४
६८	"	भाग ३ अं. ७६
	ख	
१६	खरीमहत्ता	२१
	च	
१८	चारगति	

पाठ

पृष्ठ

ज

१३	जिनेश्वरणी भक्ति	भाग १ जे	१
१४	"	भाग २ जो	२१
६८	जिर्तद्वियता		११-
१०७	जिनेश्वरनी गणी		१८१

त

२०	तत्त्व समजवुं		४१
४	तृष्णानी विरीत्रना		७८
८२	तत्त्वार्थोप	भाग १ लो	१३६
८३	"	भाग २ जो	१३७
८४	"	भाग ३ जो	१३८
८५	"	भाग ४ थो	१३७
८६	"	भाग ५ मो	१३९
८७	"	भाग ६ हो	१४०
८८	"	भाग ७ मो	१४१
८९	"	भाग ८ मो	१४२
९०	"	भाग ९ मो	१४३
९१	"	भाग १० मो	१४५
९२	"	भाग ११ मो	१४७
९३	"	भाग १२ मो	१४८
९४	"	भाग १३ मो	१४९
९५	"	भाग १४ मो	१५०
९६	"	भाग १५ मो	१५१

पाठ			पृष्ठ.
१७	तत्त्वावरोध	भाग १६ मो	१५३
२८	"	भाग १७ मो	१५४

ध

५८	धर्मना मतभेद	भाग १ लो	२२
५९	"	भाग २ जो	२४
६०	"	भाग ३ जो	२५
७४	धर्मयान	भाग १ लो	१२१
७५	"	भाग २ जो	१२३
७६	"	भाग ३ जो	१२४

न

३५	नमस्कार मंत्र		५५
----	---------------	--	----

प

२५	परिग्रहने सकोचवो		३२
३१	प्रसारयान		४९
४०	प्रतिक्रमण विचार		६४
५०	प्रमाद		८०
८१	पचमकाल		१३१
१०८	पूर्णमालिका मंगल		१६५

व

१७	वाहुयळ		२५
२१	वारभावना		३२
३१	ब्रह्मचर्य विषे मुभापित		५४

पाठ			पृष्ठ
६१	ब्रह्मचर्यनी नखाट		१११
७२	वज्रिणयोग		११६

भ

१५	भक्तिनो उपदेश		२२
४१	भिखारीनो खेद	भाग १ लो	६६
६०	” ”	भाग २ जो	६७

म

४	मानवनेत्र		५
५३	महावीर शासन		८४
७३	मोक्ष मुख		११८
१००	मनोनिग्रहमां विघ्न		१५६

य

२७	यतना		४३
----	------	--	----

र

२८	रात्रि भोजन		६४
४४	राग		७०

व

१	वाचनारने भलापण		१
३२	विनयवडे तत्वनी सिद्धि छे		५०
५१	विवेक एटले शु?		८१
५७	वैराग्य ए धर्मनु स्वरूप छे		९१

पाठ			पृष्ठ.
१०२	विविध प्रश्नो	भाग १ लो	१५८
१०३	"	भाग २ जो	१६०
१०४	"	भाग ३ जो	१६१
१०५	"	भाग ४ थो	१६२
१०६	"	भाग ५ मो	१६३

स

२	सर्वमान्य धर्म		२
८	सत्देव तत्व		१२
९	सत्धर्म तत्व		१३
१०	सद्गुरु तत्व	भाग १ लो	१५
११	"	भाग २ जो	१६
१२	ससारने चार उपमा	भाग १ लो	२०
२०	"	भाग २ जो	३०
२३	सत्य		३५
२४	सत्सग		३७
२९	सर्व जीवनी रक्षा	भाग १ लो	४५
३०	"	भाग २ जो	४७
३३	सुदर्शन श्रेष्ठ		५२
३७	सामायिक विचार	भाग १ लो	५०
३८	"	भाग २ जो	६१
३९	"	भाग ३ जो	६३
४५	सामान्य मनोर्थ		७२
५५	सामान्य नित्य नियम		८०

पत्र			पृष्ठ
१	सृष्टि विषय विचार	भाग १ ओं	७७
२	"	भाग २ जो	७९
३	"	भाग ३ जो	१०१
४	"	भाग ४ थो	१०३
५	"	भाग ५ थो	१०५
६	"	भाग ६ हो	१०७
७	मननकुमार	भाग १ ओं	११३
८	"	भाग २ जो	११५
९	समाजनी भगवत		११६
१०	स्मृतिमा रावरा याग्य महाराजयो		११७
क्ष			
११	क्षमापना		११८
१२	ज्ञानाभोए राराग्य गा माट थोथ्यो		१२३
१३	ज्ञान संकेरी ये चाल	भाग १ ओं	१२६
१४	"	भाग २ जो	१२७
१५	"	भाग ३ जो	१२८
१६	"	भाग ४ थो	१२९

ॐ सत् श्री सद्गुरुभक्ति रहस्य

दोहरा.

हे प्रभु! हे प्रभु! शु कहु, दीनानाथ दयाळ;
हु तो दोष अनतनु, भाजन तु करुणाळ १

शुद्ध भाव मुजमा नथी, नथी सर्व तुज रूप,
नथी लघुता के दीनता, शुं कहु परम स्वरूप? २

नथी आज्ञा गुरुदेवनी, अचळ करी उरमाहि;
आपतणो विश्वास द्रढः, ने परमादर नाहि -

जोग नथी सत्सगनो, नथी सत् मेवा जोग;
केवळ अर्पणता नथी, नथी आश्रय अनुयोग ४

'हु पामर शु करी शकु?' एरो नथी विनेक;
चरण शरण धीरज नथी, मरण सुधीनी ठेक ५

अचिंत तुज महात्मनो, नथी प्रफुलित भाव,
अश न एके स्नेहनो, न मळे परम प्रभाव ६

अचळ रूप आशक्ति नहि, नहि पिरहनो ताप;
कया अलभ तुज प्रेमनी, नहि तेनो परिताप ७

भक्तिमार्ग प्रवेश नहि, नहि भजन दृढ भान,
समज नहि निजधर्मनी, नहि शुभदेशे स्थान ८

काळ दोष कळिथी थयो, नहि मर्यादा धर्म,
तोये नहि व्याकृतता? जुओ प्रभु मुज कर्म ९

सेवाने प्रतिकूल जे, ते पधन नथी साग;
देहेन्द्रिय माने नहि, करे पाह पर राग. १०

तुज वियोग स्फुरतो नही, रचन नयन यम नाहि,	
नहि उदासीन अभक्तधी, तेम गृहादिक माहि	११
अहमायधी रहित नहि, म्यर्म सचय नाहि,	
नधी निवृत्ति निर्मळपणे, अन्य धर्मनी काइ	१२
एम अनत प्रारधी, साधन रहित हुय;	
नही एक सदगुण पण, मुरत मतातु शुभ ?	१३
केवळ करुणा-मूर्ति छो, दीनप्रधु दीननाथ,	
पापी परम भनाथ उडं, गृहो प्रभुजी हाथ	१४
अनत काळधी आधड्यो, विना भान भगवान,	
मेव्या नहि गुरुसतने, मूसधु नहि अभिमान	१५
मत चरण आश्रय विना, साधन कर्या अनेक,	
पार न तधी पामियो, उग्यो न अंश विवेक	१६
सहु साधन रधन थया, गहो न कोइ उपाय,	
सत् साधन समज्यो नहि, खां रधन शु जाय	१७
प्रभु, प्रभु लय लागी नहि, पळ्यो न सदगुरु पाय,	
दीठा नहि निज दोष तो, तरिये कोण उपाय ?	१८
अप्रमाधम अत्रिको पतित, सकळ जगतमा हुय;	
ए निश्चय आव्या विना, साधन करशे शुभ ?	१९
पडी पडी तुज पदपंकजे, फरी फरी मागुं एज,	
सद्गुरु सत, स्वरुप तुज, ए द्रढता करि देज	२०

तुज त्रियोग स्फुरतो नथी, रचन नयन यम नांदि,	
नहि उदासीन अभक्तर्था नेम गृहादिक भादि	११
अहमायथी रहित नहि, स्वयं मंचय नांदि,	
नथी निजति निर्देष्टण, अन्य धर्मनी कांड	१२
एम अनत प्रकारथी साधन गदित हुंय,	
नही एक मदगुण पण, मुग्य यनाहुं शुंग ?	१३
नेयठ करुणा-मूर्ति छो, दीनरधु दीननाथ,	
पापी परम अनाथ छंड, गृहो प्रभुनी हाथ	१४
अनत काठ्ठी आधव्यो, विना भान भगवान,	
सेव्या नहि गुम्मतने, मूर्युं नहि अभिमान	१५
सत चरण आश्रय विना, साधन कर्या अनेक,	
पार न तथी पामियो, उग्यो न अंश त्रिकेक	१६
सहु साधन रंधन थयो, रथो न कोड उपाय,	
सत् साधन ममज्यो नहि, सां रंधन तु जाय	१७
प्रभु, प्रभु ल्य लागी नहि, पढ्यो न मदगुर पाय;	
दीठा नहि निज दोष तो, तरिये कोण उपाय ?	१८
अप्रमाधम अधिको पतित, मक्कठ जगतमा हुय,	
ए निश्चय आव्या विना, साधन करजे शुंग ?	१९
पढी पढी तुज पदपकजे, फरी फरी मागुं एज,	
सद्गुरु सत, स्वरूप तुज, ए द्रढता करि देज	२०

श्रीमद् राजचन्द्र र्पे १६ मु वि स १९४०.

जन्म घवाणीआ

दक्षिण्य राजकोट

दि स १९२४ मार्तिक पूर्णिमा, रवि

दि स १९५७ चैत्र वद पचमी, मंगळ

મોક્ષમાળા અમે મોગ વરમ અને પાચ માસની ઉમ્મરે
 શ દ્વિમમા સ્ત્રી હતી ૭ મા પાઠ ઉપર શાહી ઢોળાઈ
 મા તે પાઠ ધરી લખ્યો પડ્યો હતો, અને તે ઠેકાણે 'ખાહ
 વ્ય ૧ ૫ જથી' નું અમ્ય તાત્વિક વિચારનું કાવ્ય
 ય ૧ તુ

જન માર્ગન યથાર્થ મમજનવા તેમા પ્રયાસ કર્યો છે
 તનાક માગ યી ઝઈપલ ન્યનાધિક તેમા કહ્યુ નથી વીતરાગ
 ગ પર આ માનવજની સ્ત્રી થાય, તેનુ સ્વરૂપ મમજાય,
 ન ખાન દુવ્યમા ગોપાય તેવા હેતુએ ખાનન ગોવરૂપ યોજના
 નાં કરી છે તે શૈલી તથા તે યોધને અનુસરવા પણ એ નમુનો
 આપેન છે અને પ્રજ્ઞાવ ગોન ભાગ બિન્ન છે તે કાર કંગે

મોક્ષમાળાના પાઠ અમે માપિ માપીને લખ્યા છે કરી
 આવૃત્તિ અ ગે સુખ ઉપજે તેમ પ્રવર્તો કેટલાક વાક્ય (અ ડર
 લાઈન) નીચે વીટી દોગી છે, તેમ કરવા જરૂર નથી શ્રોતા-
 વાયકને ખનતા સુધી આપણા અભિપ્રાયે ન દોરવા લક્ષ રાખવુ
 શ્રોતા-વાચકમા પોતાની મેળે અભિપ્રાય ઉગવા દેવો આરાસાર
 તોલ કરવાનુ વાયનાર-શ્રોતાના પોતાના પર ઊડી દેવુ
 આપણે તમને દોરાં તેમને પોતાને ઉગી શકે એવા અભિપ્રાયને
 થ ભી ન દેવો

શ્રીમદ્ રાગચંદ્ર

श्रीमद् राजचद्र. वर्ष १६ मु वि स १९४०

जम प्रवाणीआ

दहविलय राजकोट

वि म १९२४ कार्तिक पूर्णिमा रवि

वि म १९५७ चैत्र वद पचमी, मंगळ

श्रीमद् राजचंद्र प्रणीत

मोक्षमाला.

पुस्तक बीजु

शिक्षापाठ १ वाचनारने भलामण

वाचनाम् ! आ पुस्तक आजे तपारा हस्तकमळमा आरे ते तेने लक्षपूर्वक वाचजो, तेमा कहेल्या विषयोने विवेकथी विचारजो, अने परमार्थने हृदयमा धारण करजो. एम करजो तो तमे नीति, विवेक, यान, ज्ञान, सदगुण अने आत्मशांति पामी शकशी.

तमे जाणता हजो के, केटल्याक अज्ञान मनुष्यो नही वाचनयोग्य पुस्तको वाचीने अमूल्य वस्तुत वृथा खोड दे ते; जेथी तेओ अवळे म्हेने चढी जाय ते, आ लोकमा अपकीर्ति पामे ते, अने परलोकमा नीच गतिण जाय ते.

भाषाज्ञानना पुस्तकोनी पेटे आ पुस्तक पठन करवानु नथी, पण मनन करवानु ते नेथी आ भय अने परभव रन्नेमा तपार जिन थसे भगवानना कहेल्या वचनोनो पमा उपदेश कर्यो ते

તમે આ પુસ્તકનો વિનય અને વિરેકથી ઉપયોગ કરજો
વિનય અને વિરેક એ ધર્મના મૂલ્ય હેતુઓ છે

તમને ઝીઝી એક આ પણ મલામળ છે કે, જેઓને વાતના
આવડતુ ન હોય, અને તેઓની ડચ્છા હોય તો આ પુસ્તક અનુભવ
તેમને વાચી સમજાવવું

તમને આ પુસ્તકમાથી જે કંઈ ન સમજાય તે મુવિચ્છળ પુસ્તક
પામેથી સમજી લેવું યોગ્ય છે

તમારા આત્માનું આથી હિત થાય, તમને જ્ઞાન, શાંતિ અને
આનંદ મળે, તમે પરોપકારી, દયાલુ, ક્ષમાવાન, વિરેકી અને
બુદ્ધિશાળી થાઓ, એવી શુભ યાચના અર્થે ભગવાન પામે કર
આ પાઠ પૂર્ણ કરાવું

શિક્ષાપાઠ ૨ સર્વમાન્ય ધર્મ

ચાપાદ

ધર્મતત્ત્વ જો પૃછ્યું મને,
તો સંમજાવું સ્નેહે તને,
જે મિદ્ધાત સકળનો સાર,
સર્વ માન્ય સહુને હિતકાર

માન્યુ માપણમા ભગવાન,
ધર્મ ન ઘીજો દયા સમાન,

अभयदान साधे सतीप,
त्रो प्राणीने, दळवा दोप.

७

सत्य, शील ने सप्रळा दान,
दया दोटने रक्षा प्रमाण;
दया नही तो ए नही एरु,
विना मर्य किरण नही देख

३

पुष्पपाखडी ज्या दूभाय,
जिनवरनी त्या नही आज्ञाय,
सर्व जीवनु ईच्छो मुरस,
महावीरनी शिक्षा मुरय

२

सर्व दर्शने ए उपदेश,
ए एकाने—नही विशेष;
सर्व प्रकारे जिननो योग,
दया दया निर्मळ अविरोध !

७

ए भवनारक मुदर गद्द,
परिये तरिये करी उत्साह,
धर्म मकळनु ए शुभ मूळ,
ए वण धर्म सदा प्रतिकूल

६

तत्त्वम्पथी ए ओळखे,
ते जन प्दोचें शाश्वत मुखे;
शांतिनाथ भगवान प्रसिद्ध,
राजचंद्र कर्णाए सिद्ध

७

શિક્ષાપાઠ ૩ કર્મના ચમત્કાર

હૃ તમને કેટલીક સામાન્ય વિચિત્રતાઓ કહી જઇ છઉં, જે ઉપર વિચાર કરશો. તો તમને પરમગંભીર શ્રદ્ધા દૃઢ થશે

એક જીવ મુંદગ પલ્લે પુષ્પશયામા શયન કરે છે એકને ફાટલ ગોદડી પણ મળતી નથી એક ભાત ભાતના મોજનોથી તૃપ્ત રહે છે, એકને કાઝો જારના પણ સાસા પડે છે એક અગણિત લક્ષ્મીનો ઉપભોગ લે છે, એક ફૂટી પડામ માટે થયેને ઘેર ઘેર ભટકે છે એક મનુષ્ય રચનોથી મનુષ્યનાં મન રમે છે, એક અવાચક જોડો થઈને રહે છે એક મુઠર રહ્યાલ્લાગથી વિભૂષિત થઈ ફરે છે, એકને સરા શિયાળામાં ફાટેલુ કપડુ પણ ઓઢવાને મળતુ નથી એક રોગી છે, એક પ્રચલ છે એક બુદ્ધિગાત્રી છે એક જડભરત છે એક મનોહર નયનગાલો છે, એક અંચ છે એક નૂલો, કે પાગલો છે, એકના પગ ને હાથ ગમગીય છે એક કીર્તિમાન છે, એક અપયશ મોગરે છે એક લાગ્યો અનુચરો પર ઠુકમ ચલાવે છે, અને એક તેટલાના જ દુરા સહન કરે છે એકને જોડેને આનંદ ઉપજે છે, એકને જોતા રમન થાય છે એક સપૂર્ણ દ્વિયોવાલો છે, અને એક અપૂર્ણ દ્વિયોવાલો છે એકને ત્વિન દુનિયાનુ લેશમાન નથી, ને એકના દુઃખનો કિનારો પણ નથી

એક ગર્ભાધાનમાં આવતાં જ મરણ પામે છે એક જન્મ્યો કે તરત મરણ પામે છે એક મુપેલો અવતરે છે, અને એક સો વર્ષનો વૃદ્ધ થઈને મરે છે

કોઈના મુર્ચ, માપા અને સ્થિતિ સરસા નથી મુર્ચ ગજ્યગાટી પર સ્વમા સ્વમાથી વગરાય છે, અને સમર્થ વિદ્વાનો ધક્કા ગરાય છે!

आम आखा जगतनी पिचित्रता भिन्न भिन्न प्रकारे तमे जुओ त्रे, ए उपरथी तमने कऱ विचार आवे त्रे? मे कथु छे ते उपरथी तमने विचार आवतो होय तो कटो के, ते शा वडे थाय छे?

पोताना गधेल्ला शुभाशुभ कर्मवडे, कर्मवडे आखो ससार भमवो पडे त्रे परभव नही माननार पोते ए विचारो शा वडे करे त्रे ते उपर यथार्थ विचार करे, तो ते पण आ सिद्धात मान्य राखे

शिक्षापाठ ४ मानवदेह .

आगळ ऋषि छे ते प्रमाणे विद्वानो मानवदेहने रीजा सयत्रा देह ऋगता उत्तम कहे त्रे उत्तम कहेवाना केटलाक काणो अत्रे कहीशु

आ ससार रहु दुःखथी भरेलो छे एमाथी ज्ञानीओ तरौने पार पामवा प्रयोजन करे छे मोक्षने साधी तेओ अनत मुखमा विराजमान थाय छे ए मोक्ष रीजा कोट देहथी मळतो नथी देव, तिर्यच के नरक ए एके गतिथी मोक्ष नथी; मात्र मानवदेहथी मोक्ष छे

त्यारे तमे कहेशो के, सयत्रा मानवियोनो मोक्ष केम थतो नथी? तेनो उत्तर. जेओ मानवपणु समजे छे, तेओ समारशोकने तरी जाय छे जेनामा विवेकबुद्धि उदय पामी होय, अने ते वडे सत्यासत्यनो निर्णय समजी, परम तत्त्वज्ञान तथा उत्तम चारित्ररूप सद्वर्त्मनु मेवन करी जेओ अनुपम मोक्षने पामे छे, तेना देहप्राणीपणाने विद्वानो मानवपणु कहे छे मनुष्यना शरीरना देखाव उपरथी विद्वानो तेने मनुष्य कहेता नथी, परतु तेना विवेकने लटने कहे छे वे हाथ. वे पग, वे आख, वे कान, एक मुख, वे होठ अने एक नाक ए जेने होय तेने मनुष्य कहेवो एम आपणे समजनु नथी जो एम समजीए

तो पढी वाटराने पण मनुष्य गणरो जोग् एणे पण ण प्रमाणे सप्रलु
 प्राप्त करुंछे विशेषमा एक पुठडु पण छे, त्यारे शु एने महा मनुष्य
 कहेयो? ना, नही मानवपणु समजे तेज मानव कहेवाय

नानीओ रुहे छे क, ए भव उहु दुर्लभ छे, अति पुण्यना प्रभावधी
 ण देह सापडे छे, माटे एधी उतावटे आत्मसार्थक करील्ले अयमतकुमार,
 गजमुकुमार जेवा नाना पाठको पण मानवपणाने समजगधी मोक्षन
 पान्या मनुष्यमा जे शक्ति रगारे छे, त शक्तिबडे करीने मणोन्मत
 हाधी जेवा प्राणीने पण वश करी ले छे, ए शक्तिरडे जो तेओ पोताना
 मनस्पी हाधीने वश करी ले, तो केवलु कल्याण थाय !

कोड पण अन्य देहमा पूर्ण सदविरकनो उदय थतो नधी, अन
 मोक्षना राजमार्गमा प्रवेश थद शकतो नधी एधी आपणने मळेल्लो
 आ उहु दुर्लभ मानवदेह सफळ करी जेवो ए अग्र्यनु छे केवळक
 मूर्खो दुराचारमा, अज्ञानमा, विषयमां, अने अनेक प्रकारना मदमा
 आरो मानवदेह टथा गुमारे छे अमूल्य कास्तुभ हारी घेसे छे आ
 नामना मानव गणाय, पाकी तो वानररप ज छे

मोतनी पत्र, निश्चय, आपणे जाणी शकता नधी, माटे जम उन
 नेम धर्ममा त्वराधी सावधान थयु

शिक्षापाठ ५ अनाथी मुनि भाग १

अनेक प्रकारनी रिषिवाळो मगपदेगनो श्रेणिक नामे राजा
 अश्वक्रियाने माटे मडिहुस नामना वनमा नीकळी पडयो वननी
 चिन्ता मनोहारिणी हती नाना प्रकारना वृक्षो त्या आवी रखा

हता, नाना प्रकारनी कोमळ वेलीओ घटाटोप थड ग्ही हती, नाना प्रकारना पखीओ आनदथी तेनु मेवन करता हता, नाना प्रकारना पक्षियोना मपुरा गायन त्या सभळाता हता, नाना प्रकारना फलथी ते वन उगाट रक्षु हतु; नाना प्रकारना जळना झरण त्या वहेता हता टुकामा ए वन नटनवन जेजु लागतु हतु ते वनमा एक झाड तळे महा समाधियत पण सुकुमार अने मुखोचित मुनिने ते श्रेणिके वेठेलो दीठो एनु रूप जोडने ते राजा अत्यत आनद पाय्यो उपमागहित रूपथो विस्मित थडने मनमा तेनो प्रशसा करया लाग्यो आ मुनिनो केवो अद्भुत र्ण ठे ! एनु केजु मनोहर रूप ठे ! एनी केवी अद्भुत सौम्यता ठे ! आ केवी विस्मयकारक क्षमानो धरनार ठे ! आना अगथी वैगम्यनो केवो उत्तम प्रकाश छे ! आनी केवी निर्लोभता जणाय छे ! आ सयति केजु निर्भय नम्रपणु धराये ठे ! ए भोगथी केवो विग्गत छे ! एम चितवतो चितवतो, मुदित थतो थतो, स्तुति करतो करतो, धीमेथी चालतो चालतो, प्रदक्षिणा टट ते मुनिने वदन करी अति समीप नही, तेम अति दूर नही, एम ते श्रेणिके वेठो पछी ये हाथनो अजलि करीने विनयथी तेणे ते मुनिने पृज्यु. “हे आर्य ! तमे प्रशसा करया योग्य एवा तरुण त्रै ! भोगविलासने माटे तमारु यय अनुकूल छे; ससारमा नाना प्रकारना सुख रद्या ठे ऋतु ऋतुना कामभोग, जळ सवधीना विलास, तेमज मनोहारिणी स्त्रीओना मुखचननु मधुरु श्रवण उता ए सपळानो त्याग करीने मुनित्वमा तमे महा उग्रम कगे छो एनुं शु कारण ? ते मने अनुग्रहथी कदो ” राजाना आया वचन साभळीने मुनिए कथु. “हे राजा ! हु अनाथ हतो मने अपूर्ण वस्तुनो प्राप्त करावनार, तथा योग क्षेमनो करनार, मारापर अनुकपा आणनार, करुणाथी करीने परम सुखनो देनार एवो मारो कोड मित्र थयो नही. ए कारण माग अनाथीपणानु हतु ”

શિક્ષાપાઠ ૬ અનાથી મુનિ ભાગ ૨

શ્રેણિક મુનિનાં ભાવણથી સ્મિત હસીને ગોલ્યો “તમારે મદ્ય
 સિદ્ધિવતને નાથ કેમ ન હોય? જો કોઈ નાથ નથી તો હું થડ છડ
 દે ભયગ્રાણ! તમે ભોગ ભોગવો દે મયનિ! મિત્ર, જ્ઞાતિએ કરીને
 દુર્લભ ઈશો આ તમારો મનુષ્યભવ મુલ્કમ કરો ‘ અનાથીએ વધુ
 “એ શ્રેણિક રાજા! પણ તુ પોતે અનાથ છો તો મારી નાથ યું
 થય? નિર્મન તે ધનાચ્ય સ્વાથી પનારે! અધુર તે ઘુષ્ટિયાન સ્વાથી
 આપે? અમ તે વિદ્રતા વ્યાથી દે? પચા તે સતાન સ્વાથી આપે?
 જ્યારે તુ પોત અનાથ છે, ત્યારે મારો નાથ વ્યાથી થડશ?” મુનિના
 વચનથી રાજા અતિ આકુઠ અને અતિ વિમ્પિત થયો કોઈ કાઠે
 જે વચનનુ શ્રવણ થયુ નથી તે વચનનુ ચતિમુશ્વથી શ્રવણ થયુ
 ણથી તે શક્તિ થયો, અને ગોલ્યો “હું અનેક પ્રકારના અશ્વનો
 ભોગી છડ, અનેક પ્રકારના ધન્યોન્મત્ત દાથીઓનો ધણી ડડું,
 અનેક પ્રકારની મન્યા મને આગીન છે; નગર, ગ્રામ, અન પુર અને
 પતુળાત્ની મારે કન ન્યૂનતા નથી, મનુષ્ય મરગી મરગા પ્રકારના
 ભાગ હું પામ્યો ડડ, અનુચરો મારી આજાને મ્હા રીતે આરાધે છે,
 એમ રાજાને હાજની સર્વ પ્રકારની સપત્તિ મારે પેર છે, અનેક
 મનવાશ્ચિત વસ્તુઓ મારી સમીપે રહે છે આરો હું મહાન્ ગ્હતા
 અનાથ કેમ જાઉં? મ્હે દે મગચન્! તમે મૃપા ગોલતા હો ” મુનિએ
 વધ “રાજા! માર વહેડું તુ ન્યાયપૂર્વક મમયો નથી દરે હું જેમ
 અનાથ થયો, અન જેમ મેં મસાર ત્યાગ્યો તેમ તને મ્હુ મ્હડ, તે
 પરાશ અને માવચાન ચિત્તથી સામજ, સાંભગીને પડી તારા

“कौशारी नामे अति जीर्ण अने विविध प्रकारनी भव्यताथी भोग्ळी एक सुंदर नगरी छे, दया रिद्धिथी परिपूर्ण अनसचय नामनो मारो पिता रहैतो हतो, हे महाराजा ! यौवनवयना प्रथम भागमा मारी आखो अति वेदनाथी घेराड; आखे शरीरे अग्नि बळवा मड्यो शस्त्रथी पण अतिगय तिक्षण ते रोग वैरीनी पेठे मारापर कोपायमान थयो मारु मस्तक ते आखनी असह्य वेदनाथी दुःखवा लाग्यु वज्रना प्रहार जेवी, जीजाने पण रौद्र भय उपजावनारी एरी ते दारुण वेदनाथी हु अत्यंत शोकमा हतो सस्यावध वैद्यकशास्त्रनिपुण वैद्यराजो मारी ते वेदनानो नाश करवा माटे आख्या, अने तेमणे अनेक औषध उपचार कर्या पण ते वृथा गया. ए महा निपुण गणाता वैद्यराजो मने ने दरदथी मुक्त करी शक्या नहीं, ए ज हे राजा ! मारु अनाथपणु हतु मारी आखनी वेदना टाळवाने माटे मारा पिताए सर्व धन आपवा माड्यु पण तेथी करीने मारी ते वेदना टळी नहीं, हे राजा ! ए ज मारु अनाथपणु हतु. मारी माना पुत्रने शोके करीने अति दुःखार्त्त थइ, परंतु ते पण मने दरदथी मुक्तावी शक्ती नहीं, ए ज हे राजा ! मारु अनाथपणु हतु. एक पेठथी जन्मेल मारा ज्येष्ठ अने कनिष्ठ भाइओ पोताथी वनतो परिश्रम करी चूक्या पण मारी ते वेदना टळी नहीं, हे राजा ! ए ज मारु अनाथपणु हतु. एक पेठथी जन्मेली मारी ज्येष्ठा अने कनिष्ठा भगिनीओथी मारु ते दुःख टळ्यु नहीं, हे महाराजा ! ए ज मारु अनाथपणु हतु मारी स्त्री जे पतिव्रता, मारापर अनुरक्त अने प्रेमयती हती, ते आंसु भरी मारु हैयु पलाळती हती. तेणे अन्न पाणी आप्या छता, अने नाना प्रकारना अंगोष्ण, चुवादिक सुगंधी पदार्थ, तेम ज अनेक प्रकारना फुल चंदनादिकना जाणिता अजाणिता विलेपन कर्या छता, हु ते विलेपनथी मारो रोग शमावी न शकयो; क्षण पण रहैती नहोती मारी ते छी मारु

રોગને ટાળી ન શકી, એ જ હે મહારાજા ! મારું અનાથપુત્રું હતું
 એમ કોડના પ્રેમથી, કોડનાં ઔપચયી, કોડના વિભાષથી કે કોડના
 પરિશ્રમથી એ રોગ ઉપશમ્યો નહીં એ વેલા પુન પુન મેં અસહ્ય
 વેદના મોગથી, પછી હું પ્રપંચી સંસારથી સ્વેદ પામ્યો એકવાર જો
 આ મહા વિદરનામય વેદનાથી મુક્ત થઈ તો સ્વંતી, ઠંટી અને
 નિરાશમી પ્રવર્જ્યાને ધારણ કરું એમ ચિંતવીને શયન કરી ગયો
 જ્યારે રાત્રિ વ્યતિક્રમી ગઈ ત્યારે હે મહારાજા ! મારી તે વેદના ક્ષય
 થઈ ગઈ, અને હું નિરોગી થયો માત, તાત સ્વજન વંધ્યાત્કિને
 પૂછીને પ્રભાતે મેં મહા ક્ષમાવંત ઇંદ્રિયને નિગ્રહ કરવાવાહુ, અને
 આત્મોપાધિથી રહિત એવું અણમારત્વ ધારણ કર્યું

શિક્ષાપાઠ ૭ અનાથી મુનિ ભાગ ૩

હે શ્રેણિક રાજા ! ત્યાર પછી હું આત્મા પરમાત્માનો નાથ થયો
 હરે હું સર્વ પ્રકારના જીવનો નાથ છું તુ જે શંકા પામ્યો હતો તે
 હવે ટૂંકી ગઈ હશે એમ આરું જગત-ચક્રવર્તી પર્યંત અશરણ અને
 અનાથ એ જ્યાં ઉપાધિ છે ત્યાં અનાથતા છે, માટે હું કહું છું તે
 કયન તુ મનન કરી જને નિશ્ચય માનજે કે, આપણો આત્મા જ
 દુ સ્વની ભરેલી યૈતરણીનો કરનાર છે, આપણો આત્મા જ ઋર
 સાલ્મલિ શક્ષના દુ સ્વનો ઉપજાવનાર છે, આપણો આત્મા જ વંછિત
 વસ્તુમ્પી દુધની દેવારાહી કામધેનુ મુગનો ઉપજાવનાર છે, આપણો
 આત્મા જ નટનરતની પટે આનદકારી છે, આપણો આત્મા જ કર્મનો
 કરનાર છે, આપણો આત્મા જ તે કર્મનો શલ્કનાર છે, આપણો

मुग्धोपार्जन करनार छे; आपणो आत्मा ज मित्र, ने आपणो आत्मा ज बैरी छे, आपणो आत्मा ज कनिष्ठ आचारे स्थित, अने आपणो आत्मा ज निर्मळ आचारे स्थित रहे छे.

एम आत्मप्रकाशक श्रेणिकने ते अनाथी मुनिए आप्यो श्रेणिकराजा बहु सतोष पांम्यो बे हाथनी अंजलि करीने ते एम गेल्यो: “हे भगवन्! तमे मने भली रीते उपदेश्यो; तमे जेम हतु तेम अनाथपणु कही प्रताव्युं महर्षि! तमे सनाथ, तमे सवधव अने तमे सर्वम उो. तमे सर्व अनाथना नाथ उो हे पवित्र सयति! हु तमने क्षमाउ उु तमारी ज्ञानि शिष्यायी लाम पांम्यो उु. र्म-यानमा विप्र करवावाळुं भोग भोगववा सवधीनुं में तमने हे महा भाग्यवत! जे आमत्रण दीधु ने सवधीनो मारो अपराय मस्तक नमावीने क्षमाउ उु.” एवा प्रकारथी स्तुति उच्चारिने राजपुरूप केशरी श्रेणिक विनयथी प्रदक्षिणा करी स्वस्थानके गयो

महा तपोवन, महा मुनि, महा प्रज्ञार्थत, महा यशवत, महा निर्ग्रथ अने महा श्रुत अनाथी मुनिए मगय देशना श्रेणिक राजाने पोताना बितरु चरित्रथी जे प्रोथ आप्यो उे ते खरे! अशरणभाजना सिद्ध करे छे महा मुनी अनाथीए भोगपेली वेदना जेवी, के एथी अति विशेष वेदना अनत आत्माओने भोगयता जोइए उीए ए केउ विचारवा ल्याक उे! ससारमा अशरणता अने अनत अनाथता उवाड रही उे तेनो त्याग उत्तम तत्त्वज्ञान अने परम शीलने मेयथायी ज थाय छे एज मुक्तिना कारणरूप छे. जेम ससारमा रक्षा अनाथी अनाथ हता तेम प्रत्येक आत्मा तत्त्वज्ञाननी प्राप्ति विना सदैव अनाथ ज उे सनाथ थवा सद्देव, सद्धर्म अने सद्गुरुने जाणवा अने ओळखवा ए अवश्यनु छे

ત્રીજી સ્વદયા—આ આત્મા અનાદિ કાર્ત્ત્વી મિથ્યાત્વથી ગૃહાયો છે, તત્ત્વ પામતો નથી, જિનાજ્ઞા પાઠી શકતો નથી, ણમ ચિંતવી ધર્મમાં પ્રવેશ કરવો તે 'સ્વદયા.'

ચોથી પરદયા—છકાય જીવની રક્ષા કરવી તે 'પરદયા'

પાંચમી સ્વરૂપદયા—મૂઠ્ઠમ વિવેકથી સ્વરૂપવિચારણા કરવી તે 'સ્વરૂપદયા'

છઠ્ઠી અનુવધદયા—સદ્ગુરુ, કે મુશિક્ષક શિષ્યને કહવાં કથનથી ઉપદેશ આપે એ દેખવામાં તો અયોગ્ય લાગે છે, પરંતુ પરિણામે કરુણાનુ કારણ છે—આનું નામ 'અનુવધદયા'

સાતમી વ્યવહારદયા—ઉપયોગપૂર્વક તથા વિધિપૂર્વક જે દયા પાઠવી તેનું નામ 'વ્યવહારદયા'

આઠમી નિશ્ચયદયા—શુદ્ધ સાધ્ય ઉપયોગમાં એકતા માય, અને અભેદ ઉપયોગ તે 'નિશ્ચયદયા'

એ આઠ પ્રકારની દયાવહે કરીને વ્યવહારધર્મ ભગવાને કહ્યો છે એમાં સર્વ જીવનુ મુક્ત, સતોષ, અભયદાન એ સઘડાં વિચારપૂર્વક જોતા આવી જાય છે

વીજો નિશ્ચયધર્મ—પાતાના સ્વરૂપની ભ્રમણા ટાલવી, આત્માને આત્મભાવે ઓઢાલવો, 'આ સસાર તે મારો નથી, હું એથી ભિન્ન, પરમ અસગ સિદ્ધસદૃશ્ય શુદ્ધ આત્મા છું,' એવી આત્મસ્વભાવવર્તના તે 'નિશ્ચયધર્મ' છે

જેમાં કોઈ પ્રાણીનુ દુઃખ, અહિન કે અસતોષ રહ્યા છે ત્યાં દયા નથી, અને દયા નથી ત્યાં ધર્મ નથી અર્થત્ ભગવાનના કહેલા ધર્મતત્ત્વથી સર્વ પ્રાણી અભય ધાય છે

मरण अने अनंत ससार जेनो गयो छे तेने निग्रंथना आगममा सषेव कथा छे. ए दोपरहित शुद्ध आत्मस्वरूपने पामेला होवार्थी पूजनीय परमेश्वर रुहेवा योग्य छे उपर कहा ते अठार दोपमानो एक पण दोप होय त्या मद्देवनु स्वरूप पट्टु नथी. आ परम तत्त्व महत्पुरुषोर्था विशेष जाणतु अवश्यनु छे

शिक्षापाठ ९ सद्धर्मतत्त्व

अनादि काल्थी कर्मजाळना रधनथी आ आत्मा ससारमा रझळ्या करे छे समय मात्र पण तेने खरु सुख नथी अधोगतिने ए मेळ्या करे छे, अने अज्ञोगतिमा पडता आत्माने उगी राखनार सद्गति आपनार वस्तु तेनु नाम 'धर्म' कहेवाय छे, अने ए ज सत्य मुरानो उपाय छे ते धर्मतत्त्वना सर्वज्ञ भगवाने भिन्न भिन्न भेद कहा छे तेमाना मुरय त्रे छे: १. व्यवहारधर्म
२. निश्चयधर्म

व्यवहारधर्ममां दया मुरय छे मत्यादि चाकीना चार मद्रात्रो ते पण दयानी रक्षा वास्ते छे दयाना आठ भेद छे: १. द्रव्यदया
२. भावदया ३. स्वदया ४. परदया ५. स्वरूपदया ६. अनुबधदया ७ व्यवहारदया ८ निश्चयदया.

प्रथम द्रव्यदया—कोइ पण काम करवु ते यत्रापूर्वक जीवरक्षा करीने करवु ते 'द्रव्यदया.'

द्वितीया भावदया—जीजा जीवने दुर्गति त्रतो देखीने अनुकपा-बुद्धिथी उपदेश आपवो ते 'भावदया.'

પરભવશ્રેયસ્કર ધર્મનીતિ ઉત્તમ ગુરુથી મઝી શકે છે વ્યવહારનીતિના શિક્ષક અને ધર્મનીતિના શિક્ષકમા રહુ ભેદ છે રીલોરીના કટવા જેમ વ્યવહારશિક્ષક અને અમૂલ્ય કૌસ્તુભ જેમ આત્મધર્મ શિક્ષક છે.

પુત્ર-શીરછત્ર ! આપનું કહેતું વ્યાજની છે ધર્મના શિક્ષકની સપૂર્ણ અવશ્ય છે આપે વારવાર સસારનાં અનૂત દુઃખ સમયી મને કહ્યું છે, ઈથી પાર પામવા ધર્મ જ સહાયમૂત છે, ત્યારે ધર્મ કેવા ગુરુથી પામીએ તો શ્રેયસ્કર નીવડે તે મને કૃપા કરીને કહો

શિક્ષાપાઠ ૧૧ સદ્ગુરુતત્ત્વ ભાગ ૨

પિતા-પુત્ર ગુરુ ત્રણ પ્રકારના કહેવાય છે ૧ કાષ્ટસ્વરૂપ ૨ કાગઠસ્વરૂપ ૩ પથ્થરસ્વરૂપ કાષ્ટસ્વરૂપ ગુરુ સર્વોત્તમ છે, કારણ સસારરૂપી સમુદ્રને ૧ કાષ્ટસ્વરૂપી ગુરુ જ તરે છે, અને તારી શકે છે ૨ કાગઠસ્વરૂપ ગુરુ એ મધ્યમ છે તે સસારસમુદ્રને પોતે તરી શકે નહીં, પરતુ કડ પુણ્ય ઉપાર્જન કરી શકે એ વીજાને તારી શકે નહીં ૩ પથ્થરસ્વરૂપ તે પોતે બુડે અને પરને પણ બુડાડે કાષ્ટસ્વરૂપ ગુરુ માત્ર જિનેશ્વર ભગવાનના શાસનમા છે ઘાકી વે પ્રકારના જે ગુરુ રથા તે કર્માવરણની વૃદ્ધિ કરનાર છે આપણે રથા ઉત્તમ વસ્તુને ચાહીએ છીએ, અને ઉત્તમથી ઉત્તમ મઝી શકે છે ગુરુ જો ઉત્તમ હોય તો તે મનસમુદ્રમા નાનિકરૂપ થઈ સદ્ધર્મ નામનાં ઘેસાડી પાર પમાડે તત્ત્વજ્ઞાનના ભેદ, સ્વસ્વરૂપભેદ, લોકા લોકવિચાર, સસારસ્વરૂપ એ સઘલું ઉત્તમ ગુરુ વિના મઝી શકે નહીં, ત્યારે તને પ્રશ્ન કરવાની ઇચ્છા થશે કે આ ગુરુના લક્ષણ કિયાં કિયાં ?

शिक्षापाठ १० सद्गुरुतत्त्व भाग १.

पिता-पुत्र, तु जे शाळायां अभ्यास करवा जाय छे ते शाळानो शिक्षक कोण छे ?

पुत्र-पिताजी, एक विद्वान अने समजु ब्राह्मण छे.

पिता-तेनी वाणी, चालचलगत बगैरे केवां छे ?

पुत्र-एनी वाणी बहु मधुरी छे. ए कोइने अविवेकयी बोलावता नथी, अने बहु गभीर छे; जोले छे त्यारे जाणे मुखमाथी फुल श्रे छे. कोइनुं अपमान करता नथी; अने अमने योग्य नीति समजाय तेवी शिक्षा आपे छे

पिता-तुं त्या शा कारणे जाय छे ते मने कहे जोइए

पुत्र-आप एम केम कहो छो, पिताजी ! ससारमां विचक्षण थवाने माटे पद्धतिओ समजुं, व्यवहारनी नीति शीखुं एटला माटे थइने आप मने त्यां मोकल्यो छो.

पिता-तारा ए शिक्षक दुराचारी के एवा होत तो ?

पुत्र-तो तो बहु माठुं थात; अमने अविवेक अने कुवचन बोल्ता आयडत, व्यवहारनीति तो पढी शीखने पण कोण ?

पिता-जो पुत्र ए उपरथी हु हने तने एक उत्तम शिक्षा कहु; जेम ससारमा पडवा माटे व्यवहारनीति शीखवानुं प्रयोजन छे, तेम धर्मतत्त्व अने धर्मनीतिमा प्रवेश करवानुं परभवने माटे प्रयोजन छे जेम ते व्यवहारनीति सदाचारी शिक्षकयी उत्तम मळी शके छे, तेम

મત્સાસ્ત્રનું મનન કરે છે

૨ને ત્યાંમુખી ઉપજીવિકામા પળ માયા, કપટ, ૬૦ કરતો નથી

સ્ત્રી, પુત્ર, માત, તાત, મુનિ અને ગુરુ પ સચ્ચાને યથાયોગ્ય સન્માન આપે છે.

માતાપને ધર્મનો ઘોષ આપ છે

યત્રથી ઘરની સ્વચ્છતા, રાગનું, સીધવું. શયન ૬૦ રસ્વાય છે

પોને વિચક્ષણતાથી વર્તી સ્ત્રી, પુત્રને વિનયી અને ધર્મી કરે છે
કુટુંબમા સંપત્તિ વૃદ્ધિ કરે છે.

આવેલા અતિથિનું યથાયોગ્ય સન્માન કરે છે

યાચકને ક્ષુધાતુર રાખતો નથી

સત્પુરુષોનો સમાગમ, અને તેઓનો શોષ ધામ્ણ કરે છે

મમર્યાદ અને સંતોષયુક્ત નિરતર વર્તે છે

જે યથાશક્તિ શાસ્ત્રસચય ઘરમાં રાખે છે

અલ્પ આરમ્ભથી જે વ્યવહાર ચલાવે છે

આવોગૃહસ્થાવામ ઉત્તમ ગતિનું કારણ થાય, એમ જ્ઞાનીઓ કહે છે

ते कहु दु जिनेश्वर भगवाननी भाखेली आज्ञा जाणे, तेने यथातथ्य पाळे, अने बीजाने बोधे, कचन, कामिनीथी सर्व भावथी त्यागी होय, विशुद्ध आहारजळ लेता होय, बावीश प्रकारना परिपह सहन करता होय, क्षात, दात, निरारभी अने जितेंद्रिय होय, सिद्धातिक ज्ञानमा निमग्न होय, धर्म माटे थडने मात्र शरीरनो निर्वाह करता होय, निर्ग्रथपथ पाळता कायर न होय, सळी मात्र पण अटत लेता न होय, सर्व प्रकारना आहार रात्रिए लाग्या होय, समभावि होय, अने निरागताथी सत्योपदेशक होय दुकामा नेओने काष्टस्वर्गप सदगुरु जाणवा पुत्र! गुरुना आचार, ज्ञान ए सम्बधी आगममा बहु विनेकपूर्वक वर्णन कर्युं ते जेम तु आगळ विचार करता शीखतो जइश, तेम पळी हु तने ए विशेष तत्त्वो ज्ञोयतो जइश.

पुत्र-पिताजी, आपे मने दुकामा पण उहु उपयोगी, अने कल्याणमय कथु; हुं निरतर ते मनन करतो रहीश

शिक्षापाठ १२ उत्तम गृहस्थ

ससारमा रक्षा उता पण उत्तम श्रावको गृहाश्रमथी आत्मसाधने साधे छे; तेओनो गृहाश्रम पण वखणाय ते.

ते उत्तम पुरुष, सामायिक, क्षमापना, चौविदार प्रत्याख्यान ३० यम नियमने सेरे छे

परपत्रि भणी मा वहेननी द्रष्टि राखे ते

सत्यात्रे यथाशक्ति दान दे ते

शात, मधुरी अने कोमळ भाषा बोले छे

રીજાને તેઓ જેમ તારી શકે? રાઠી કેટલાક અવતાર લેવારૂપે પરમેશ્વર મહેરરામે છે તો ત્યા તેઓને અમુક કર્મનું ભોગવતું રાકી ડે એમ સિદ્ધ થાય છે

જિજ્ઞાસુ-ભાઈ, ત્યારે પૃજ્ય કોણ? અને ભક્તિ કોની કરવી કે જેમડે આત્મા સ્વશક્તિનો પ્રકાશ કરે.

સત્ય-શુદ્ધ સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ જીવનસિદ્ધ ભગવાન તેમ જ મર્વ દૂષણરહિત, કર્મમલદીન, મુક્ત, વીતરાગ સક્લ ભયરહિત, સર્વજ્ઞ, મર્વદર્શી જિનેશ્વર ભગવાનની ભક્તિથી આત્મશક્તિ પ્રકાશ પામે છે

જિજ્ઞાસુ-એઓની ભક્તિ કરવાથી આપણને તેઓ મોક્ષ આપે ડે એમ માનડુ રવરૂ?

સત્ય-ભાઈ જિજ્ઞાસુ, ને અનતજ્ઞાનો ભગવાન તો નિરાગી અને નિર્વિકાર છે એને સ્તુતિ નિંદાનુ આપણને કડ ફલ આપવાનુ પ્રયોજન નથી આપણો આત્મા અજ્ઞાની અને મોઢાંચ ધડને જે કર્મદલ્લથી ઘેરાયેલો છે તે કર્મદલ્લ ઢાલવા અનુપમ પુરુષાર્થનુ અવડ્ય ડે સર્વ કર્મદલ્લ ક્ષય કરી અનંત જ્ઞાન, અનત ઢર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય, અને સ્વસ્વરૂપમય ધયા એવા જિનેશ્વરોનુ સ્વરૂપ આત્માની નિશ્ચયનયે રિદ્ધિ ઢોવાથી તે ભગવાનનુ સ્મરણ, ચિંતવન, ઢયાન અને ભક્તિ એ પુરુષાર્થતા આપે છે વિકારથી આત્મા વિરક્ત કરે છે જ્ઞાતિ અને નિર્જરા આપે છે જેમ તરવાર ઢાયમાં લેવાથી શૌર્યવૃત્તિ અને ભાગ પીવાથી નિશો ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ એ ગુણચિંતવનથી આત્મા સ્વસ્વરૂપાનંદની શ્રેણિએ ચઢતો જાય છે ઢર્પણ જોતા જેમ મુલાકાતિનુ માન થાય છે તેમ, સિદ્ધ કે જિનેશ્વરસ્વરૂપનાં ચિંતવનરૂપ ઢર્પણથી આત્મસ્વરૂપનું માન થાય છે

शिक्षापाठ १३ जिनेश्वरनी भक्ति भाग १

जिज्ञासु—विचक्षण सत्य! कोइ शकरनी, कोइ ब्रह्मानी, कोट विष्णुनी, कोट सूर्यनी, कोड अग्निनी, कोड भवानीनी, कोट पेगम्पग्नी अने कोट क्राइस्टनी भक्ति करे छे एओ भक्ति करीने शु आशा राखता हशे?

सत्य—प्रिय जिज्ञासु, ते भाविक मोक्ष मेळवयानी परम आशाथी ए देवोने भजे छे

जिज्ञासु—कहो त्यारे, एथी तेओ उत्तम गति पामे एम तमारू मत ठे?

सत्य—एओनी भक्तिवडे तेओ मोक्ष पामे एम हु कही शकतो नथी. जेओने ते परमेश्वर कहे ठे तेओ कट मोथने पाम्या नथी, तो पत्री उपासकने ए मोक्ष क्याथी आपे? शकर वगैरे कर्मक्षय करी शक्या नथी अने दूषणसहित ठे एथी ते पूजवायोग्य नथी

जिज्ञासु—ए दूषणो क्या क्या ते कहो?

सत्य—अज्ञान, निद्रा, मिथ्यात्व, राग, द्वेष, अविरति, भय, शोक, जुगुप्स, दानातराय, लाभातराय, वीर्यातराय अने उपभोगातराय, काम, हास्य, रति, अने अरति ए अद्वार दूषणमानु एक दूषण होय तोपण ते अपूज्य ठे. एक समर्थ पडिते पण कथु ठे के, 'परमेश्वर छड' एम मिथ्या रीते मनावनारा पुरूषो पोते पोताने ठगे ठे, कागण पडखामा स्त्री होयाथी तेओ विपयी ठरे छे; शस्त्र धारण करेला होयाथी द्वेषी ठरे ठे जपमात्रा धारण कर्याथी तेओनु चित्त व्यग्र ठे एम सूचये ठे, 'मागे शरणे आउ, हु सर्व पाप हरी लउ' एम कहेनारा अभिमानी अने नास्तिक ठरे छे आम छे तो पत्री

ग्युं ते तेओना जन्म, विहार, उपदेश ए सचळु नामनिक्षेपे जाणी
गकायउ ए वडे आपणो आत्मा प्रकाश पामे छे सर्प जेम मोरलीना
नाथी जागृत थाय ते, तम आत्मा पोतानी सस रिद्धि सांभळता
ते मोहनिद्राथी जागृत थाय छे

जिज्ञामु—मने तमे जिनेश्वरनी भक्ति सगरी बहु उत्तम कारण
कबु जिनेश्वरनी भक्ति कद् फळदायक नथी एम आधुनिक
कळवणीथी मने आस्था थड हती ने नाश पामी छे जिनेश्वर
भगवाननी भक्ति अवश्य करवी जोडए ए हु मान्य रागु उड

सत्य—जिनेश्वर भगवाननी भक्तिथी अनुपम लाभ छे, एना
कारणो महान् छे, तेमना परम उपकारने लीधे पण तेओनी भक्ति
अवश्य करवी जोडए यली तेओना पुरुपार्थनु स्मरण थता पण
शुभ वृत्तिओनो उदय थाय ते जेम जेम श्री जिनना स्वरूपमा
वृत्ति लय पामे ते, नेम नेम परम शांति प्रवहे छे एम जिनभक्तिना
कारणो अत्रे सक्षेपमा कथा ते ते आत्मार्थीओए विशेषपणे मनन
करवायोग्य ते

शिक्षापाठ १५ भक्तिनो उपदेश

तोटक उट

शुभ शीतळतामय छाय रही,
मनवाडित ज्यां फळपक्ति कही,
जिन भक्ति गृहो तरु कल्प अहो,
भजिने भगवंत भवत लहो

शिक्षापाठ १४. जिनेश्वरनी भक्ति भाग २

जिज्ञासु—आर्य सत्य ! सिद्धस्वरूप पामेला ते जिनेश्वरो तो सप्रळा पूज्य छे; त्यारे नामथी भक्ति करवानी कइ जरर उे ?

सत्य—हा, अवश्य छे अनत सिद्धस्वरूपने भ्याता जे शुद्ध स्वरूपना विचार थाय ते तो कार्य, परतु ए जेवडे ते स्वरूपने पाम्या ते कारण कयु ? ए विचारता उग्र तप, महान् वैराग्य, अनत टया महान् भ्यान ए सघळानु स्मरण थशे, एओना अर्हत् तीर्थकरपदमा जे नामथी तेओ विहार करता हता ते नामथी तेओना पवित्र आचार अने पवित्र चरित्रो अत'करणमा उदय पामशे. जे उदय परिणामे महा लाभदायक छे जेम महावीरनु पवित्र नाम स्मरण करवाथी तेओ कोण ? म्यारे ? केवा प्रकारे सिद्धि पाम्या ? ए आदि चरित्रोनी स्मृति थशे; अने एथी आपणे वैराग्य, विपेक इत्यादिकनो उदय पापीए.

जिज्ञासु—पण लोगस्समा तो चौवीश जिनेश्वरना नामोनु मूचवन कर्नु छे ? एनो हेतु शु छे ते मने समजावो

सत्य—आ काळमा आ क्षेत्रमा जे चौवीश जिनेश्वरो थया एमना नामोनु अने चरित्रोनु स्मरण करवाथी शुद्ध तत्त्वनो लाभ थाय वैरागीनु चरित्र वैराग बोधे छे अनत चौवीशीना अनत नाम सिद्धस्वरूपमा समग्रे आवी जाय छे वर्तमानकाळना चौवीश तीर्थकरना नाम आ काळे लेवाथी काळनी स्थितिनु उहु मुक्षमज्ञान पण सांभरी आयेछे. जेम एओनां नाम आ काळमा लेवाय छे, तेम चौवीशी चौवीशीना नाम काळ अने चौवीशी फरता लेवाता जाय छे; एटले अमुक नाम लेवां एम कंड हेतु नथी परतु तेओना गुणना पुरुपार्थनी स्मृति माटे स्मृति करवी एम

जेमां महत्ता ठगव छे तेमा महत्ता नथी, पण लघुता छे लक्ष्मीधी ससारमा खान, पान, मान, अनुचरो पर आज्ञा, वैभव ए सख्तुं मठ छे, अन ण महत्ता छे, एम तमे माताता हशो, पण एठ्ठेथी एने महत्ता मानवी जोडती नथी लक्ष्मी अनेक पाप बडे करीने पैदा थाय उ आव्या पछी अभिमान, वैभानता, अने मृदता आपे छे कुटुम्ब-समुदायनो महत्ता मठयरा माटे तेनु पाठणपोषण करतुं पडे छे ते उड पाप अने दु ख सहन करमा पडे छे आपणे उपाधिधी पाप करी एनु उत्तर भरतुं पडे छे पुत्रधी कड शाश्वत नाम रहेतुं नथी, एने माटे पण अनेक प्रकारना पाप अन उपाधि पैठवी पडे छे; छता एथी आपणु मगठ नु थाय छे ? अधिकारधी परतन्त्रता के अमलमद आपे छे, अने एथी जुलम, अनीति, लाच तेम ज अन्याय करना पडे छे, क थाय छे कहो त्पारे एमा महत्ता शानी छे ? मात्र पापजन्य कर्मनो पापी कर्म बडे करी आत्मानो नीच गति थाय छे, नीच गति छे त्या महत्ता नथी पण लघुता छे

आत्मानो महत्ता तो सत्य वचन, दया, क्षमा, परोपकार अने समतामा रही छे लक्ष्मी इ० तो कर्ममहत्ता छे आम छता लक्ष्मीधी गाणा पुम्पो दान दे छे, उत्तम विद्याशाळाओ स्थापी परदु खर्भजन थाय छे एक परणेली स्त्रीमां ज मात्र वृत्ति रोकौ परस्त्री तरफ पुत्री भावधी जुए छे कुटुम्ब बडे करीने अमुक समुदायनु हित काम करे छ पुत्र बडे तेने ससारमां भार आयी पोते धर्ममार्गमां प्रवेश करे छे अधिकारधी ढहापण बडे आचरण करी राजा, प्रजा बन्नेनुं हित करी, धर्मनोतिनो प्रकाश करे छे, एम करवाधी केटलीक महत्ता पमाय खरी छता ए महत्ता चौकस नथी, मरणभय माथे रहो छे, धारणा बरो रहे छे योजेली योजना के विरैक बग्बते हृदयमाथी जतां रहे एवो ससारमोह छे एथी आपणे एम निसशय समजनु के, सत्य

निज आत्मस्वरूप मुदा प्रगटे,
मन ताप उताप तमाम मटे;
अति निर्जरता वण दाम ग्रहो,
भजिने भगवत भवत लहो.

२.

समभावि सदा परिणाम थशे,
जडमट अधोगति जन्म जशे,
शुभ मंगळ आ परिपूर्ण चहो,
भजिने भगवत भवत लहो

३

शुभ भाववडे मन शुद्ध करो,
नवकार महा पदने समरो;
नहि एह समान मुमत्र कहो,
भजिने भगवत भवत लहो.

४.

करशो क्षय केवल राग कथा,
धरशो शुभ तत्त्वस्वरूप यथा,
नृपचट्र प्रपच अनत दहो,
भजिने भगवत भवत लहो.

५.

शिक्षापाठ १६ खरी महत्ता.

केटलाक लक्ष्मीथी करीने महत्ता मळे छे एम माने छे, केटलाक मदान कुट्टरथी महत्ता मळे छे एम माने छे, केटलाक पुत्र उडे करीने महत्ता मळे छे एम माने छे; केटलाक अधिकारथी महत्ता मळे छे एम माने छे; पण ए एमनु मानवु विवेकथी जोता मिथ्या छे एओ

आ मुष्टि मारपी योग्य नथी, तेम उगामी ते हवे पाळी वाळपी पण योग्य नथी एम विचारी तेणे पंच मुष्टि केश लुचन कर्युं, अने त्याथी मुनिभावे चाली नीकज्या भगवान् आदीश्वर ज्यां अठाणु शिक्षित पुत्रोथी तेमज आर्य, आर्याथी विहार करता हता त्या जवा च्छा करी, पण मनमा मान आव्यु ने त्या हु जइश तो माराथी नाना अठाणु भाइने वंदन करवु पडशे, माटे त्या तो जनु योग्य नथी एम मानवृत्तिथी मनमा ते एकाग्र ध्याने रहा हळवे हळवे पाग मास थइ गया महा तपथी काया हाडकानो माळो थ गइ, ते मुका झाड जेवा देखावा लाग्या, परतु ज्यामुथी माननो अकुर तेना अत करणथी स्वस्यो नहोतो त्यामुथी ते सिद्धि न पाम्या ब्राह्मी अने मुदरीए आरीने तेने उपदेश कर्यो " आर्य वीर ! हवे मदोन्मत्त हाथीपरथी उतरो, एनाथी तो उहु शोप्यु एओना आ वचनोथी राहुनळ विचारमां पड्या विचारता विचारता तेने भान थयु ने सत्य छे, हु मानरूपी मदोन्मत्त हाथीपरथी हनु म्या उतर्यो उउ ? हवे एथी उतरनु ए ज मगळकारक छे, " आम विचारी तेणे वंदन करवाने माटे पगलु भर्यु के ने अनुपम निव्य कैवल्य कमळाने पाम्या

वाचनार, जुओ, मान ए केरी दुरित वस्तु छे ! !

शिक्षापाठ १८ चार गति

जीव शातावेदनीय, अशातावेदनीय वेदतो शुभाशुभ कर्मना फळ भोगयवा आ ससारवनमां चार गतिने विपे भम्या करेछे, तो ए चार गति स्वचित जाणवी जोइए

वचन, दया, क्षमा, ब्रह्मचर्य अने समता जेवी आत्ममहत्ता कोड स्थळे नथी. शुद्ध पंचमहाप्रतधारी भिक्षुके जे रिद्धि अने महत्ता मेळवी छे, ते प्रह्लादच जेवा चक्रवर्तीए लक्ष्मी, कुटुंब, पुत्र के अधिकारी मेळवी नथी, एम मारु मानतु छे !

शिक्षापाठ १७ वाहुवळ

वाहुवळ एदळे पोतानी भूजानु वळ एम अही अर्थ करवानो नथी, कारण के, वाहुवळ नामना महापुम्पनु आ एक नानु पण अदभुत चरित्र छे.

सर्वे सग परित्याग करी, भगवान् रूपभदेवजी भरत अने वाहुवळ नामना पोताना ते पुत्रोने राज्य सोपी विहाग करता इता न्यारे, भरतेश्वर चक्रवर्ती थयो आयुशशाळामा चक्रनी उत्पत्ति थया पळी प्रत्येक राज्यपर तेणे पोतानी आम्राय वेमाडी, अने छखडनी प्रभुता मेळवी मात्र वाहुवळे ज ए प्रभुता भगीकार न करी आथी परिणाममा भरतेश्वर अने वाहुवळने शुद्ध महायु रणा वखत मुधी भरतेश्वर, के वाहुवळ ए उन्नेमाथी एके दृठ्या नही, न्यारे क्रो रापेगमा आवी जट भरतेश्वरे वाहुवळ पर चक्र मूर्यु एक वीर्यथी उत्पन्न ययेला भाइपर चक्र प्रभाव न करी शके आ नियमने लीधे ते चक्र फरीने पाळु भरतेश्वरना हाथमा आळ्यु भरते चक्र मूकमाथी वाहुवळने बहु क्रोध आळ्यो. तेणे महा उल्लवत्तर मुष्टि उपाडी तत्काळ त्या तेनी भावनानु स्वरूप फर्यु ते विचारी गयो के, हुं आ बहु निंदनीय कर छउ, आनु परिणाम केतु दुःखदायक छे ! भले भरतेश्वर राज्य भोगवो मिथ्या, परस्परनो नाश शा पाटे करवो.

પમાય છે, એ મનુષ્યગતિમા પણ કેટલાય દુઃખ અને આન્યમાધનમા અંતરાયો છે

જન તરુણ મુકુમારને રોમે રોમે લાલ્ચોલ મુયા યોચનાથી જે અસહ્ય કેટલા ઉપજે છે તે કરતા આઠગુણી કેટલા ગર્ભસ્થાનમાં જીવ જ્યારે રહે તે ત્યારે પામે તે લગભગ ત્રણ મહિના મટ, મૂત્ર, ઝોઢી પદ આદિમા અદ્યારાત્ર મૂર્છાગત સ્થિતિમા કેદના ભોગવી ભોગવીને જન્મ પામે તે ગર્ભસ્થાનની વેદનાથી અનતગુણી વેદના જન્મસમયે ઉત્પન્ન થાય તે ત્યાર પછી ગાઠારસ્થા પમાય છે મટ, મૂત્ર, ઘૂલ અને નગ્નારસ્થામા અણસમજથી રક્તઝી રક્તીને તે ગાઠારસ્થા પૂર્ણ થાય છે, અને યુવાવસ્થા આર છે ધન ઉપાર્જન કરવા માટે નાના પ્રકારના પાપમા પડવું પડે છે જ્યાંથી ઉત્પન્ન થયો છે ત્યાં પડતે વિપય વિકારમા ટુત્તિ જાય છે ઝન્માન, આલ્સ, અભિમાન, નિશ્ચદ્દિષ્ટિ, સયોગ, વિયોગ એમ ઘટમાલમા યુવાવય ચાલ્યુ જાય છે, ત્યાં વૃદ્ધાવસ્થા આપે છે, શરીર કપે છે, મુઘે લાઠ હોય છે ત્વચાપર કરોચલી પડી જાય છે મુપતુ, સામટુ અને ટેસ્વતું જે શક્તિઓ કેવલ મદ થઈ જાય તે વેશ ધવલ થઈ સરવા મડે છે, ચાલવાની આય રહેતી નથી હાથમા લાકડી લઈ લઢથડીઆ સ્વાતા ચાટુ પડે છે કો તો જીવન પર્યંત સ્વાન્તે પડ્યા રહેવું પડે છે શ્વાસ, સ્વામી ઇત્યાનિક રોગ આવીને વલ્ગે છે, અને થોડાકાલમા કાલ આવીને કોઢીઓ વગી જાય છે આ દેહમાથી જીવ ચાલી નીકળે તે કાયા હતી નહતી થઈ જાય છે મરણસમયે પણ કેટલી વધી વેદના છે ? ચતુર્ગતિના દુઃખમા જે મનુષ્યવેદ શ્રેષ્ઠ તેમાં પણ કેટલાં વધાં દુઃખ રહ્યા છે ! તેમ ઝતા ઉપર જનાલ્યા પ્રમાણે અનુક્રમે કાઠ આવે છે એમ પણ નથી ગમે તે વસ્તુ તે આવીને લઈ જાય છે માટે જ વિચક્ષણ પુરુષો પ્રમાદ વિના આત્મકલ્યાણને આરાધે છે

૧. નરકગતિ—મહારભ, મદિરાપાન, માસભક્ષણ, ઈત્યાદિક તીવ્ર હિસાના કરનાર જીવો અગ્રેર નરકમા પડે છે ત્યા લેડ પળ ગાતા, વિશ્રામ કે મુશ નથી. મહા અપકાર વ્યાપ્ત છે અગહેદન સહન કરતુ પડે છે, અગ્નિમા ચઢતુ પડે છે, અને ઝરપલાની માર જેતુ જલ પીતુ પડે છે અનત દુઃસ્થી કરીને જ્યા પ્રાણીભૂતે સાકડ. અજ્ઞાતા અને વિલવિલાટ સહન કરવા પડે છે. આવા જે દુઃસ્થ તેને કેવલ-જ્ઞાનીઓ પણ કહી શકતા નથી બ્રહ્મોહો ! તે દુઃસ્થ અનતિવાર આ આત્મા ભોગવ્યાહે.

૨. તિર્યચગતિ—છલ, જૂઠ પ્રપચ ઈત્યાદિક કરીને જીવ સિંહ, વાગ, હાથી, મૃગ, ગાય, ખેસ, ચઢદ ઈત્યાદિક તિર્યચના શરીર ધારણ કરે છે તે તિર્યચગતિમા મુશ, તરશ, તાપ, વચ, વધન, તાડન, મારવહન ઈત્યાદિના દુઃસ્થને સહન કરે છે

૩ મનુષ્યગતિ—રાત્ર, અસ્વાત્ર વિષે વિષેકરહિત છે. લજ્ઞાહીન, માતા પુત્રી સાથે કામગમન કરવામા જેને પાપાપાપતુ માન નથી; નિરતર માસભક્ષણ, ચોરી, પરસ્ત્રીગમન વગેરે મહા પાતક કર્યા કરે છે, એ તો જાણે અનાર્ય દેશના અનાર્ય મનુષ્ય છે આર્ય દેશમા પણ ક્ષત્રી, વ્રાહ્મણ, વૈશ્ય પ્રમુશ મતિહીન, દરિદ્રિ, અજ્ઞાન અને રોગથી પીડિત મનુષ્ય છે, માન, અપમાન ઈત્યાદિ અનેક પ્રકારના દુઃસ્થ તેઓ ભોગવી રહ્યા છે

૪ દેવગતિ—પરસ્પર ઝેર, ઝેર, સ્લેશ, શોક, મત્સર, કામ, યદ, મુશ આદિથી દેવતાઓ પણ આયુષ્ વ્યતીત કરી રહ્યા છે; એ દેવગતિ

એમ ચાર ગતિ સામાન્ય રૂપે કહી આ ચારે ગતિમા મનુષ્યગતિ સાથી શ્રેષ્ઠ અને દુર્લભ છે. આત્માન પરમચિત્—બ્રહ્મ ગતિ, ઈથી

સસારના મુદ્દમા પડે જાનો તે ભણ કરી જાય કે અગ્નિમા જેમ જેમ ઘો અને રૂધન દોમાય છે, તેમ તેમ તે વૃદ્ધિ પામે છે, તેથી જ રીતે સસારરૂપ અગ્નિમા તોત્ર મોહરૂપ ગ્રી, અને ત્રિપયરૂપ રૂધન દોમાતા તે વૃદ્ધિ પામે કે

૩ સસારને ત્રીજી ઉપમા અધકારનો છાજે છે અધકારમા જેમ મીંત્રી, સર્પનુ માન કરાય છે, તેમ સસાર સત્યને અસત્યરૂપ પતાવે છે, અધકારમા જેમ પ્રાણીઓ આમ તેમ મટકી ત્રિપત્તિ મોગવે કે, તેમ સસારમા વેમાન થડને અનત આત્માઓ ચતુર્ગતિમા આમ તેમ મટક છે અધકારમા જેમ કાચ અને હીરાનુ જ્ઞાન થતુ નથી, તેમ સંસારરૂપી અધકારમા વિરેક અવિરેકનુ જ્ઞાન થતું નથી જેમ અંધકારમા પ્રાણીઓ છતી આંખે અધ પની જાય છે, તેમ છતી શક્તિ સસારમાં તેઓ મોહાય પની જાય છે અંધકારમા જેમ ઘુવડ મૈયાદિકનો ઉપદ્રવ વધે છે, તેમ સસારમાં લોભ, માયાદિકનો ઉપદ્રવ વધે છે એમ અનેક ભેદે જાતા સસાર તે અધકારરૂપ જ જણાય છે

શિક્ષાપાઠ ૨૦ સસારને ચાર ઉપમા ભાગ ૨

૪ સંસારને ચોથી ઉપમા શકટચક્રની ઇટલે ગાડાના પેડાની છાજે છે ચાલતા, શકટચક્ર જેમ ફરતુ રહે છે, તેમ સસારમાં પ્રવેશ કરતા તે ફરવારૂપે રહે છે શકટચક્ર જેમ ધરીવિના ચાલી શકતું નથી, તેમ સસાર મિથ્યાત્વરૂપી ધરી વિના ચાલી શકતો નથી શકટચક્ર જેમ આરાવડે કરીને રહુ છે, તેમ સસાર શકટ પ્રમાણાદિક આરાથી ટકવો છે એમ અનેક પ્રકારથી શકટચક્રની ઉપમા પણ સંસારને છાગી શકે છે

शिक्षापाठ १९ संसारने चार उपमा भाग १

१. ससारने तत्त्वज्ञानीओ एक महासमुद्रनी उपमा पण आपे उे. ससाररूपी समुद्र अनंत अने अपार उे अहो लोको ! एनो पार पामया पुरुषार्थनो उपयोग करो ! उपयोग करो ! ! आम एमना स्थळे स्थळे वचनो उे ससारने समुद्रनी उपमा उजती पण उे समुद्रमा जेम मोजानी जोओ उडळ्या को उे, तेम ससारमा विषय-रूपी अनेक मोजाओ उडळे उे जळनो उपरथी जेम सपाट देखाव उे तेम, ससार पण सरळ देखाव दे उे. समुद्र जेम म्याऊ महु उडो छे, अने क्याक भमगीओ खरावे उे तेम, ससार कामविषय प्रपचादिकमा महु उडो उे ते मोडरूपी भमरीओ खरावे उे थोडु जळ उता समुद्रमा जेम उभा रहेयाथी काढवमा गुची जइए झीए तेम, ससारना लेश प्रसंगमा ते नृष्णारूपी काढवमा घुंचवी दे उे समुद्र जेम नाना प्रकारना खरावा, अने तोफानथी नाव के वहाणने जोरम पहोचाडे उे, तेम स्त्रीओरूपी खरावा अने कामरूपी तोफानथी ससार आत्माने जोरम पहोचाडे उे समुद्र जेम अगाय जळथी शीतल देखातो उता बडवानळ नामना अग्निनो तेमा वास उे तेम ससारमा मायारूपी अग्नि उळ्या ज करे छे समुद्र जेम चोपासामा वगारे जळ पामीने उडो उतरे छे तेम पापरूपी जळ पामीने ससार उडो उतरे छे एटले मजबुत पाया करतो जाय छे

२. ससारने वीजी उपमा अग्निनी छाजे उे अग्निथी करीने जेम महा तापनी उत्पत्ति उे, तेम ससारथी पण त्रिविध तापनी उत्पत्ति छे. अग्निथी उटेलो जीव जेम महा विलविलाट को उे, तेम ससारथी उटेलो जीव अनंत दुःखरूप नरकथी असह्य विलविलाट को छे अग्नि जेम सर्व वस्तुनो भक्ष करी जाय छे. नेम

શિક્ષાપાઠ ૨૧ વાર ભાવના

વૈગમ્યની, અને તેના આત્મહિતેપિ ત્રિપયોનો મુદ્દતા થયા માત્ર
સાગ્ર ભાવના ચિત્તવચ્ચાનુ તત્તજ્ઞાનીઓ કહે છે

૧ શરીર, વૈભવ, લક્ષ્મી, કુટુંબ પરિવારાદિક સર્વ વિનાશી
છે જીવનો મૂલ્ય ધર્મ અવિનાશી છે, એમ ચિત્તવચ્ચુ તે પહેલી
'અનિત્યભાવના'

૨ સસારમા મરણ મમયે જીવને શરણ રાગ્યનાર કોઈ નથી,
માત્ર એક પ્રુભ ધર્મનુ જ શરણ સત્ય છે, એમ ચિત્તવચ્ચુ તે ત્રીજી
'અશરણભાવના'

૩ "આ આત્માએ સમારસમુદ્રમા પર્યટન કરતા કરતા સર્વ ભવ
કીચા છે, એ સમારજંજીરથી હું ત્યાગે ટુટીશ? એ સસાર મારો
નથી, હું મોક્ષમયી ટુ," એમ ચિત્તવચ્ચુ તે ચીજી 'સસારભાવના'

૪ "આ મારો આત્મા એકલો છે, તે એકલો આવ્યો છે, એકલો
જશે, પોતાના કર્મોનાં કર્મ એકલો ભોગવશે" એમ ચિત્તવચ્ચુ તે ચોથી
'એકત્વભાવના'

૫ આ સસારમા કોઈ કોઈનુ નથી એમ ચિત્તવચ્ચુ તે પાચમી
'અન્યત્વભાવના'

૬ "આ શરીર અપરિચ્છ છે, મલમૂત્રની સ્વાણ છે, રોગ જરાને
મ્હેરાનું ધામ છે, એ શરીરથી હું ત્યાગે છડું" એમ ચિત્તવચ્ચુ તે છઠ્ઠી
'અપુચ્ચિભાવના'

एवी रीते ससारने जेटली अगोउपमा आपो एटली थोडी छे. मुरयपणे ए चार उपमा आपणे जाणी ह्ये एमाथी तत्त्व लेतु योग्य छे:—

१ सागर जेम मजबुत नाव अने माहितगार नाविकथी तरीने पार पमाय छे, तेम सद्वर्मरूपी नाव, अने सदगुणरूपी नाविकथी ससारसागर पार पामी शकाय छे. सागरमा जेम डाढा पुरुपोए निर्विद्र रस्तो शोरी काढ्यो होय छे, तेम जिनेश्वर भगवाने तत्त्वज्ञानरूप निर्विद्र उत्तम राह वताव्यो छे.

२ अग्नि जेम सर्वने भक्ष करी जाय छे, परतु पाणीथी बुझाट जाय छे; तेम वैराग्यजळथी ससारअग्नि बुझनी शकाय छे.

३ अकारमा जेम दीवो लड जयाथी प्रकाश थता, छे शकाय छे; तेम तत्त्वज्ञानरूपी निर्बुज दीवो ससाररूपी अकार प्रकाश करी सत्य वस्तु वताये छे

४ शकटचक्र जेम चळढ विना चाली शकतु नथे
ससारचक्र राग द्वेषविना चाली शकतु नथी

एम ए ससारदरदनुं निवारण उपमावडे अनुनागडे जेतकान
माथे कतु. ते आत्महितपीए निरतर मनन कतु छे
रोधवु

ધર્મઅચલતાની પ્રશંસા કરી પશામાં ત્યાં એક તુચ્છ યુદ્ધિવાન તેવ
 વેડો હતો તેણે પત્ની મુદ્દતાનો અવિશ્વાસ પતાવ્યો, અને કશું કે
 જ્યામુત્રી પરિપદ પડ્યા ન હોય ત્યામુત્રી રસાય મહનશીલ અને
 ધર્મદટ્ટ જણાય આ માર્ગે ગત હુ અને ચઠાવી આવીને મલ્ય કરી
 તેસ્વાદુ ઈર્મદ્દ કામદેવ તે વેગે કાચોત્સર્ગમા લીન હતા દેવતાપ
 પ્રયમ હાથોનુ રૂપ પૈત્તિય કર્યું, અને પછી કામદેવને મુર ગુપ્તા
 તોપણ તે અચલ રહ્યા, એટલે મુગ્ધ જેવું અંગ કરીને કાઠાચર્ણનો
 સર્પ થને ભયરૂર પુષ્ટા કર્યા તોય કામદેવ કાચોત્સર્ગથી લેશ ચડ્યા
 નહી, પત્ની અટ્ટદામ્ય કરતા રાશ્મનો ઠઠ ધારણ કરીને અનેક
 પ્રસારના પરિપદ કર્યા, તોપણ કામદેવ કાચોત્સર્ગથી ચડ્યા નહીં.
 સિંહ ચગના અનેક ભયરૂર રૂપ કર્યા તોપણ કાચોત્સર્ગમાં લેશ
 દીનતા કામદેવે આળી નહી. ણમ રાત્રિના ચોમે પહોર દેવતાપ કર્યા
 રૂચું, પણ તે પોતાની ધારણામા પાલ્યો નહીં. પત્ની તે દેવે
 અધિજ્ઞાનના ઉપયોગરૂડે જોયું તો કામદેવને મેરના પિચ્ચની પે
 અડાલ રહ્યા ઠીકા કામદેવની અદ્ભુત નિશ્ચિન્તા જાણી તેને
 વિનયમાવથી પ્રણામ કરી પોતાનો ત્રોપ ક્ષમાચીન તે દેવતા
 સ્વસ્થાનરૂં ગયો

કામદેવ શ્રાવકની ધર્મદટ્ટતા એવો મોધ કરે છે કે, સન્યસર્મ અને
 સલ્ય પ્રતિજ્ઞામાં પરમ દટ્ટ રહેવું, અને કાચોત્સર્ગ આદિ જેમ અને તેમ
 એકાગ્ર ચિત્તથી અને મુદ્દતાથી નિર્દોષ કરવાં ચલવિચલ ભાવથી
 કાચોત્સર્ગાન્તિ રૂદ્ધ દોષયુક્ત થાય છે. પાઈ જેવા દ્રવ્યલાભ માટ
 ધર્મશાસ્ત્ર કાત્નારથી ધર્મમાં દટ્ટતા ત્યાંથી રહી શકે? અને રહી
 શકે તો વેગો રહે! એ વિચારતાં શ્વેદ થાય છે

७ राग, द्वेष, अज्ञान, मिथ्यात्व इत्यादिक सर्व आश्रव छे एम चिंतवतु ते सातमी 'आश्रवभावना.'

८. ज्ञान, ध्यानमा जीव प्रवर्तमान थडने नवा कर्म बाधे नही एरी चिंतवना करवी ते आठमी 'सम्बरभावना'

९ ज्ञानसहित क्रिया करवी ते निर्जरानु कारण छे एम चिंतवतु ते नवमी 'निर्जरभावना'

१०. लोकस्वरूपनु उत्पत्ति स्थिति विनाशस्वरूप विचारवु ते दशमी 'लोकस्वरूपभावना'

११ समारमा भमता आत्माने सम्यग्ज्ञाननी मसादी प्राप्त थवी दुर्लभ छे; वा सम्यग्ज्ञान पाम्यो, तो चारित्र सर्व विरति-परिणामरूप धर्म पाम्यो दुर्लभ छे; एवी चिंतवना ते अग्यारमी 'सोऽदुर्लभभावना'

१२. उर्मेना उपदेशक तथा शुद्ध शास्त्रना बोधक एवा गुरु अने एनु श्रवण मळवु दुर्लभ छे एरी चिंतवना ते बारमी 'धर्मदुर्लभभावना'

आ वार भावनाओ मननपूर्वक निरतर विचारवायी सत्पुरपो उत्तम पदने पाम्या छे, पामे छे, अने पामशे

शिक्षापाठ २२ कामदेव श्रावक

महावीर भगवान्ना समयमा द्वादशवृत्तने त्रिमल भावधी धारण करनार, बिनेकी अने निर्ग्रथवचनानुरक्त कामदेव नामना एक श्रावक

સારે પર્વતની માણે રાજાને કહ્યું. “મારા પુત્રથી ‘ગોકડો’ રુદ્રેવાયો છે માટે, તેનો પક્ષ કરવો પડશે, તમને પૃથ્વા માટે તેઓ આવશે” વમુરાજા ગોલ્યો “હું અમલ્ય કેમ કહું? મારાથી એ પની શકે નહીં” પર્વતની માણે કહ્યું “પણ જો તમે મારા પુત્રનો પક્ષ નહીં કરો તો તમને હું દેશા આપીશ” રાજા વિચારમાં પડી ગયો કે, સત્યપદે કરીને હું મણિમય સિંહાસન પર અદ્ભુત વેમુ છડ લોકસમુદાયને ન્યાય આપું છડ લોક પણ એમ જાણે છે કે, રાજા સત્યગુણે કરીને સિંહાસન પર અતરિક્ષ વેમે છે દેવે કેમ કરવું? જો પર્વતનો પક્ષ ન કરું તો વ્રાહ્મણી મરે છે, એ પછી મારા ગુસ્તની સ્ત્રી છે. ન ચાલતા છેવટ રાજાએ વ્રાહ્મણીને કહ્યું “તમે ભલે જાઓ, હું પર્વતનો પક્ષ કરીશ” આરો નિશ્ચય કરાવીને પર્વતની મા ઘેર આવી પ્રભાતે નારદ, પર્વત અને તેની મા વિશાદ કરતા રાજા પામે આવ્યા રાજા અજાણ થઈ પૃથ્વા ન્યાયો કે શું છે પર્વત? પર્વતે કહ્યું “રાજાધિરાજ! અજ તે શું? તે કહો” રાજાએ નારદને પુછ્યું “તમે શું કહો છો?” નારદે કહ્યું: ‘અજ’ તે ત્રણ વર્ષની ‘ત્રીદિ’ તમને ક્યા નથી સામરતું? વમુરાજા ગોલ્યો: ‘અજ’ એટલે ‘ગોકડો, પણ ‘ત્રીદિ’ નહીં તે જ વેલ્લા દેવતાએ સિંહાસનથી ઉછાઠી દેઠો નાલ્યો, વમુ કાઠ પરિણામ પામી નરકે ગયો

આ ઉપરથી સામાન્ય મનુષ્યોએ સત્ય, તેમજ રાજાએ ન્યાયમાં અપક્ષપાત, અને સત્ય વલ્લે ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે એ મુરત્ય વોધ મટે છે

જે પાંચ મહાટ્ત મગવાને પ્રણીત કર્યા છે, તેમાંના પ્રથમ મહા ટ્તની રક્ષાને માટે રાકીના ચાર વૃત્ત વાઢરૂપે છે, અને તેમાં પણ પહેલી વાઢ તે સત્ય મહાટ્ત છે એ સત્યના અનેક મેટ સિદ્ધાંતથી શ્રુત કરવા અગ્યના છે

शिक्षापाठ २३ सत्य

सामान्य कथनमा पण कहेवाय ते के, सत्य ए आ जगतनु धारण ते, अथवा सत्यने आगरे आ जगत रहु छे. ए कथनमाथी एवी शिक्षा मटे ते के, धर्म, नीति, राज अने व्यवहार ए सत्यमटे प्रवर्चन करी रखा छे; अने ए चारे न होय तो जगतनु रूप केवु भयकर होय? ए माटे सत्य ए जगतनु धारण ते एम कहेवु ए कऽ अतिशयोक्ति जेवु, के नही मानमा जेवु नथी

वमुराजानु एक शब्दनु भ्रमस सोलवु केटलु दु सदायक वनु हवु ते प्रसंग पिचार करमा माटे अही कहीशु

वमुराजा, नारद अने पर्वत ए त्रणे एक गुरु पासेथी विद्या भण्णा हता पर्वत अ यापरुनो पुत्र हतो, अ यापके काळ कर्यो एथो पर्वत तेनी मा सहित वमुराजाना दरवारमा आसी रहो हतो एक रात्रे तेनी मा पामे बेठी छे, अने पर्वत तथा नारद शास्त्राभ्यास करे छे. एमा एक वचन पर्वत एवु सोल्यो के, 'अजाहोतव्य' सारे नारदे पृच्छु "अज ते शु पर्वत?" पर्वते कहु "अज ते शोकडो" नारद सोल्यो: "आपणे त्रणे जण तारा पिता कने भणता हता सारे, तारा पिताए तो 'अज' ते त्रण वर्पनी 'त्रीहि' कही छे, अने तु अवलु शा माटे कहे छे? एम परस्पर वचनविवाद बन्थो सारे पर्वते कहु "आपणने वमुराजा कहे ते खरु" ए बातनी नारदे हा कही, अने जीते तेने माटे अमुक सरत रुगी पर्वतनी मा जे पामे बेठी हती नेणे आ साभळ्यु. 'अज' एटले 'त्रीहि' एम तेने पण याद हवु; सरतमा पोतानो पुत्र दारजे एवा भयथी पर्वतनी मा रात्रे राजा पासे गद अने पृच्छु 'राजा, 'अज' एटले शु?" वमुराजाए सङ्घपूर्वक कहु. "अज एटले"

પ્રવાહ નીકરૂં છે ને, ભાવે એક જ રૂપ દોરાયી ઘણા માણસો છતાં, અને પરસ્પરનો મહ્યાસ ડ્રતા તે એકાતરૂપ જ છે, અને તેમી એકાત માત્ર સતસમાગમમા રહી છે કુતાપિ કોઈ એમ વિચારશે કે, વિષયીમડલ મટે છે ત્યા સમભાર અને સરસીટતિ દોરાયી એકાત કા ન કહેવો? તેનુ સમાધાન તત્કાઠ છે કે, તેઓ એક સ્વભારી હોતા નથી. તેમા પરસ્પર સ્વાર્થનુદ્ધિ અને માયાનુ અનુમયાન હોય છે, અને જ્યા એ બે કારણથી સયોગય છે ત્યા એક સ્વભાર કે નિર્દોષતા હોતા નથી નિર્દોષ અને સમસ્વભારી સમાગમ તો પરસ્પરથી જ્ઞાત મુનીશ્વરોનો છે, તેમ જ ધર્મધ્યાન પ્રગ્લ અલ્પારમી પુરુષનો પણ કેટલેક અંશે છે જ્યા સ્વાર્થ અને માયા કપટ જ છે ત્યા સમસ્વભારતા નથી, અને તે સત્સગ પણ નથી સત્સગથી જે મુગ્ધ અને આનંદ મટે છે તે અતિ સ્તુતિપાત્ર છે જ્યા જ્ઞાતોના મુદર પ્રશ્નો થાય, જ્યા ઉત્તમ જ્ઞાન, ધ્યાનની મુકથા થાય, જ્યાં સત્પુરુષોના ચરિત્રપર વિચાર પ્રધાય, જ્યા તત્ત્વજ્ઞાનના તરગની લ્હરિયો છૂટે, જ્યા સરલસ્વભાવથી સિદ્ધાંતવિચાર ચર્ચાય, જ્યા મોક્ષજન્ય કથનપર પુષ્કઠ વિવેચન થાય એવો સત્સંગ તે મહા દુર્લભ છે કોઈ એમ કહે કે, સત્સંગમંડલમાં કોઈ માયાવિ નહિ હોય? તો તેનુ સમાધાન આ છે જ્યા માયા અને સ્વાર્થ હોય છે ત્યાં, સત્સગ જ હોતો નથી રાજહસની મભાનો રાગ દેખાવે કદાપિ ન કઢાય તો અવશ્ય રાગ કઢાશે, માન રહ્યો તો મુખમુદ્રાએ કઠાશે પણ તે અંકારમા જાય નહી તેમ જ માયાવિયો સત્સગમા સ્વાર્થે જડન શુ કો? ત્યા પેટ ભર્યાની જ્ઞાત તો હોય નહો તે ઘડો ત્યા જડ તે વિશ્રાંતિ જેતો હોય તો ખલે લે કે, જેથી રગ લાગે, નહી તો યોગીસાર તેનુ આગમન હોય નહી, જેમ પૃથ્વીપર તરાય નહી, તેમ સત્સગથી યૂઢાય નહી, આથી સત્સગમા ચમત્કૃતિ છે નિરતર એવા

शिक्षापाठ २४ सत्संग

सत्संग ए सर्व मुखनु मूळ ठे; सत्संगनो लाभ मज्यो के तेना प्रभाववडें वाञ्छित सिद्धि थट ज पडी छे. गमे तेवा पवित्र धवाने माटे सत्संग श्रेष्ठ साग्न ठे, सत्संगनी एक प्रडी जे लाभ दे ठे ने कुमगना एक कोश्यावधि वर्ष पण लाभ न दई शकता अधोगतिमय महा पापो कराये ठे, तेमज आत्माने मलिन करे ठे सत्संगनो सामान्य अर्थ एटलो छे के, उत्तमनो सहवास ज्या सारी हवा नथी आवती त्या रोगनी दृष्टि थाय ठे; तेम ज्या सत्संग नथी त्या आत्मरोग वने ठे दुर्गप्रथी कटाळीने जेम नाके वस्त्र आडु दडए ठीए, तेम कुसगथी सहवास ग्रथ करवानु अग्रयनु ठे; सत्सार ए पण एक प्रकारनो सग ठे, अने ते जनत कुसगरूप तेमज दुःखदायक होवाथी त्यागवायोग्य ठे गमे ते जातनो सहवास होय परंतु जेवडे आत्मसिद्धि नथी ते सत्संग नथी आत्माने सत्य रग चढावे ते सत्संग मोक्षनो मार्ग उताये ते मंत्रि उत्तम शास्त्रमा निरतर एकाग्र रहेतु ते पण सत्संग ठे, सत्पुरपोनो समागम ए पण सत्संग ठे मलिन रहने जेम सातु तथा जळ स्वच्छ करे छे तेम शास्त्र योग अने सत्पुरपोनो समागम, आत्मानी मठीनता टाळीने शुद्धता आपे ठे जेनाथी दमेशनो परिचय रही राग, रग, गान, तान, अने म्वादिष्ट भोजन सेवाता होय ते तमने गमे तेवो प्रिय होय तोपण निश्चय मानजो के, ते सत्संग नथी, पण कुमग ठे सत्संगथी प्राप्त थयेतु एक वचन अमुल्य लाभ आपे ठे. तत्त्वगानीओए मुरय चोत्र एवो कर्यो छे के, सर्व सग परित्याग करी, अतरमा रहेला सर्व विकारथी पण विरक्त रही एकातनु मेवन करो तेमा सत्संगनी स्तुति आनी जाय ठे केवळ एकांत ते तो ध्यानमा रहेतु के योगाभ्यासमा रहेतु ए छे, परंतु समस्वभाविनो समागम जेमाथी एकज प्रकारनी र्चनतानो

છ સ્વડ સાગી આજ્ઞા મનાવનાર રાજાપિરાજ, ચક્રવર્તી કહેવાય
 ટે એ સમર્થ ચક્રવર્તીમા મુમુમ નામે એક ચક્રવર્તી થઈ ગયો છે
 એણે છ સ્વડ સાગી લીધા એટલે ચક્રવર્તી-પદ્ધતી તે મનાયો, પણ
 એટલેથી એની મનોમાઝા તૃપ્ત ન થઈ, હજુ તે તરમ્યો રહ્યો એટલે
 ગતરી સ્વડના છ સ્વડ સાગી એણે નિશ્ચય કર્યો યજ્ઞ ચક્રવર્તી
 છ સ્વડ સાથે છે, અને હુ પણ એટલું જ સાધુ તેમા મહત્તા શાની ?
 યજ્ઞ સ્વડ સાધ્યાર્થી ચિત્કાલ્હ હુ નામાકિત થઈશ, સમર્થ આજ્ઞા
 જીવનપર્યંત ણ સ્વડોપર મનાવી ગકીશ, એવા વિચારથી સમુદ્રમા
 ચર્મરત્ન મૂસ્યુ, તે ઉપર સર્વ સૈન્યાદિકનો આગાર રહ્યો હતો.
 ચર્મરત્નના એક હજાર દેવતા મેચક કહેવાય છે, તેમાં પ્રથમ એકે
 વિચાયુ કે કોણ જાણે કેટલાંય રૂપે આમાથી છુટકો થશે ? માટે
 દેવાગનાને તો મઠ્ઠી આડુ એમ ધારી તે ચાલ્યો ગયો, યજ્ઞ વિચારે
 ઘીજો ગયો, પછી ઝીજો ગયો, અને એમ કરતાં કરતા હજારે
 ચાલ્યા ગયા, ત્યારે ચર્મરત્ન ઘૂડ્યુ, અશ્વ, ગજ અને સર્વ સૈન્યસહિત
 મુમુમ નામનો તે ચક્રવર્તી ઘૂડ્યો, પાપમારનામા ને પાપમાવનામા
 મરીને તે અનત ટુ સ્વથી મેરેલી સાતમી તમનમમમા નર્કને વિષે જઈને
 પઢ્યો જુઓ ! છ સ્વડનુ આધિપત્ય તો મોગવડું રહ્યુ, પરંતુ
 અકસ્માત અને મયકર રીતે પરિગ્રહની પ્રીતિથી એ ચક્રવર્તીનુ મૃત્યુ
 થયુ, તો પછી ઘીજા માટે તો રૂઢેબુ જ કું ? પરિગ્રહ ણ પાપનુ મૂલ
 ટે, પાપનો પિતા છે, અને એકાદશટત્તને મહા ટોપ દે એનો એનો સ્વમાવ
 છે એ માટે થડને આત્મદ્વિતૈપિએ જેમ યને તેમ તેનો ત્યાગ કરી
 મર્યાદા પૂર્વક વર્તન કરવું

निर्दाप समागममा माया लडने जाये पण कोण? कोइज दुर्भागी;
अने ते पण असभवित ठे.

मत्सग ए आत्मानु परम हितकारि औपय ठे.

शिक्षापाठ २५ परिग्रहने संकोचवो

जे प्राणीने परिग्रहनी मर्यादा नथी, ते प्राणी मुखी नथी: तेने जे मज्यु ते ओड्डु ठे कारण जेटलु मळतु जाय तेटलाथी विशेष प्राप्त करवा तेनी इच्छा थाय छे परिग्रहनी प्रयत्नतामा जे कइ मज्यु होय तेनु मुख तो भोगवातु नथी परतु होय ते पण खपते जाय ठे. परिग्रहथी निरंतर चळविचळ परिणाम अने पापभावना रहे ठे; अकस्मात योगथी एवी पापभावनामा आयुष्य पूर्ण थाय तो बहुधा अधोगतिनु कारण थइ पडे. केवल परिग्रह तो मुनीश्वरो त्यागी शके, पण गृहस्थो एनी अमुक मर्यादा करी शके मर्यादा थवाथी उपरात परिग्रहनी उपपत्ति नथी, अने एथी करीने विशेष भावना पण बहुधा थती नथी; अने वळी जे मज्यु ठे तेम सतोप राखवानी पृथा पडे छे, एथी मुखमा काळ जाय छे कोण जाणे लक्ष्मीआदिकमा केरीए विचित्रता रही छे के जेम जेम लाभ खतो जाय छे तेम तेम लोभनो वृद्धि थती जाय छे, धर्म सगरी केटलु ज्ञान छता, धर्मनी दृढता छता पण परिग्रहना पाशमां पडेलो पुरूप कोइक ज छट्टी शके ठे; वृत्ति एमाज लटकती रहे ठे, परतु ए वृत्ति कोइ काळे मुखदायक के आत्महितैपी थद नथी. जेणे एनी टुकी मर्यादा करी नही, ते व्होळा दु.खना भागी थया छे

છડ કચ્છના કોઈ ગામમાં શ્રાવકાર્મ પાલતા રાયશી, દેવશી અને
 સ્વેતશી એમ ત્રણ નામધારી ઓગવાલ રહેતા હતા નિયમિત રી
 તેઓ સમ્યાકાલે, અને પરીઠિયે પ્રતિક્રમણ કરતા હતા પરીઠિ
 રાયશી અને સમ્યાકાલે દેવશી પ્રતિક્રમણ કરાવતા હતા રા
 મતથી પ્રતિક્રમણ રાયશી કરાવતો; અને સંઘે 'રાયશી પઠિક્રમ
 ઠાયમિ' એમ તેને બોલાવતુ પડતુ, તેમજ દેવશીને 'દેવશી પઠિક્રમ
 ઠાયમિ' એમ સમઘ હોવાથી બોલાવતુ પડતુ યોગાનુયોગે યજ્ઞ
 આગ્રહથી એક દિવસ સમ્યાકાલે સ્વેતશીને બોલાવવા ઘેસાયે
 સ્વેતશીએ જ્યાં 'દેવશી પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' એમ આવ્યુ, ત્યાં 'સ્વેત
 પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' એ વાચ્યો લગાવી દીધા! એ સામઝી ત
 હાસ્યગ્રસ્ત થયા અને પૂઝ્યુ આમ કા? સ્વેતશી રોલ્યો 'બઢી અ
 તે કેમ?' ત્યાં ઉત્તર મલ્યો કે, 'સ્વેતશી પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' એ
 તમે કેમ બોલો છો? સ્વેતશીએ ક્યુ, હુ ગરીબ છડ ણ્ટલે માર ન
 આવ્યુ ત્યા પાપરી તકરાર ણ્ટ બેઠા, પણ રાયશી અને દેવશી મ
 તો કોઈ દિવસ કોઈ બોલતા પણ નથી એ સઘે કેમ 'રાય
 પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' અને 'દેવશી પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' એમ કહે છે
 તો પઢી હુ 'સ્વેતશી પઠિક્રમણુ ઠાયમિ' એમ કા ન કહુ? એ
 મટિકતાએ તો ઘથાને વિનોદ ઉપજાવ્યો, પઢી અર્થની કારણ સ
 સમજણ પાઢી ણ્ટલે સ્વેતશી પોતાના મુખપાઠી પ્રતિક્રમણથી શરમાય

આ તો એક સામાન્ય વાત છે, પરતુ અર્થની સુચી ન્યારી
 તત્ત્વજ્ઞ નેપર વહુ વિચાર કરી શકે શકી તો ગોઠ મલ્યો જ લ
 તેમ નિર્ગ્રંથવચનામૃતો પણ સત્ફલ જ આપે અહો! પણ
 પામવાની વાતની તો યલહારી જ છે!

शिक्षापाठ २६ तत्त्व समजवुं

शास्त्रोना शास्त्रो मुख पाठे होय एवा पुरपो प्रणा मळी शके; परतु जेणे थोडा वचनोपर प्रौढ अने विवेकपूर्वक विचार करी शास्त्र जेटलु ज्ञान हृदयगत कर्युं होय तेवा मळवा दुर्लभ ते तत्त्वने पद्दोची जवु ए कइ नानी रात नथी रूदीने द्रगियो ओळगी नवो ते

अर्थ एटले लक्ष्मी, अर्थ एटले तत्त्व अने अर्थ एटले शब्दनु ब्रोजु नाम आवा अर्थशब्दना प्रणा अर्थ थाय छे पण 'अर्थ' एटले 'तत्त्व' ए विषयपर अही आगळ कहेयानु छे जेओ निग्रंथप्रवचनमा आपेला पवित्र वचनो मुखपाठे करे छे, ते तेओना उत्साहयळे सत्फल उपार्जन करे ते, परतु जो तेनो मर्म पाम्या होय तो एथी ए सुरत, आनंद, विवेक अने परिणामे महद्भूत फळ पामे छे अभणपुरूप सुंदर अक्षर अने ताणेला मिथ्या लीटा ए बेना भेदने जेटलु जाणे छे, तेजलुज मुरपाठी अन्य ग्रंथ विचार अने निग्रंथप्रवचनने भेद रूप माने ते, राग्ण तेणे अर्थ पूर्वक निग्रंथ वचनामृतो थार्या नथी; तेम ते पर यथार्थ तत्त्वविचार कर्यो नथी जो के तत्त्वविचार कग्नामा समर्थ बुद्धिप्रभात्र जोडए लीए, तोपण कइ विचार करी शके, पथर पीगळे नही तोपण पाणीथी फळछे तेम ज जे वचनामृतो मुखपाठे कर्या होय ते अर्थ सहित होय तो ऱहु उपयोगी थई पडे; नही तो पोपटवालु राम नाम पोपटने कोई परिचये रामनाम कहेता शीखडाये; परतु पोपटनी बह्ला जाणे क राम ने दाडम के द्राव सामान्यार्थ समज्या वगर एउ थाय ते कळी वैश्योनु द्रष्टात एक कहेयाय ते ते कईक हास्ययुक्त छे स्वरु, परतु एमाथी उत्तम शिक्षा मळी शके तेम छे, एटले अही कही जइ

પ્રત્યેક કામ યતના પૂર્વક જ કરવું એ વિશેષ શ્રાવકનું
કર્તવ્ય છે

શિક્ષાપાઠ ૨૮ રાત્રિભોજન

અહિંસાદિક પચમહાવ્રત જેવું ભગવાને રાત્રિભોજનસાગવ્રત
કહ્યું છે. રાત્રિમા જે ચાર પ્રકારના આહાર છે તે અમ્લરૂપ છે. જ
જાતિનો આહારનો રગ હોય છે તે જાતિના તમસ્કાય નામના જીવ
ન આહારમા ઉત્પન્ન થાય છે. રાત્રિભોજનમા એ શિવાય પણ અનેક
દ્રોણ રહ્યા છે. રાત્રે જમનારને રસોઈને માટે અગ્નિ સલગાયવો પડે છે,
સાગે સમીપની મીંતપર રહેલા નિરપરાધી મૂક્ષ જતુઓ નાશ પામે છે.
ઇંધનને માટે આપેલા કાષ્ઠાદિકમા રહેલા જતુઓ રાત્રિએ નહીં
દરવાવાથી નાશ પામે છે, તેમ જ સર્પના શ્વેરનો, કરોલિયાની
ગઝનો અને મન્છગાદિક મૂક્ષ જતુનો પણ ભય રહે છે, વગ્વને ણ
કુટુમ્બિકને ભયકર રોગનું કારણ પણ થઈ પડે છે.

રાત્રિભોજનનો પુરાણાદિક મતમા પણ સામાન્ય આચારને
સ્વાતર સાગ કર્યો છે, છતાં તેઓમા પરપરાની શ્લિષ્ટિ કરીને
રાત્રિભોજન પેસી ગયું છે. પણ એ નિષેધક તો છે જ.

શરીરની અટક તે પ્રકારના કમઠ છે. તે મૃત્યુના અસ્તથી
મહોચ પામી જાય છે, એથી કરીને રાત્રિભોજનમા મૂક્ષ જીવ
મખણરૂપ અહિંસ થાય છે, જે મહા રોગનું કારણ છે. એવો મેટલેક
સ્થિતે આયુર્વેદનો પણ મત છે.

शिक्षापाठ २७ यतना

जेम विवेक ए धर्मनु मूळतत्व छे, तेम यतना ए र्मनु उपतत्त्व
 उे विवेकयी धर्म तत्त्व ग्रहण कराय छे; तथा यतनायी ते तत्त्व
 शुद्ध राखी शकाय उे, अने ते प्रमाणे प्रवर्तन करी शकाय उे
 पाच समितिरूप यतना तो बहु श्रेष्ठ उे, परंतु ग्रहाश्रमीयी ते सर्व
 भावे पाळी शकाती नथी; उता जेटला भावाशे पाळी शकाय तेदला
 भावाशे पण सावगनीयी पाळी शकता नथी जिनेश्वर भगवते
 सोधेली स्थूल अने सूक्ष्म दया प्रत्ये ज्या वेदरकारी उे, त्या ते बहु
 दोषयी पाळी शकाय छे ए यतनानी न्यूनताने लीये छे उतावळी
 अने वेगभरी चाल, पाणी गळी तेनो मखाळी राखवानी अपूर्ण
 मित्रि, काष्ठादिक इधननो वगर सचेये, वगर जोये उपयोग,
 अनाजमा ग्हेला सूक्ष्म जतुओनी अपूर्ण तपास, पुज्या प्रमाज्या
 वगर रहेवा दीधेला ठाम, अस्वच्छ राखेला ओरडा, आगणामा
 पाणीनु ढोळवु, एठनु राखी मूकवु, पाटला वगर धरपखती थाळी
 नीचे मूकवी, एथी पोताने आ लोकमा अस्वच्छता, अगवड,
 अनारोग्यता इत्यादिक फळरूप थाय उे, अने परलोकमा दुःखदायि
 महापापना कारण पण थट पडे उे, ए माटे थटने कहेवानो बोध के
 चालवामा, पेसवामा, उठवामा, जमवामा अने मीजा हरेक प्रकारमा
 यतनानो उपयोग करवो एथी द्रव्ये अने भावे उन्ने प्रकारे लाभ
 उे चाल धीमी अने गभिर राखवी, घर स्वच्छ राखमां, पाणी
 विप्रिसहित गळाववु, काष्ठादिक इधन खखेरी वापरवा ए कट
 आपणने अगवड पडतु काम नथी; तेम तेमा विशेष रखत जतं
 नथी एवा नियमो दाखळ करी दीधा पळी पाळवा मुक्केल नथी
 एथी विचारा असण्यात निगपरायी.

પરંતુ એ સઘળા કરતા આપણે કેવા ભાગ્યશાળી કે જ્યાં એક પુણ્યપાત્રવડી દુઃખાય ત્યાં પાપ છે એ રામ તત્ત્વ સમજ્યા અને યજ્ઞયાગાદિક હિંસાથી તેને કેવળ વિરક્ત રહ્યા છીએ' અનેતા પ્રયત્નથી જીવ રચાયો છીએ, વળી ચાહિને જીવ ઠણવાની આપણી ભેદ ડહા નથી અનેતકાય અભક્ષ્યથી રહુ કરી આપણે વિરક્ત જ છીએ આ વાલે એ સગલો પુણ્યપ્રતાપ સિદ્ધાર્થ ભૂપાલના પુત્ર મહાવીરના કહેલા પરમતત્ત્વગોપના યોગવલ્લી વધ્યો છે મનુષ્યો રીદ્ધિ પામે છે, મુદર સ્ત્રી પામે છે આજ્ઞાકિત પુત્ર પામે છે, ગ્રહોગ્રો કુટુંબપરિવાર પામે છે, માનપ્રતિષ્ઠા તેમ જ અધિકાર પામે છે, અને તે પામવા કડ દુર્લભ નથી, પરંતુ સ્વર્ગ ધર્મતત્ત્વ કે તેની શ્રદ્ધા કે તેનો થોડો અંશ પણ પામવો મહા દુર્લભ છે એ રીદ્ધિ ઇત્યાદિક અવિવેકથી પાપનું કારણ થઈ અનેત દુઃખમા લઈ જાય છે, પરંતુ આ થોડી શ્રદ્ધા-ભાવના પણ ઉત્તમ પદ્ધિ પહોંચાડે છે આમ દયાનુ સત્પરિણામ છે, આપણે ધર્મતત્ત્વયુક્ત કુલમા જન્મ પામ્યા છીએ તો દુઃખે જેમ અને તેમ વિમલ દયામય વર્તનમા આવવું ગારવાર ભક્ષમા રાસવું કે, સર્વ જીવની રક્ષા કરવી શીજાને પણ એવો જ યુક્તિપ્રયુક્તિથી ગોધ આપવો સર્વ જીવની રક્ષા કરવા માટે એક ગોધદાયક ઉત્તમ યુક્તિ બુદ્ધિશાળી અમયકુમારે કરી હતી તે આવતા પાઠમા હુ કહુ છુડ, એમ જ તત્ત્વગોપને માટે યૌક્તિક ન્યાયથી અનાર્ય જેવા ધર્મમતવાદીઓને શિક્ષા આપવાનો સ્વત મલે તો આપણે કેવા ભાગ્યશાળી!

सत्पुरुषो तो वे घड़ी दिवस रहे सारे चालु करे, अने वे घड़ी दिवस चर्या पहेला गमे ते जातनो आहार करे नहीं रात्रिभोजनने माटे विगेष विचार मुनिसमागमथी के शास्त्रथी जाणसो ए सपथी बहु मूक्षम भंडो जाणया अउश्यना ठे

चारे प्रकारना श्राद्ध रात्रिने रिपे सागयाथी महदुफळ ठे आ जिन वचन छे

शिक्षापाठ २९ सर्व जीवनी रक्षा भाग १

दया जेसो एके र्म नहीं दया ए ज धर्मनु स्वरूप छे. ज्या ज्या नहीं सा धर्म नहीं जगतिनळ्या एना अनर्थकारक धर्ममतो पड्या छे के, जेसो एम रुहे छे के जीवने हणना लेश पाप थतु नहीं; उहु तो मनुष्यदेहनी रक्षा करे तेम ए र्ममतवाळा अनुनी, अने मदाय ठे, अने दयानु लेश स्वरूप पण जाणता नहीं एओ जो पोतानु हृदयपट प्रकाशमा मृगीने विचारे तो अउश्य तेमने जणाशे के एक मूक्षमा मूक्षम जतुने हणवामा पण महा पाप छे. जेसो मने मारो आत्मा प्रिय छे नेवो नेने पण तेनो आत्मा प्रिय छे हु मारा लेश व्यसन खातर के लाभ खातर एवा अमरयाता जीवोने बेपडक हणु उउ ए मने केटलु वधु अनत दुःखनु कारण थद पडशे? तेओमा बुद्धिनु बीज पण नहीं होवाथी तेओ आरो सात्विक विचार करी शकता नहीं पापमा ने पापमा निगटिन मग्न ठे वेद, अने वैष्णवादि पथोमा पण मूक्षम दया सपथी क विचार जोवामा आवतो नहीं तोपण एओ केवल दयाने नहीं समजनार करता घणा उत्तम ठे स्थूल जीवोनी रक्षामा ए ठीक समझ्या ठे;

અમયકુમાર ગોલ્યા “મદારગજ” કાલે આપના સામતો સમામા ગોલ્યા દતા કે દમણા માસ સસ્તું મટે ડે જેથી હુ તેઓને સા લેવા ગયો હતો, ત્યાર સપ્તાઈ મને રહુ દ્રવ્ય આપ્યું, પરતુ કાટજાનુ સવા પેસાભાગ માસ ન શ્રાપ્યુ સામે ઈ માસ સસ્તું કે મોધુ ? ત્યા સામતો સામત્રી શમયથી નીચું જોડ રહ્યા મોડથી વડ ગોલી ગઠાયુ નહી પત્રી અમયકુમારે કયુ. “આ કડ મે તમન દુ સ્વ આપવા કયુ નથી, પરતુ ઘોષ આપવા કયુ છે આપણને આપણા શરીરનુ માસ શ્રાપ્યુ પડે તા અનંતમય થાય છે, કારણ આપણા દેહની આપણને મિયતા છે, તેમ જૈ જીવનુ ન માસ હજ તેનો પળ જીવ તેને વહાલો હશે જેમ આપણે અમૂલ્ય વસ્તુઓ આપોન પળ પોતાનો દહ રચારોઈ શ્રીઈ તેમ તે વિચારા પામર પ્રાણીઓને પળ હોતુ જોડઈ આપણ સમજણસાગા, ગોલતાં ચાલતા પ્રાણી છઈઈ ન વિચારા અચાર અને નિરાધાર પ્રાણી છે તેમને મોતમ્પ દુ સ આપીઈ ઈ કેવુ પાપનુ પ્રવટ કારણ છે? આપણે આ રચન નિરંતર લક્ષમા રાખવું ઈ સર્વ પ્રાણીને પોતાનો જીવ રહાલો છે, અને સર્વ જીવની રક્ષા કર્યો ઈ જેવો ઈલ્લે ધર્મ નથી” અમયકુમારના ભાષણથી શ્રેણિક મહારાજા મતોપાયા ‘સપ્તા સામતો પળ ગોષ પામ્યા નઓઈ તે દિગ્મથી માસ રાવાની પ્રતિજ્ઞા કરી, કારણ ઈક તો તે અમશ્ય છે અને કોઈ જીવ દ્ષણાયા વિના તે આરતુ નથો ઈ મોગે અર્ધ છે, માટ અમય પ્રધાનનુ કથન સાંમત્રીને તેઓઈ અમયદાનમા લ્ષ આપ્યુ

અમયદાન આપના પરમ મુગ્ધનુ કારણ ૩

शिक्षापाठ ३० सर्व जीवनी रक्षा भाग २

मग्न देशनी राजगृही नगरीनो अग्निराज श्रेणिक एक वखते सभा भरीने वेठो हतो प्रसगोपात वातचितना प्रसगमा मासलुब्ध सामतो हता ते पोल्या के, ह्यणा मासनी विशेष सस्नाई छे आ वात अभयकुमारो सांभळी. ए उपरथी ए हिंसक सामतोने पोप देवानो तेणे निश्चय कयों. साजे सभा विसर्जन थई अने राजा अतःपुरमा गया सार पछी क्रयविक्रय माटे जेणे जेणे मासनी वात उचारी हती तेने तेने घेर अभयकुमार गया जेने पैर जाय सा मत्कार कर्या पत्री तेओ पूछवा लाग्या के, आपनु परिश्रम लई अमारे घेर केम पधारवु थयुं छे? अभयकुमारो कहुः “महाराजा श्रेणिकने अकस्मात् महा रोग उत्पन्न थयो छे. वैद्य भेळा करवाथी तेणे कहु के, कोमळ भनुप्यना काळजानु सवा टाकभार मास होय तो आ रोग मटे तमे राजाना प्रियमान्य जो माटे तमारे सा ए मास लेवा आव्यो उड ” प्रत्येक सामते विचार्युं के काळजानु मास हु मुवाविना शी रीते आपी शकु? एथी अभयकुमारने पृष्ठ्युः महाराज, ए तो केम थई शके? एम कही पछी अभयकुमारने केटलुक द्रव्य पोतानी वात राजा आगळ नहीं प्रसिद्ध करवा ते प्रत्येक सामत आपता गया अने ते अभयकुमार लेता गया. एम सघळा सामतोने घेर अभयकुमार फरी आव्या. सघळा मास न आपी शक्या, अने आम तेमणे पोतानी वात रुपानवा द्रव्य आप्यु पछी बीजे दिवमे ज्यारे सभा भेळी थट सारे सघळा सामतो पोताने आसने आनीने पैठा राजा पण सिंहासनपर विराज्या हता सामतो आनी आनीने गड काळनु कुशळ पृछवा लाग्या राजा ए गतथी विस्मीत थया अभयकुमार भणी जोयु एटले

વિચાર, ગ્રહ્યુ, મુક્તુ કે પગી કડ ઉપાવિ રહેતી નથી. એ
 મન ગહુ બઢીલ્લાને પામી નિયમરૂપી સડકમાં ચાલ્યું જાય
 અથ્થ જો લગામમા આસી જાય છે, તો પડી ગમે તેવો પ્રવલ
 તને ધાગેલે રસ્તે જેમ લડ જાય છે તેમ મન એ નિયમરૂપી લગા
 જાયગાથી પડી ગમે તે શુભ ગઢ્યા લડ જાય છે, અને
 વારવાર પર્યન્ન કરાવગાથી ન ંકાગ્ર, વિચારનીલ અને વિ
 ધાય છે મનનો આનન્દ શરીરને પળ નિરોગી કરે છે અમ
 અનતરૂપ, પરસ્ત્રિયાન્ત્રિના નિયમ કર્યાથી પળ શરીર નિર
 રહી શક છે માદ્રક પદાર્થો મનને અગ્રે રસ્તે દોરે છે,
 પ્રત્યારચાનથી મન ત્યાં જતું અટકે છે, ંથી તે વિમલ્લ ધાય છે.

પ્રત્યારચાન એ કેરી ઉત્તમ નિયમ પાઝવાની પ્રતિજ્ઞા છે, તે
 ઉપરથી તમે સમજ્યા હશો વિશેષ સદ્ગુરુ મુલ્કથી અને શાહ
 લોકની સમજગા હું મોગ કરુ છડ

શિક્ષાપાઠ ૩૨ વિનયવઢે તત્ત્વની સિદ્ધિ છે

રાજસુદ્ધી નગરીના રાજ્યાસનપર જ્યારે શ્રેણિક રાજા વિરાજ
 હતા, ત્યારે તે નગરીમાં એક ચંડાઠ રહેતો હતો. એક વલ્ક
 ચંડાલની સ્ત્રીને ગર્ભ રહ્યો, ત્યારે તેને કેરી સ્વાગાની ંચ્છા ં
 થડ તેણે તે લારી આપવા ચંડાલને કર્યું. ચડાઠે કર્યું, આ કેરી
 વલ્કત નથી, એટલે મારો ઉપાય નથી. નહી તો હું ગમે તેટલે
 હોય ત્યાથી મારી વિગાના ઘલ્લવઢે લારી તારી ંચ્છા સિદ્ધ
 ચંડાલનીએ કર્યુ, રાજાની મહારાણીના ઘાગમાં એક અકાઠે

शिक्षापाठ ३१ प्रत्याख्यान

‘पञ्चखाण’ नामनो शब्द बारवार तमारा साभळयामा आब्यो छे एनो मूळ शब्द ‘प्रसारयान’ छे, अने ते (शब्द) अमुक वस्तु भणी चित्त न करवु एम तत्त्वथी समजी हेतुपूर्वक नियम करवो नेने उदले वपराय छे. प्रसारयान करवानो हेतु महा उत्तम अने सूक्ष्म छे प्रसारयान नहीं करवाथी गमे ते उस्तु न खाओ के न भोगवो तोपण तेथी सबरपणु नथी, कारण के तत्त्वरूपे करीने इच्छानु रुग्ण कर्यु नथी रात्रे आपणे भोजन न करता होइए; परतु तेनो जो प्रसारयानरूपे नियम न कर्यो होय तो ते फळ न आपे, कारण आपणी इच्छा खुली रही जेम घरनु नारणु उगाड होय अने श्वानादिक जनार के मनुष्य चाल्यु आवे तेम इच्छाना द्वार खुला होय तो तेमा कर्म प्रवेश करे छे एटले के ए भणी आपणा विचार छुटथी जाय छे. ते कर्मभननु कारण छे, अने जो प्रसारयान होय तो पछी ए भणी द्रष्टी करवानी इच्छा थती नथी जेम आपणे जाणीए छीए के रासानो मय भाग आपणाथी जोड सकातो नथी, माटे ए भणी आपणे द्रष्टि पण करता नथी. नेम प्रसारयान करवाथी आपणे अमुक उस्तु स्वराय के भोगवाय नेम नथी एटले ए भणी आपणु लक्ष स्वाभाविक जतु नथी, ए कर्म आववाने आडो कोट थड पडे छे. प्रसारयान कर्या पछी विस्मृति उगेरे कारणथी कोद दोष आवी जाय तो तेना प्रायश्चित्त-निवारण पण महात्माओए कदा छे

प्रसारयानथी एक रीजो पण मोटो लाभ छे; ते एके अमुक वस्तुओमां ज आपणु लक्ष रहे छे, ताकी रथी वस्तुओनो साग थड जाय छे; जे जे वस्तु त्याग करी छे ते ते सगरी पछी विशेष

આ રાત માત્ર સોધ જેવાને માટે છે. એક વેળાઠનો પણ વિનય કર્યા વગર શ્રેણિક જેવા રાજાને વિદ્યા મિદ્ધ ન થઈ, તો તેમાથી તત્ત્વ ણ ગ્રંથ કરવાનું છે કે, સદ્વિદ્યાને મા ય કરવા વિનય કર્યો અવશ્યનો ડ આમરિયા પામવા નિર્ગ્રંથગુર્મનો જો વિનય કરીય તો રતુ મગઠ્યાયક થાય !

વિનય ણ ઉત્તમ વર્ણવિરૂપ છે. ઉત્તરા યનમા મગવાને વિનયન યમ્નુ મૂઠકહી વર્ણવ્યો છે. ગુર્મનો, મુનિનો, વિદ્વાનનો, માતાપિતાનો અને પોતાનો વદાનો વિનય કર્યો ણ આપણો ઉત્તમતાનું કારણ છે.

શિક્ષાપાટ ૩૩ સુદર્શન ઝેટ

પ્રાચીન કાઠમા શુદ્ધ એ પત્નીઠનો પાઠનારા અસમ્ય પુરુષો ધડ ગયા છે, એમાથી સમટ સહી નામાકિત થયલો સુદર્શન નામનો એક સત્પુરુષ પણ છે. એ ધનાઢ્ય મુંટર મુગ્યમુદ્રાવાઠી વાતિમાન અને મય પ્રયમા હતો. જે નગરમા તે રહેતો હતો, તે નગરના રાજ્યદરવાર આગલથી રૂડ કામ પ્રમગને લીધે તેને નીરૂઠવું પડયુ. તે વેગ રાજાની અમયા નામની રાણી પોતાના આપામના ગોરમા બેઠી હતી સાથી સુદર્શન મળી તેની ડ્રષ્ટિ ગડ તેનું ઉત્તમ રૂપ અને કાયા જોડને તેનું મન લઠગાયુ. એક અનુચરી મોકરીને કપટભાવથી નિર્મલ કારણ વતારીને સુદર્શનને ઉપર ઘોલાવ્યો. કેટલાક પ્રકારની વાતવિત કર્યા પડી અમયાએ સુદર્શનને મોગ મોગવા સવધીતું આમંત્રણ કર્યું. સુદર્શને વેન્લોક ઉપદેશ આવ્યો તોપણ તેનું મન શાંત ધર્યું નહી. છેવટે વંદાઠીને સુદર્શને યુક્તિથી કાર્યું. રહેન, ડ

देनार आंगो ठे. ते पर अत्यारे केरीओ लची रही हशे, माटे त्यां जडने ए केरी लागो पोतानी स्त्रीनी इच्छा पुरी पाडवा चडाळ ते रागमा गयो गुप्त रीते आगा समीप जई मत्र भणीने तेने नमाव्यो; अने केरी लीथी प्रीजा मत्रवडे करीने तेने हतो एम करी दीथो पछी ते घेर आव्यो अने तेनी स्त्रीनी इच्छा माटे निरतर ते चडाळ विद्यात्रे त्याथी केरी लाववा लाग्यो एक दिवसे फरतां फरतां माळीनी द्रष्टि आगा भणी गई केरीओनी चोरी थयेली जोईने तेणे जईने श्रेणिकराजा आगळ नम्रता पूर्वक कथु. श्रेणिकनी आज्ञाथी अभयकुमार नामना बुद्धिशाली प्रभाने युक्तिवडे ते चडाळने शोथी काढ्यो तेने पोता आगळ तेडावी पृच्छु, एटला म्हा माणसो रागमा रहे छे छता तु केरी रीते चढीने ए केरी लई गयो के ए वात कळवामा पण न आवी? चडाळे कथु, आप मारो अपराय क्षमा करजौ हु साचु बोली जउ छउ के मारी पासे एक विद्या छे; तेना योगथी हु ए केरीओ लड शक्यो अभयकुमारे कथु, मारथी क्षमा न थइ शके, परंतु महाराजा श्रेणिकने ए विद्या तु आप तो तेओने एवी विद्या लेवानो अभिलाप होयाथी तारा उपकारना घटलामा हु अपराय क्षमा करायी शकु. चडाळे एम करवानी हा कही पछी अभयकुमारे चडाळने श्रेणिकराजा ज्या सिंहासनपर बेठा हता त्या लायीने सामो उभो राखयो; अने सयळी वात राजाने कही पतायी ए रातनी राजाण हा कही. चडाळे पछी सामा उभा रही थरथरते पगे श्रेणिकने ते विद्यानो मीय आपवा माड्यो; पण ते बोध लाग्यो नहीं. झडपथी उभा थइ अभयकुमार बोल्या: महाराज! आपने जो ए विद्या अयश्य शीखवी होय तो सामा आवी उभा रहो; अने एने सिंहासन आपो राजाए विद्या लेना खातर एम कर्तु तो तत्काळ विद्या सिद्ध थइ.

गम नेम हो, पण मृष्टिना दिव्य भंडारमां अजपालुं छे
सखनो प्रभाय दाख्यो रहेतो नथी मुदर्शनने शूलीए घेसायो, व
शूली फीटीने नेनुं झट्टुं सोनानु सिंहासन थयु, अने देव
दुदुभीना नाद थया, सर्वत्र आनंद व्यापी गयो मुदर्शननु सत्यशीळ
विश्वमज्जमा झळकी उठयुं सराशीळनो सदा जय छे.

शीयळ अने मुर्शननी उत्तम हदता ए वने आत्माने परित्र
श्रेणिए चदा छे!

शिक्षापाठ ३४ ब्रह्मचर्यविषे सुभाषित

दोहरा

निरखीने नवयौवना, लेश न विषयनिदान,
गण काष्ठनी पृतळी, ने भगवानसमान. १

आ सघळा ससारनी, रमणी नायकरूप,
ए त्यागी, त्याग्यु रधुं, केवळ शोकस्वरूप २

एक विषयने जीतता, जीत्यो सो समार,
नृपति जीतना जीतिये, दळ, पुर, ने अधिकार ३

विषयरूप अंशुरथी, टळे ज्ञान ने ध्यान,
लेश मदीरापानथी, छाके ज्यम अज्ञान. ४

जे नववाड विशुद्धथी, धरे शियळ सुखदाइ,
भव तेनो लग पळी रहे, तत्त्ववचन ए भाइ ५

पुरपत्वमा नथी! तोपण राणीए अनेक प्रकारना हावभाव कर्या
ए सपत्नी कामचेष्टाथी मुदर्शन चळ्यो न्हो, एथी कटाळी जडने
राणीए तेने जतो कर्यो

एक वार ए नगरमा उजाणी हती; तेथी नगर उहार नगरजनो
आनदथी आम तेम भमता हता धामधुम मची रही हती. मुदर्शन
शेटना छ देव कुमार जेवा पुत्रो पण सा आच्या हता. अभया राणी
कपिल्य नामनी दासी साथे ठाठमाठथी सा आवी हती मुदर्शनना
देवपूतळा जेवा छ पुत्रो तेना जोवामा आच्या, कपिलाने तेणे पूज्युः
आवा रम्य पुत्रो कोना छे? कपिलाए मुदर्शन शेटनु नाम आप्यु
नाम साभळीने राणीनी छातीमा कटार भोकाड; तेने कारी घा
वाग्यो सपत्नी धामधुम गीती गया पळी मायाकथन गोठवीने
अभयाए अने तेनी दासीए मळी राजाने कहुः “तमे मानता हशो
के, मारा राज्यमा न्याय अने नीति वेंते छे; दुर्जनोथी मारी प्रजा
दुःखी नथी; परतु ते सघळु मिथ्या छे अतःपुरमा पण दुर्जने
प्रवेश करे सा सुग्री हजु अपेर छे! तो पत्रो गीजा स्थळ माटे
पूछवु पण शु? तमारा नगरना मुदर्शन नामना शेटे मारी कने
भोगनु आमरण कर्यु नही कहेवायोग्य कथनो मागे साभळवा
पड्या, पण में तेनो तिरस्कार कर्यो आथी विशेष अत्रा कयु
कहेवाय?” घणा राजा मुळे कानना काचा होय छे ए रात जाणे
उहु मान्य छे, तेमा वळी छीना मायापि मधुरा वचन शु असर न
करे? ताता तेलमा टाढा जळ जेवा वचनथी राजा क्रोधायमान
थया मुदर्शनने शूळीए चढावी देवानी तत्काळ तेणे आज्ञा करी
दीधी, अने ते प्रमाणे सघळु थड पण गयु मात्र शूळीए मुदर्शन
जेसे पटली वार हती

ગુણતાં જેટલા થાય એટલા ગુણનો ભરેલો મંત્ર એમ નમસ્કાર મત્ર તરીકે એનો અર્થ થઈ શકે છે. પંચ પરમેષ્ટિ એટલે આ સર્વ જગત્મા પાંચ વસ્તુઓ પરમોત્કૃષ્ટ છે તે તે કયિ કયિ?—તો વહી વતાવી જે અરિદ્ધત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ, એને નમસ્કાર કરવાનો જે મત્ર તે પરમેષ્ટિ મત્ર, અને પાંચ પરમેષ્ટિને સાથે નમસ્કાર દોવાથી પંચપરમેષ્ટિ મત્ર એવો શબ્દ થયો. આ મત્ર અનાદિ સિદ્ધ મનાય છે, કારણ પંચપરમેષ્ટિ અનાદિ સિદ્ધ છે એટલે તે પાંચે પાતે આસ્વરૂપ નથી, પ્રમાણથી અનાદિ છે, અને તેના જવનાર પણ અનાદિ સિદ્ધ છે. એથી એ જાણ પણ અનાદિ સિદ્ધ થઈ છે.

પ્ર૦—એ પંચપરમેષ્ટિ મત્ર પરિપૂર્ણ જાણવાથી મનુષ્ય ઉત્તમ ગતિને પામે છે એમ સત્પુરુષો કહે છે એ માટે તમારું શું મત છે ?

ઉ૦—જે કહેવું ન્યાયપૂર્વક છે, તેમ હું માનું છું.

પ્ર૦—એને કયા કારણથી ન્યાયપૂર્વક કહી શકાય ?

ઉ૦—હા એ તમને હું સમજાવું; મનની નિગ્રહતા અર્થે એક તો સર્વોત્તમ જગદ્ભૂષણના સર્વ ગુણનું એ ચિંતન છે તેથી જોતા વહી અર્દ્ધતસ્વરૂપ, સિદ્ધસ્વરૂપ, આચાર્યસ્વરૂપ, ઉપાધ્યાય સ્વરૂપ અને સાધુસ્વરૂપ એનો ત્રિવેકથી ત્રિચાર કરવાનું પણ એ સૂચવન છે કારણ કે તેઓ પૂજવા યોગ્ય શાથી છે? એમ ત્રિચારતાં એઓના સ્વરૂપ, ગુણ इत्यादि માટે ત્રિચાર કરવાની સત્પુરુષને તો સ્વરૂપ અગત્ય છે. હવે કહો કે એ મંત્ર કેટલો કલ્યાણ કારક છે ?

પ્રશ્નકાર—સત્પુરુષો નમસ્કાર મંત્રને મોક્ષનું કારણ કહે છે એ આ વ્યાખ્યાનથી હું પણ માન્ય રાશું છું.

मुदर शीयळमुरतरू, मन वाणी ने देह;
 जे नरनारी सेवशे, अनुपम फळ ले तेह ६
 पात्र विना वस्तु न रहे, पात्रे आत्मिक ज्ञान;
 पात्र थवा सेवो सदा, ब्रह्मचर्य मतिमान! ७

शिक्षापाठ ३५. नमस्कारमंत्र

नमो अरिहताण;
 नमो सिद्धाण,
 नमो आयरियाण;
 नमो उरुझायाण;
 नमो लोअे सच्चसाहुण

आ पवित्र वाक्योने निर्ग्रथप्रवचनमा नमस्कार (नमस्कार) मंत्र के पचपरमेष्ठिमंत्र कहे छे

अर्हत भगवतना वार गुण, सिद्ध भगवतना आठ गुण, आचार्यना उत्रीश गुण, उपायायना पचत्रीश गुण, अने साधुना सत्तावीश गुण मळीने एकसो आठ गुण थया. अगुठा विना वाकीनी चार आंगळीओनां वार देरवा थाय छे, अने एथी ए गुणोनुं चितवन करवानी योजना होवाथी नरने नवे गुणता १०८ थाय छे एटले नवकार एम कहेवामा साथे एवुं सूचवन रहु जणाय छे के हे भव्य! तारां ए आंगळीनां देरवाथी (नवकार) मन् नववार गण -कार एम पण थाय छे नरने नवे

પુત્ર—નહોં પિતાજી—મારા સમજાયા નથી માટે આપ ત કારણ કહો

પિતા—પુત્ર! પ્રયત્ન છે કે મન એ એક રહુ ચંચલ ચીજ છે, જેને એકાગ્ર કરવું રહુ રહુ વિરુદ્ધ છે, તે જ્યાં મુઠી એકાગ્ર થતું નથી સા મુઠી આત્મમલિનતા જતી નથી, પાપના વિચારો ઘટના નથી એ એકાગ્રતા માટે તાર પ્રતિજ્ઞાદિક્ક અનેક મહાન સાધનો ભગવાને કહ્યા છે મનની એકાગ્રતાથી મહા યોગની શ્રેણિયે ચઢવા માટે અને તેને વચ્ચાક પ્રકારથી નિર્મટ કરવા માટે સત્પુરુષોએ આ એક સાધનરૂપ કોષ્ટકાવલી રી છે પચ પરમેષ્ટિ મંત્રના પાચ અંક એમા પહેલા મૂકયા છે, અને પઠી લોમવિલોમસ્વરૂપમા લક્ષ્યંધ એના એ પાચ અરુ મૂકીને ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે કોષ્ટકો કર્યા છે એમ કરવાનું કારણ પણ મનની એકાગ્રતા થડને નિર્ગરા કરી શકાય, એ છે

પુત્ર—પિતાજી! અનુત્રમે લેવાથી એમ જા માટે ન થઈ શકુ?

પિતા—લોમવિલોમ હોય તો તે ગોઠવતા જડું પડે અને નામ સંભારતાં જડું પડે પાંચનો અરુ મૂકયા પછો વેનો આરુહો આવે કે ‘નમો લોએ સચ્ચસાહુણ’ પઠી—‘નમો અરિદ્ધતાળ’ એ વાચ્ય મૂકીને ‘નમો સિદ્ધાળ’ એ વાચ્ય સંભારતું પડે એમ પુન પુન લક્ષ્મીની દ્રઢતા રાખતાં મન એકાગ્રતાએ પહોંચે છે અનુક્રમરંધ હોય તો તેમ થઈ શકતું નથી, કારણ કે વિચાર કરવો પડતો નથી એ સૂક્ષ્મ વસ્તુમાં મન પરમેષ્ટિમત્રમાથી નીકળીને સસારતત્ત્વની સ્વટપટમા જડું પડે છે, અને વસ્તુને ધર્મ કરતાં ધાડ પણ કરી નાખે છે, જેથી સત્પુરુષોએ અનુપૂર્વિની યોજના કરી છે, તે ઘડું મુંદર છે અને આત્મગાતિને આપનારી છે

अर्हत भगवत, सिद्ध भगवत, आचार्य, उपाध्याय अने साधु एओनो अकेको प्रथम अक्षर लेता “असिआउसा” एउ मढद् वाक्य नीकठे उे जेनु ॐ एधु योगिंदुनु स्वरूप थाय छे; माटे आपणे ए मत्रनो अवश्य करीने निमळ भावथी जाप करवो

शिक्षापाठ ३६ अनुपूर्वि

नर्कानुपूर्वी, तिर्यचानुपूर्वी, मनुष्यानुपूर्वी, अने देवानुपूर्वी ए अनुपूर्वीओ विपेनो आ पाठ नथी, परतु “अनुपूर्वी” ए नामना एक अग्रथानी लघु पुस्तकनां मत्र स्मरण माटे उे.

१	२	३	४	५
२	१	३	४	५
१	३	२	४	५
३	१	२	४	५
२	३	१	४	५
३	२	१	४	५

पिता—आवी जातनां कोष्टकथी भरेलु एक नानु पुस्तक उे ते तें जोयु उे ?

पुत्र—हा पिताजी

पिता—एमां आडा अवळा अक मूक्या छे, तेनु कांइ पण कारण तारा समजवामां उे ?

२ यशोवाञ्छादोष—पोते सामायिक करे छे एम रीजा मनुष्यो जाणे तो प्रशसा करे एवी इच्छाए सामायिक करयु ते यशोवाञ्छादोष.

३ धनवाञ्छादोष—धननी इच्छाए सामायिक करयु ते धनवाञ्छादोष

४ गर्वदोष—मने लोको धर्मी कहे छे अने हुं सामायिक पण तेबुज कर छउ ? एवो अन्वयसाय ते गर्वदोष

५ भयदोष—हुं श्रावककुलमां जन्म्यो छउ, मने लोको मोग तरीके मान ट छे, अने जो सामायिक नही करं तो कहेसे के आटली क्रिया पण नथी करतो, एम निंदाना भयधी सामायिक करे ते भयदोष

६ निदानदोष—सामायिक करीने तेना फळथी धन, स्त्री, पुत्रादिक मळवानु इन्ते ते निदानदोष

७ सशयदोष—सामायिकनु फळ हसे के नही होय ? एवो विकल्प करे ते सशयदोष

८ कपायदोष—सामायिक क्रोधादिकथी करवा बेसी जाय, किंवा पत्नी क्रोध, मान, माया, लोभमा वृत्ति धरे ते कपायदोष

९ अविनयदोष—विनय वगर सामायिक करे ते अविनयदोष

१० अग्रहुमानदोष—भक्तिभाव अने उमग पूर्वक सामायिक न करे ते अग्रहुमानदोष

शिक्षापाठ ३७ सामायिक विचार भाग १

आत्मशक्तिनो प्रकाश करनार, सम्यग्ज्ञानदर्शननो उदय करनार, शुद्ध ममाधिभावमां प्रवेश करानार, निर्जरानो अमूल्य लाभ आपनार, रागद्वेषथी मयस्थ बुद्धि करनार एवु सामायिक नामनुं शिक्षावृत्त छे. सामायिक शब्दनी व्युत्पत्ति सम+आय+इक ए शब्दोथी थाय छे. 'सम' एटले रागद्वेषरहित मयस्थ परिणाम, 'आय' एटले ते समभावनाथी उत्पन्न थतो ज्ञानदर्शन चारित्ररूप मोक्ष मार्गनो लाभ, अने 'इक' कहेता भाव एम अर्थ थाय छे एटले जे ऋडे करीने मोक्षना मार्गनो लाभदायक भाव उपजे ते सामायिक आर्त्त, अने रोड ए वे प्रकारना ध्याननो साग करीने मन, वचन, कायाना पापभावने गेकीने विवेकी मनुष्यो सामायिक करे छे

मनना पुद्गळ तरगी छे सामायिकमा ज्यारे विशुद्ध परिणामथी रहेबु कहु छे सारे पण ए मन आकाश पातालना घाट घड्या करे छे. तेमज भूल, विस्मृति, उन्माद इत्यादिथी वचन कायामां पण दूषण आववाथी सामायिकमा दोष लागे छे. मन, वचन अने कायाना थइने त्रीस दोष उत्पन्न थाय छे. दश मनना, दश वचनना अने वार कायाना एम त्रीस दोष जाणवा अवश्यना छे जे जाणवाथी मन सावधान रहे छे

मनना दश दोष कहु छउ

१ अत्रिेकदोष-सामायिकनु स्वरूप नही जाणवाथी मनमा एवो विचार करे के आथी शु फळ थवानु इतु ? आथी ते कोण तयुं हसे ? एवा विकल्पनु नाम अत्रिेकदोष

ए उचनना दश दोष कथा, हने कायाना नार दोष कहु उठं

१ अयोग्यआसनदोष—सामायिकमा पगपर पग चढावी बेमे, ते श्रीगुरु आदि प्रत्ये अविनयरूप आसन ते पहिलो अयोग्यआसनदोष

२ चलासनदोष—डगडगते आसने घेसी सामायिक करे, अथवा नारनार ज्याथी उठवु पडे तेवे आसने बेमे ते चलासनदोष.

३ चलद्रष्टिदोष—कायोत्सर्गमा आरयो चचळ ए चलद्रष्टिदोष

४ सायत्रक्रियानोष—सामायिकमा रुड पाप क्रिया के तेनी सज्ञा करे ते सायत्रक्रियादोष

५ आत्मनदोष—भीतादिकने ओठीगण दई बेमे एथी सा घेठेला जतु आत्मिकनो नाश थाय के तेने पीडा थाय, तेमज पोतान प्रमात्नी प्रवृत्ति थाय, ते आत्मनदोष

६ आकुचनप्रसारणदोष—हाथ पग सकोचे, लांजा करे ए आदि त आकुचनप्रसारणदोष

७ आलसदोष—अग मरडे, टचाका वगाडे ए आदि ते आलसनोष

८ मोहनदोष—आगळी उगेरे वाकी करे, टचाका वगाडे ते मोहननोष

९ मलदोष—घग्डा घरड करी सामायिकमां चल करी मेल गवेरे ते मलदोष

१० विमासणदोष—गळामां हाथ नाखी बेसे इत्यादि ते विमासणदोष

शिक्षापाठ ३८ सामायिक विचार भाग २

मनना दश दोष कथा हवे वचनना दश दोष कहू छउ

१ कुबोलदोष—सामायिकमा कुवचन गोलबु ते कुबोलदोष

२ सहसात्कारदोष—सामायिकमा साहसथी अविचारपूर्वक वाक्य गोलबु ते सहसात्कारदोष.

३ असदारोपणदोष—बीजाने खोटो गेय आपे, ते असदारोपणदोष.

४ निरपेक्षदोष—सामायिकमा शास्त्रनी दरकार विना वाक्य गोले ते निरपेक्षदोष

५ सक्षेपदोष—सूत्रनापाठ इत्यादिक दुकामा गौली नाखे; अने यथार्थ भाखे नही ते सक्षेपदोष

६ क्लेशदोष—कोडथी ककाश करे ते क्लेशदोष.

७ विकथादोष—चार प्रकारनी विकथा मांडी नेमे ते विकथादोष.

८ हास्यदोष—सामायिकमा कोडनी हांसी मञ्करी करे ते हास्यदोष

९ अशुद्धदोष—सामायिकमा सूत्रपाठ न्युनायिक अने अशुद्ध गोले ते अशुद्धदोष

१० मुणमुणदोष—गडगडगोटाथी सामायिकमा सूत्रपाठ गोले जे पोते पण पूरु माड समजी शके ते मुणमुणदोष.

સાર્થક ન થયું તે રે ઘડીના વિશુદ્ધ સામાયિકથી થાય છે. લક્ષપૂર્વક સામાયિક થયા માટે તેમા પ્રવેશ કર્યા પછી ચાર લોગસ્તથી રંગો લોગસ્મનો કાયોત્સર્ગ કરી ચિત્તની કડક સ્વસ્થતા આણવી, પછી મૂળપાઠ કે ઉત્તમ ગ્રંથનું મનન કરવું, વૈરાગ્યનાં ઉત્તમ કાવ્યો વોળ્યા, પાઠઝનું અધ્યયન રૂઠું સ્મરણ કરી જવું, નૂતન અભ્યાસ થાય તા કરવો કોઈને શાસ્ત્રાચારથી મોઢ આપવો, એમ સામાયિકી કાઠ વ્યતીત કરવો. મુનિરાજનો જો સમાગમ હોય તો આગમચાળી સાંભળવી અને તે મનન કરવી, તેમ ન હોય અને શાસ્ત્ર પરિચય ન હાય તો વિચક્ષણ અભ્યાસી પામેથી વૈરાગ્યચોરક કથન શ્રવણ કરવું, કિંવા કઈ અભ્યાસ કરવો. એ સચઠી યોગવાઈ ન હોય તો કેટલોક ભાગ લક્ષપૂર્વક કાયોત્સર્ગમા રોકવો, અને કેટલોક ભાગ મહાપુરુષોના ચરિત્રકથામા ઉપયોગપૂર્વક રોકવો, પરંતુ જેમ અને તેમ વિવેકથી અને ઉત્સાહથી સામાયિકીકાઠ વ્યતીત કરવો. કંઈ સાહિત્ય ન હોય તો પંચ પરમેષ્ટિમંત્રનો જાપજ ઉત્સાહપૂર્વક કરવો. પણ વ્યર્થ કાઠ કાઢી નાલ્લવો નહીં. ધીરજથી, શાંતિથી અને યતનાથી સામાયિક કરવું. જેમ અને તેમ સામાયિકમાં શાસ્ત્રપરિચય વધારવો.

સાઠઘડીના અહોરાત્રિમાથી વેધઢી અવશ્ય રચાવી સામાયિક તો સદ્ભાગથી કરવું.

શિક્ષાપાઠ ૪૦ પ્રતિક્રમણવિચાર

પ્રતિક્રમણ એટલે પાટું ફરવું—ફરીથી જોઈ જવું એમ એનો અર્થ થઈ શકે છે. માવની અપેક્ષાએ જે દિવસે જે વચ્ચે પ્રતિક્રમણ કરવાનું થાય, તે વચ્ચેની અગાઉ અથવા તે દિવસે જે જે ટોપ

११ निद्रादोष—सामायिकमा उष आरे ते निद्रादोष

१२ वस्त्रसकोचन—सामायिकमां टाढ प्रमुखनी भीतिथी वस्त्रथी शरीर सकोचे ते वस्त्रसकोचनदोष

ए त्रिंश दूपणरहित सामायिक करतु पाच अतिचार टाळवा.

शिक्षापाठ ३९ सामायिक विचार भाग ३

एकाग्रता जने सावधानी विना ए त्रिंश दोषमाना अमुक दोष पण आवी जाय ते विज्ञाननेताओए सामायिकनु जग्न्य प्रमाण बे घडीनु मायु ठे ए वृत्त सावधानी पूर्वक करवाथी परमशांति आपे ठे. केटलाकनो ए रे घडीनो काळ, ज्यारे जतो नथी त्यारे तेओ उहु कटाळे ठे सामायिकमा नवराश लडने प्रेसवाथी काळ जाय पण क्याथी? आधुनिक काळमा सावधानीथी सामायिक करनारा उहुज थोडा ठे प्रतिक्रमण सामायिकनी साथे करवानु होय ठे सारे तो वरतत जवो सुगम पडे ठे जो के एवा पामरो प्रतिक्रमण लक्ष पूर्वक करी शकता नथी तोपण केवळ नवराश करता एमां जरर कडक फेर पडे ठे सामायिक पण पुर जेओने आवडतु नथी तेओ विचारा सामायिकमा पडी उहु मुझाय ठे केटलाक भारे कर्मियो ए अवसरमा व्यवहारना प्रपचो पण घडी राखे ठे. आथी सामायिक उहु दोषित थाय छे

विधिपूर्वक सामायिक न थाय ए उहु खेदकारक अने कर्मनी बाहुल्यता ठे. घडीना अहोरात्र व्यर्थ चाल्या जायु, असरयात अने अनता कालचक्र व्यतीत करता

કેટલાક સામાન્ય બુદ્ધિમાનો એમ કહે છે કે દિવસ અને રાત્રિનું મરણે પ્રાયશ્ચિત્તમ્પ પ્રતિવ્રમણ કયુ હોય તો ઋદ્ધિ ગ્વોટું નથી, પરંતુ એ કહેવું પ્રમાણિક નથી રાત્રિયે અઠ્ઠમાત્ અમુક કારણ આસી પહે કે વાઠરર્ષ પ્રાપ્ત થાય તો દિવસ મરથી પણ રહી જાય

પ્રતિવ્રમણ સૂત્રની યોજના ઘડુ મુદર છે એના મૂલતત્ત્વ યદુ ઉત્તમ છે જેમ અને તેમ પ્રતિવ્રમણ ધીરજથી, મમજાય એવી ભાષાથી, ગાનિથી, મનની એકાગ્રતાથી અને યતનાપૂર્વક કરચુ.

શિક્ષાપાઠ ૪૧ મોસ્વારીનો સ્વેદ ભાગ ૧

એક પામર મોસ્વારી જગલ્લા મટકતો હતો સા તેને મૂલ્ય લાગી એટલે તે વિચારો લડધડીઆ સ્વાતો સ્વાતો એક નગરમા એક સામાન્ય મનુષ્યને ઘર પહોંચ્યો સા જડને તેણે અનેક પ્રકારની આજીજી કરી, તેના કાલાપાલાથી કરુણા પામીને તે ઘૃહસ્થની સ્ત્રીએ તેને ઘરમાથી જમતા રહેલુ મિષ્ટાન્ન આણિ આપ્યુ મોજન મટવાથી મોસ્વારી યદુ આનન્દ પામતો પામતો નગરનો સહાર આવ્યો, આસીને એક જાડ તરૂં વેઠો, સા જરા સ્વચ્છ કરીને એક રાત્રુએ અતિ જૂનો થયેલો પોતાનો જલ્લનો ઘડો મૂચ્યો એક રાત્રુએ પોતાની ફાટીતુટી મલ્લિન ગોઢડી મૂકી અને એક રાત્રુએ પોતે તે મોજન લડને વેઠો રાજી રાજી થતા એણે તે મોજન સ્વાડને પુરું કર્યું પછી ઓશિકે એક પથ્થર મૂકીને તે સુતો મોજનના મટથી જરાવારમા તેની આંસો મિંચાઈ ગઈ નિદ્રાવશ થયો એટલે તેને એક સ્વપ્ન આવ્યું પોતે જાણે મહા રાજરીદ્ધિને પામ્યો છે, સુંદર સસ્ત્રામૂષણ ધારણ કર્યા છે; દેશ આસામાં પોતાના વિજયનો ડકો ધામી ગયો

थया होय ते एक पत्नी एक अतगत्माथी जोई जया अने नेनो पश्चाताप करी ने दोषथी पात्रु वञ्चु तेनु नाम प्रतिक्रमण कहेवाय

उत्तम मुनियो अने भाविक श्रावको सञ्जाकाळे अने रात्रिना पाछठना भागमा दिग्मे अने गत्रे एम अनुक्रमे थयेला दोषनो पश्चाताप करे ते के तेनी क्षमापना इच्छे ते एनु नाम अही आगळ प्रतिक्रमण ते ए प्रतिक्रमण आपणे पण अग्र्य करवु कारण के आ आत्मा मन, वचन अने स्थायाना योगथी अनेक प्रकारना कर्म वापे ते प्रतिक्रमण मुत्रमा एनु दोहन करेलु ते, जेथी दिवस रात्रिना थयेला पापनो पश्चाताप ते वडे थई शके ते. शुद्धभाव वडे करी पश्चाताप करवाथी लेश पाप थतां परलोकभय अने अनुकपा छटे छे; आत्मा कोमळ थाय छे सागवा योग्य वस्तुनो विनेक आवतो जाय छे भगवत्साक्षीए अज्ञान आदि जे जे दोष विस्मरण थया होय तेनो पश्चाताप पण थई शके ते आम ए निर्जरा करवानु उत्तम सायन ते

एनु आवश्यक एतु पण नाम ते. आवश्यक एटले अवश्य करीने करवा योग्य; ए सख छे ते वडे आत्मानी मलीनता स्वमे ते, माटे अग्र्य करवा योग्य छे.

सायकाळ जे प्रतिक्रमण करवामा आवे ते तेनु नाम 'देवसीयपडिक्कमण' एटले दिग्मे सत्रथी पापनो पश्चाताप; अने रात्रिना पाछठना भागमा प्रतिक्रमण करवामा आपे छे ते 'राइयपडिक्कमण' कहेवाय छे 'देवसीय' अने 'राइय' ए प्राकृत भाषाना शब्दो छे. पखमाडीए करवानु प्रतिक्रमण ते पाक्षिक अने सवत्सरे करवानु ते सात्रत्सरिक (छमठरी) कहेवाय ते सत्पुरुषोए योजनाथी माघेलो ए सुंदर नियम छे

भावधी कायोत्सर्गमा छे, या आरी पहोन्यो कोमळ गजमुकुमारना माथापर चीकणी माटीनी राड करी, अने अदर धखरम्बता अगारा भर्षा, इधन पूर्यु एट्टे महा ताप थयो एथी गजमुकुमारनो कोमळेट्टे वरवा मट्यो एट्टे ते सोमळ जतो रगो ते वरवतना गजमुकुमारना असद्य दु खनु र्णन केम थई शके ? सारे पण तेओ समभाय परिणाममा रखा किचित् क्रोध के ट्रेप एना हृत्पमा जन्म पाम्यो नही पोताना आत्माने स्थितिस्थापक करीने घोप टीरो के जो ! तु एनी पुत्रीने परण्यो होत तो ए कन्यादानमां तने पायडी आपत ए पायडी थोडा वखतमां फाटी जाय तेरी अने परिणामे दु खदायक थात. आ एनो गहु उपकार थयो के ए पायडी उदल एणे मोक्षनी पायडी उभावी एवा विरुद्ध परिणामधी अडग नही समभावधी असद्य वेदना सहीने तेओ सर्वज्ञ सर्वदर्शी थई अनंत जीवन मुरने पाम्या केरी अनुपम क्षमा अने केबुं तेनु मुत्तर परिणाम ! तत्त्वानीओना वृत्त छे के, आत्मा मात्र स्वसद्भावमा आरगो जोडए, अने ते आच्यो तो मोक्ष हथेळीमान छ गजमुकुमारनी नामाकित क्षमा केरो शुद्ध घोप करे छे !

शिक्षापाठ ४४ राग

श्रमण भगवान् महावीरना अग्रेसर गणधर गौतमनुं नाम तमं वेदुवार सांभळ्यु छे. गौतमस्यामीना मोधेला केटलाक शिष्यो, केवलज्ञान पाम्या छ्ना गौतम पोते केवलज्ञान पाम्या नहोता. कारण के भगवान् महावीरना अगोपाग, र्ण, वाणी, रूप इत्यादिपर हजु गौतमने मोह हतो निर्ग्रथ प्रचननो निष्पक्षपाती

उे; समीपमा तेनी आज्ञा अवलमन करवा अनुचरो उभा थड रखा
 उे, आजुवाजु छडीदारो खमा खमा पोकारे छे, एक रमणीय
 महेलमा मुदर पलगपर तेणे शयन कर्यु छे, देवागना जेवी स्त्रीओ
 तेना पग चापे छे; पखाथी एक राजुएथी पखानो मद मद पवन
 दोठाय छे, एवा स्वप्नमा तेनो आत्मा चढी गयो ते स्वप्नमा भोग
 लेता तेना रोम उलसी गया एवामा मेघ महाराजा चढी आब्या;
 बीजळीना अन्नकारा थना लाग्या; सूर्य वादळायी ढकाइ गयो;
 सर्वत्र अन्नकार पथराइ गयो, मुशल्भार र्पाद थशे एउ जणायु
 अने एटलामां गाजवीजथी एक प्रमळ कडाको थयो कडाकाना
 अवाजथी भय पामीने ते पामर भीखारी जागी गयो

शिक्षापाठ ४२ भीखारीनो खेद भाग २

जुए उे तो जे स्थळे पाणीनो खोरररो घडो पड्यो हतो ते
 स्थळे ते घडो पड्यो उे, ज्या फाटी टुटी गोदडी पडी हती राज
 त पडी उे पोते जेवा मलिन अने फाटेला कपडा धारण कर्या हता
 नेरा ने तेवा ते वखो शरीर उपर छे नयी तल्भार वर्यु के नयी
 जन्भार प्रथु. नयी ते देश के नयी ते नगरी, नयी ते महेल के
 नयी ते पलग, नयी ते चामरछत्र धरनारा के नयी ते छडीदारो;
 नयी ते स्त्रीयो के नयी ते वखालकारो; नयी ते पखा के नयी ते
 पवन, नयी ते अनुचरो के नयी ते आज्ञा; नयी ते मुख विलास
 के नयी ते मटोन्मत्तता, भाइ तो पोते जेवा हता तेवाने तेवा
 देखाया. एथी ते देखाय जोइने ते खेद पाम्यो. स्वप्नमा में मिथ्या
 भाईर दीडो तेथी आनंद मान्यो एमानुं तो अहीं कशुए नयी;

शिक्षापाठ ४५ सामान्य मनोर्थ

सवैया

मोहिनिभार विचार अधीन थइ,
ना निरखु नयने परनागी,
पत्थरतुल्य गणु परवैभन,
निर्मळ तात्त्विक लोभ समागी ।

द्वादश टत्त अने दीनता धरि,
सात्विक थाउ स्वरूप विचारी,
ए मुज नेम सदा गुभ क्षेमक,
नित्य अरपड रहो भयहारी १

ते त्रिशलातनये मन चितदि,
ज्ञान, विवेक, विचार यथारु,
नित्य विशोध करी नव तत्तनो,
उत्तम बोध अनेक उच्चारु

सशयभीज उगे नहि अद्दर,
जे जिननां कथनो अयथारु
राज्य, सदा मुज एज मनोरथ,
धार, धशे अपवर्ग, उतारु २

न्याय एवो ते के, गमे ते वस्तुपरनो राग दुःखदायक छे. राग ष मोह अने मोह ए ससार ज ते. गौतमना हृदयथी ए राग ज्या सुयो खस्यो नही त्या सुयो तेओ केवलज्ञान पाम्या नही श्रमण भगवान ज्ञातपुत्र ज्यागे अनुपमेय सिद्धिने पाम्या, त्यारे गौतम नगरमाथी आवता हता भगवानना निर्माणसमाचार साभळी तेओ खेद पाम्या. प्रिरहथी तेओ अनुराग उचनथी जाल्या: "हे महावीर! तमे मने साये तो न राख्यो परतु मभार्योए नही मारी प्रीति सामी तमे द्रष्टि पण करी नही! आम तमने छाजतु नहोतु. एना विकल्पो थता थता तेनु लक्ष फर्यु, ने ते निरागश्रेणिए चढ्या; हु बहु मूर्खता करुं उड. ए वितराग, निर्विकारी अने निरागी ते मारामा केम मोह राखे? एनी शत्रु अने मित्रपर केवल समान द्रष्टि हती! हु ए निरागीनो मिथ्या मोह राखु उड! मोह ससारनु प्रवळ कारण ते," एम विचारता विचारता तेओ शोक तजोने निरागी थया एट्ठे अनतज्ञान प्रकाशित थयु; अने प्राते निर्माण पयार्या

गौतममुनिनो राग आपणने उहु मुक्षम मोह आपे ते भगवानपरनो मोह गौतम जेवा गणपरने दुःखदायक थयो, तो पळी ससारनो, ते वळी पामर आत्माओनो मोह केतु अनत दुःख आपतो हसे! ससाररूपी गाढोने राग अने व्हेप ए वे रूपी उळद ते ष न होय तो ससारनु अटकन ते. ज्या राग नथी त्या व्हेप नथी; आ मान्य सिद्धात छे राग तीव्र कर्मवधननु कारण छे, एना क्षयथी आत्मसिद्धि छे.

सा जगत् तो धारेली सिद्धि थाय सरी ” एक बे दिवस रोकाइ सज्ज थइ अस्तु रुही रुपिलजी पंथे पड्या

अत्रा वीतता कपिल श्रावन्तिए शास्त्रीजीने घेर आवी पढोच्या प्रणाम करीने पोतानो इतिहास कही बताव्यो शास्त्रीजीए मित्रपुत्रने त्रियादान देवाने माटे बहु आनद देग्वाड्यो, पण कपिल जागळ कइ पुजी नहोती के ते तेमांयी राय, अने अभ्यास करी शके, एथी करीने तेने नगरमा याचवा जत्रु पडतु हतु याचता याचता उपोर थइ जता हता, पछी रसोइ करे, अने जमे सां साजनो थोडो भाग रहेतो हतो, एटले कइ अभ्यास करी शकतो नहोतो पडिते तेनु कारण पूज्यु सारे कपिले ते कही बताव्यु पडित तेने एक गृहस्थ पासे तेडी गया ते गृहस्थे कपिलनी अनुरुपा खातर एने हमेशा भोजन मळे एवी गोठवण एक त्रिधव ब्राह्मणीने सां करी दीगी जेथी कपिलने ऐ एक चिंता ओछी थइ

शिक्षापाठ ४७ कपिलमुनि भाग २

ए नानी चिंता ओछी थइ सा मीजी मोटी जजाळ उभी थइ भद्रिक कपिल हवे युवान् थयो हतो; अने जेने त्या ते जमवा जत ते त्रिधवा नाइ पण युवान् हती तेनी साथे तेना घरमा चीजुं को याणस नहोतु हमेशनो परस्परनो घातचितनो संसंध वण्यो वधी हास्यविनोदरूपे थयो, एम करतां करतां वच्चेने प्रीति वंधा! कपिल तेनाथी लुञ्जायो! एकांत बहु अनिष्ट चीज छे!!

शिक्षापाठ ४६ कपिलमुनि भाग १

कोसावी नामनी एक नगरी हती खाना राजदरवारमा राज्यना आभरणरूप काश्यप नामनो एक शास्त्री रहेतो हतो. एनी खीनु नाम श्रीदेवी हतु तेना उदरथी कपिल नामनो एक पुत्र जन्म्यो हतो ने पदर वर्षनो थयो सारे तेना पिता परगाम गया कपिल लाडपाडमा उठरेलो होवार्थी कइ विशेष विद्वता पाम्यो नहतो, तेथी एना पितानी जगो कोइ रीजा विद्वानने मळी काश्यपशास्त्री जे पुजी कमाइ गया हता ने कमावामा अशक्त एना कपिले खाइने पुरी करी श्रीदेवी एक दिवस घरना पारणामा उभी हती सा ते चार नोरुओ सहित पोताना पतिनी शास्त्रीयपदवी पामेलो विद्वान जतो तेना जोवामा आव्यो. घणा मानथी जता आ शास्त्रीने जोइने श्रीदेवीने पोतानी पूर स्थितिनुं स्मरण थइ आव्यु ज्यारे पारा पति आ पदरीपर हता सारे हु केवु मुख भोगती हती! ए मारु मुख तो गयु परतु मारो पुत्र पण पुरु भण्यो नही एम विचारमां डोलना डोलता तेनी आखमाथी दड दड आसु खरवा मड्या. एवामा फरतो फरतो कपिल सा आवी पहोच्यो, श्रीदेवीने रडती जोइ तेनु कारण पृउयु कपिलना बहु आग्रहथी श्रीदेवीए जे हतु ते कही पताव्यु पळी कपिल गेल्यो “जो मा! हु बुद्धिशाली छउ, परतु मारी बुद्धिनो उपयोग जेरो जोइए तेरो थइ शक्यो नथी. एउले विद्या मगर हु ए पदवी पाम्यो नही तु कहे सा जइने हरे हु माराथी जनती विद्या साय करु; श्रीदेवीए खेद साथे कथु. “ए ताराथी बनी शके नही, नही तो आर्यावर्त्तनी मर्यादापर आगेली श्रावस्ति नगरीमां इन्द्रच नामनो तारा पितानो मित्र रहे छे, ते अनेक विद्यार्थीयोने विद्यादान दे छे; जो ताराथी

યુ માગવુ તે સૂઝતુ નથી રાજાએ સામેના ગાગમા જડ ત્યાં વેમીન
સ્વસ્થતા પૂર્વક વિચાર કરી કપિન્ને માગવાનુ કહ્યુ એટલે કપિ
ને ગાગમા જડને વિચાર કરવા વેઠો

શિક્ષાપાઠ ૪૮ કપિલમુનિ ભાગ ૩

વે મામા સોનુ લેવાની જેની ઇચ્છા હતી તે કપિલ દા
તૃષ્ણાતરંગમા પ્રસંહાયો પાચ મહોર માગવાની ઇચ્છા કરી તો સા
વિચાર આવ્યો વે પાચથી કદ પુરુ થનાર નથી માટે પચવીશ
મહોર માગવી એ વિચાર પણ ફર્યો પચવીશ મહોરથી કદ આશું
વર્ષ ઉતરાય નહીં માટે સો મહોર માગવી, ત્યાં વઢી વિચાર ફર્યો
સો મહોરે વે વર્ષ ઉતરી, વૈભવ ભોગવીએ, પાઠા દુ'સ્વના દુ'સ
માટે એક હજાર મહોરની યાચના કરવી ઠીક છે; પણ એક હજાર
મહોર છોરુરાછેયાના વેચાર સર્વ આંવે કે એટુ થાય તો પુરુ પણ થ
થાય ? માટે દશ હજાર મહોર માગવી કે જેથી જોડગી પર્યંત પણ
ચિતા નહીં ત્યાં વઢી ઇચ્છા ફરી દશ હજાર મહોર સરાઈ જાય
એટલે વઢી મુઢી વગરના થઈ રહેતુ પડે માટે એક લાખ મહોરની
માગણી કરે કે જેના વ્યાજમા રામા વૈભવ ભોગવુ, પણ જીવ!
લક્ષાપિપતિ તો ઘણાય છે ણમા જાપને નામાકિત વ્યાથી થવાના ?
માટે કરોડ મહોર માગવી કે જેથી મહાન્ શ્રીમતતા કહેવાય વઢી
પાછો રાગ ફર્યો મહાન્ શ્રીમતતાથી પણ ઘેર અમલ કહેવાય નહીં
માટે રાજાનુ અધુ રાજ્ય માગવુ, પણ જો અધુ રાજ્ય માગીશ તોય
રાજા મારા તુલ્ય ગણાશે અને વઢી હુ એનો યાચક પણ ગણાઈશ
માટે માગવુ તો આશુ રાજ્ય માગવુ એમ એ તૃષ્ણામાં હુન્ધ્યો,

विद्या प्राप्त करवानु ते भूली गयो गृहस्थ तरफथी मळता सीपाथी उन्नेनु माड पुरु थतु इतु; पण लगडालत्ताना वाया थया कपिले गृहस्थाश्रम माडी वेठा जेजु करी मूक्यु गमे तेवो उता इळुकर्मी जीव होवाथी ससारनी विशेष लोताळनी तेने माहिती पण नहोती. एथी पैसा केम पेढा करवा ते विचारो ते जाणतो पण नहोतो चचळ स्त्रीए तेने रस्तो उताव्यो के, मुझावामा कद रठवानु नथी; परतु उपायथी सिद्धि ठे आ गामना राजानो एवो नियम छे के, सवारमा पहेलो जइ जे ब्राह्मण आशिर्वाद आपे तेने ते मासा सोनु आपयु त्या जो जइ शको अने प्रथम आशिर्वाद आपी शको, तो ते वे मासा सोनु मळे कपिले ए वातनी हा कही आठ दिवस मुधी आठ खाया पण वखत वित्या पडी जाय एटले कड वळे नही एथी तेणे एक दिवस एवो निश्चय कर्यो के, जो हु चोकमा मुउ तो चीवट राखीने उठाशे पडी ते चोकमा मुतो, अथरात भागता चद्रनो उदय थयो. कपिले प्रभात समीप जाणीने मुठीओ वाळीने आशिर्वाद देवा माटे ढोडता जवा माडयु रक्षपाळे चोर जाणीने तेने पकडी रारयो एक करता रीजु थड पडयु. प्रभात थयो एटले रक्षपाळे तेने लइ जइने राजानी समक्ष उभो रारयो. कपिल तेभान जेवो उभो रळो; राजाने तेना चोरना लक्षण भाग्या नही एथी तेने सयळु वृत्तात पृछयु चद्रना प्रकाशने सूर्य समान गणनारनी भद्रिकतापर राजाने दया आवी तेनी दरिद्रता टाळवा राजानी इच्छा थइ एथी कपिलने कहु, आशिर्वादाने माटे थइ तारे जो एटली बधी तरखड थइ पडी छे तो हवे तारी इच्छा पुरतु तु मागी ले हु तने आपीश कपिल थोडी वार मूढ जेवो रळो एथी राजाए कहु, केम विप्र, कइ मागता नथी? कपिले उत्तर आप्यो; मारु मन इजु स्थिर थयु नथी, एटले

વિચારતા, તૃષ્ણા શમાયથી તે કપિલ્લના અનેક આચરણ ક્ષય થયા તેનું અનંકરણ પ્રફુલ્લિત અને ઝહુ વિવેકશીલ થયું વિવેકમા ને વિવેકમા ઉત્તમ જ્ઞાનવડે તે સ્વાત્મનો વિચાર કરી શક્યો. અપૂર્વશ્રેણિયે ચઢી તે કૈવલ્યજ્ઞાનને પામ્યો

તૃષ્ણા કેરી કનિષ્ઠ વસ્તુ છે! જ્ઞાનીઓ એમ કહે છે કે તૃષ્ણા આકાશના જેવી અનંત છે, નિરંતર તે નમયાત્રન રહે છે કંઈક ચાહના જેટલું મગ્યું એટલું ચાહના વધારી દે છે સતોષ એજ કલ્પવૃક્ષ છે, અને એજ માત્ર મનોવાહિતતા પૂર્ણ કરે છે

શિક્ષાપાઠ ૪૯ તૃષ્ણાની વિચિત્રતા.

મનહર છંદ

(એક મરીચની વધતી ગયેલી તૃષ્ણા.)

હતી દીનતાઈ સારે તાકી પટેલાઈ અને,
મઠ્ઠી પટેલાઈ સારે તાકી છે શેઠાઈને,
સાંપડી શેઠાઈ ત્યારે તાકી મંત્રિતાઈ અને,
આવી મંત્રિતાઈ ત્યારે તાકી નૃપતાઈને
મઠ્ઠી નૃપતાઈ ત્યારે તાકી દેવતાઈ અને,
દીઠી દેવતાઈ ત્યારે તાકી શકરાઈને,
અહો! રાજ્યચંદ્ર માનો માનો શકરાઈ મઠ્ઠી,
વધે તૃષ્ણાઈ તોય જાય ન મરાઈને.

परतु तुच्छ मसारी एटले पाडो उलयो; भला जीव! आपणे एवी कृतप्रता गा माटे करवी पडे के जे आपणने इच्छा प्रमाणे आपवा तत्पर थयो तेनुज राज्य लई लेवु; अने तेनेज भ्रष्ट करयो? खर जोता तो एमा आपणीज भ्रष्टता छे. माटे अर्धु राज्य मागवु; परतु ए उपात्रिए मारे नथी जोडती त्यारे नाणानी उपात्रि पण क्या ओछी छे? माटे करोड लाख मूकीने सो उसे महोरज मागी लेगी जीव, सो उसें महोर इमणा आवशे तो पडी विषयवैभयमाज वसत चाल्यो जशे, अने विद्याभ्यास पण धर्यो रहेगे; माटे पाच महोर इमणा तो लई जमी पडीनी वात पजी. अरे! पाच महोरनीए इमणा रुइ जरूर नथी, मात्र बे मासा सोनु लेवा आव्यो हतो तेज मागी लेवु आ तो जीव उहु थरु तृष्णासमुद्रमा ते उहु गळका साग आखु राज्य मागतां पण तृष्णा छीपती नहोती, मात्र सतोप अने विप्रेकथी ते पडाडी तो घटी ए राजा जो चक्रवर्ती होत तो पडी हु एथी विशेष शु मागी शकत? अने विशेष ज्या मुग्धी न मळत सा मुग्धी मागी तृष्णा शमात पण नही, ज्या मुग्धी तृष्णा समात नही सा मुग्धी हु मुग्धी पण नहोत एटलेथी ए मारी तृष्णा टळे नही तो पडी बे मासाथी करीने क्याथी टळे? एनो आत्मा सरळीए आव्यो अने ते जाल्यो, हरे मारे ए बे मासा सोनानु पण कड काम नथी बे मासाथी वरीने हु केटले मुग्धी पडोच्यो! मुख तो सतोपमाज छे तृष्णा ए मसार टांनु गीज छे. एनो हे! जीव, तारे शु रूप ते? विद्या लेता तु विषयमा पडी गयो, विषयमा पडवाथी आ उपात्रिमा पडव्यो; उपात्रि वडे करिने अनत तृष्णा समुद्रना तरंगमा तु पडव्यो. एक उपात्रिमाथी आ ससारमां एम अनत उपात्रि पेटरी पडे छे एथी एनो साग करवो उचित छे सख सतोप जेनु निरपात्रि मुख एके नथी. एम विचारतां

દાયને દહાડી ત્યા તો સ્વીજી ઘુદે મૂચવ્યુ ઇ,
 યોલ્યા વિના તેમ ગાઠ તારી ચતુરાડને!
 અરે રાજ્યઞ્ડ દેરો ત્રલો આશાપાગ રેનો?
 જતાં ગઠ નરી ઢોગ્રે મમતા મરાડને!

શિક્ષાપાઠ ૫૦ પ્રમાદ

ધર્મની અનાદરતા, ઉન્માદ, આઠસ, કપાય ઇ સરગ
 પ્રમાદનાં લક્ષણ છે

ભગવાને ઉત્તરાચયન સૂત્રમા ગૌતમને ઋશુ રે, હે! ગૌતમ,
 મનુષ્યનું આયુષ્ય ઢામની અળીપર પડેલા જઞ્ડના મિંદુ જેતુ છે
 જેમ તે મિંદુને પડતા વાર લાગતી નથી તેમ આ મનુષ્યાયુ જતાં વાર
 લાગતી નથી ઇ રોધના કાઢ્યમા ચોથી કડી સ્મરણમા અવશ્ય
 ગરવા જેવી ઢે 'સમય ગોચમ માપમા'—ઇ પવિત્ર વાચના ષે
 અર્થ ધાય છે ઇક તો હે ગૌતમ! સમય ઇટલે અસર પામીને
 પ્રમાદ ન કરવો અને વીજો ઇ કે મેપાનુમેપમા ચાલ્યા જતા
 અસરચાતમા ભાગના જે સમય કહેવાય છે તેટલો વચ્ચત પળ પ્રમાદ
 ન કરવો કારણ દેહ ક્ષણભગુર છે, કાઠગીકારી માયે ઘનુષ્યવાળ
 ચઢાવીને ઉમો છે લીધો કે લેશે ઇમ જંજાઢ યદ્ રહી છે; ત્યાં
 પ્રમાદથી ધર્મ કર્તવ્ય રહી જશે

અતિ વિચક્ષણ પુરુષો સસારની સર્વોપાધિ ન્યામીને અહો રાત્ર
 ધર્મમા સાવધાન ધાય છે, પઠનો પળ પ્રમાદ કરતા નથી વિચક્ષણ
 પુરુષો અહો રાત્રના થોડા ભાગને પળ નિરતર ધર્મકર્તવ્યમા ગાઢે

(२)

करोचली पडी दाढी डाचातणो दाट वळ्यो,
काळी केशपटो विपे, श्वेतता छयाइ गड;
मूयडु, सामळवु ने, देखवु ते माडी वळ्यु,
तेम दात आवली ते, खगी, के खवाट गइ.
वळी केड वाकी, हाड गया, अगलग गयो,
उठवानी आय जता लाकडी लेवाद गड;
अं! राज्यचट्र एम, युवानी हराट पण,
मनथी न तोय गड, ममता मराइ गइ

(३)

करोडोना करजना, शीरपर डका चागे,
रोगथी रुधाइ गयु, शरीर सूकाइने,
पुरपति पण माथे, पीडवाने ताकी रह्यो,
पेट तणी वेड पण, शके न पुराइने.
पितृ अने परणी ते, मचावे अनेक वध,
पुत्र, पुत्री भाखे खाउ खाउ दुःखदाइने,
अरे! राज्यचट्र तोय जीव ज्ञावा दावा करे,
जजाळ उढाय नहीं तजी तृपनाइने.

(४)

थर क्षीण नाडी अवाचक जेवो रह्यो पडी.
जीवन दीपक पाम्यो केवळ झंरनाइने;
छेष्टी इसे पड्यो भाळी भाइएत्यां एम मारयु,
हने दाढी माटी थाय तो तो ठीक भाइने.

ગુરુ —તમે જે વાત કહો છો તેનું એક દૃષ્ટાંત આપો જોડાવ

લઘુ શિષ્યો —અમે પોતે કહવાને કહવુંજ કહીએ છીએ, મધુરાન મધુર કહીએ છીએ શ્રેરને શ્રેર ને અમૃતને અમૃત કહીએ છીએ

ગુરુ —આવુપ્યમાનો! જ વધા દ્રવ્ય પદાર્થ છે, પરંતુ આમાન કહી કહવાશ, કહી મધુરાશ, કયુ શ્રેર અને કયુ અમૃત છે? જ માનપદાર્થોની ઈથી કંઈ પરીક્ષા થઈ શકે?

લઘુ શિષ્ય —'ભગવન્' જ સંબંધી તો અમારું લક્ષણ પણ નથી

ગુરુ —સાર એજ સમજવાનું છે કે જ્ઞાન-દર્શનરૂપ આત્માના સત્ય ભાવ પદાર્થને અજ્ઞાન અને અદર્શન રૂપ અસત્ય વસ્તુએ ઘેરી લીધા છે, એમા એટલી ઝંઘી મિશ્રતા થઈ ગઈ છે કે પરીક્ષા કરવી અતિ અતિ દુર્લભ છે, સસારના મુરખો અનતિવાર આત્માએ ભોગવ્યાં છતાં, તેમાથી હજુ પણ મોહ ટલ્લ્યો નહીં, અને તેને અમૃત જેવો ગણ્યો જ અવિવેક છે, કારણ સસાર કહવો છે કહવા વિપાકને આપે છે તેમજ વેરાગ્ય જે જ કહવા વિપાકનું ઔપચ છે, તેને કહવો ગણ્યો, આ પણ અવિવેક છે જ્ઞાન દર્શનાદિગુણો અજ્ઞાન દર્શને ઘેરી લઈ જે મિશ્રતા કરી નાશી છે તે ઓછાભાવે અમૃતમા આવવું, એનું નામ વિવેક છે કહી સારે રીતે વિવેક જ કેવી વસ્તુ ઠરી?

લઘુ શિષ્ય —અહો! વિવેક એજ ધર્મનું મૂલ અને ધર્મ રક્ષક કહેવાય છે તે સત્ય છે આત્મ સ્વરૂપને વિવેક વિના ઓછાભાવે શકાય નહીં જ પણ સત્ય છે જ્ઞાન, શીલ, ધર્મ, તત્ત્વ અને તપ જ સઘડા વિવેક વિના ઉદય પામે નહીં જ આપનું કહેવું યથાર્થ છે જે વિવેકની નથી તે અજ્ઞાની અને મંદ છે તેજ પુરુષ મત ભેદ અને મિથ્યા દર્શનમાં લપટાઈ રહે છે આપની વિવેક સંબંધીની શિક્ષા અમે નિરંતર મનન કરીશું

छे, अने अवसरे अवसरे धर्मकर्त्तव्य करता रहे छे. पण मूढ पुरुषो निद्रा, आहार, मोजशोख अने विकथा तेमज रगरागमा आयु व्यतीत करी नाखे छे पनु परिणाम तेओ अयोगति रूप पामे छे

जेम बने तेम यतना अने उपयोगथी धर्मने साध्य करवो योग्य छे साठपढीना अहो गत्रमा वीशपढी तो निद्रामा गाळीए छीए गाकीनी चाळीश घडी उपाधि, टेलटप्पा अने रझज्वामा गाळीए छीए ए करता ए साठपढीना बखतमाथी बे चार घडी विशुद्ध धर्मकर्त्तव्यने माटे उपयोगमा लडए तो बनी शके एबु छे एनु परिणाम पण केबु मुठर थाय !

पळ ए अमूल्य चीज छे चक्रवर्ती पण एक पळ पामवा आखी रिद्धि आपे तो पण ते पामनार नथी एक पळ व्यर्थ खोवाथी एक भव हारी जवा जेबु छे एम तत्त्वनी द्रष्टिए सिद्ध छे !

शिक्षापाठ ५१ विवेक एटले शु ?

लघु शिष्योः—भगवन् ! आप अमने स्थळे स्थळे कहेता आवो छो के विवेक ए महान् श्रेयस्कर छे विवेक ए अशारामा पडेल आत्माने ओळखवानो दीयो छे. विवेक बडे करीने धर्म टके छे विवेक नथी त्यां धर्म नथी तो विवेक एटले शु ? ते अमने कही

गुरुः—आयुष्यमनो ! सत्यासत्यने तेने स्वरूपे करीने समजवा तेनु नाम विवेक

न्यु शिष्योः—सत्यने सत्य अने असत्यने असत्य कहेवानु तो बधाय समजे छे त्यारे महाराज ! एओ धर्मनु मूळ पाम्या के

છે મુઢને એના વૈભવના પ્રમાણમાં છે. અને જન્મ્યાં છે અને વધે
મરણના છે. આમ સૂક્ષ્મ વિચારે જોતાં ક્ષણિકતાથી, રોગથી, જરા
વગેરેથી અને ગ્રાહિત છે. દ્રવ્યે ચક્રવર્તી સમર્થ છે, મહા પુણ્યશાળી
છે, મુરયપણે સાતાપેદનીય ભોગ્યે છે, અને મુંઢ વિચાર
અમાતાપેદનીય ભોગવી રહું છે. અનેને અસાતા-સાતાપણ છે, પરતુ
ચક્રવર્તી મહા સમર્થ છે. પણ જો એ જીવન પર્યંત મોહાંત્ર રહ્યો તો
મગ્ધો ઢાજી હારી જવા જેવું કરે છે. મુંઢને પણ તેમજ છે.
ચક્રવર્તી શલાકાપુરુષ હોયથી મુંઢથી એ રૂપે એની તુલ્યના નથી,
પરતુ આ સ્વરૂપે ટે ભોગ ભોગ્યવામા અને તુચ્છ છે, અનેનાં શરીર
પર માંસાદિકના છે, અસાતાથી પરાધિન છે, સસારની આ
ઉત્તમોત્તમ પટ્ટી આવી રહી તેમા આવું દુઃખ, આવી ક્ષણિકતા, આવી
તુચ્છતા, આંતું અધપણું એ રહ્યું છે તો પટ્ટી ઘીજે સુખ શા માટે
ગળતું જોઈએ? એ સુખ નથી, છતાં સુખ ગળો તો જે સુખ મયગાઠાં
અને ક્ષણિક છે તે દુઃખજ છે. અનંત તાપ, અનંત શોક, અનંત
દુઃખ જોઈને જ્ઞાનિઓએ એ સસારને પુંઠ દોડ્યો છે, તે સત્ય છે. એ
મળી પાટું વાઢી જોવા જેવું નથી. આં દુઃખ દુઃખને દુઃખજ છે,
દુઃખનો એ સમુદ્ર છે.

વૈરાગ્ય એજ અનંત મુઃખમાં વડે જનાર ઉત્કૃષ્ટ મોમિયો છે.

શિક્ષાપાઠ ૫૩ મહાવીરશાસન

હમણાં જે જિન શાસન પ્રવર્તમાન છે તે મગવાન મહાવીરનું
પ્રણીત કરેલું છે. મગવાન મહાવીરને નિર્વાણ પધાર્યા ૨૪૦૦ વર્ષ
ઉપર થઈ ગયાં. મગધ દેશના ક્ષત્રિયકુંડ નગરમાં સિદ્ધાર્થ રાજાની

शिक्षापाठ ५२ ज्ञानिओए वैराग्य शा माटे बोधो ?

ससारना स्वल्प समयी आगळ फेटलुक कहेवामा आव्यु ठे.
ते तमने लक्ष्मा हगे

ज्ञानिओए एने अनत खेदमय, अनत दुःखमय, अव्यवस्थित, चळपिचळ, अने अनिख कथो ठे. आ विशेषणो लगाडवा पहेला एमणे ससार सवगी सपूर्ण विचार करेलो जणाय छे अनत भवनु पर्यटन, अनतकाळनु अज्ञान, अनत जीवननो व्याघात, अनत मरण, अनत शोक ए वडे करीने ससारचक्रमा आत्मा भम्या करे ठे ससारनी देखती इद्रारणा जेवी मुदर मोहिनीए आत्माने तटस्थ लीन करी नारयो छे. ए जेवु मुख आत्माने उयाय भासतु नथी. मोहिनीगी सखमुख अने एनु स्वरूप जोवानी एणे आकाशा पण करी नथी पतगनी जेम टीपक प्रत्ये मोहिनी छे तेम आत्मानी ससार सग्ये मोहिनी छे. ज्ञानिओ ए ससारने क्षणभर पण मुग्रूप कहेता नथी ए ससारनी तल जेटली जग्या पण झेर विना रहीनथी एकभुडयी करीने एक चक्रवर्ती मुरी भावे करीने सरखापणु रथु ठे एटले चक्रवर्तीनी ससार सग्यमा जेटली मोहिनी ठे, तेटलोज उलके तेथो विशेष भुडने ठे चक्रवर्ती जेम समग्र प्रजापर अधिकार भोग्ये ठे, तेम तेनी उपाधि पण भोग्ये ठे भुडने एमानु कउए भोगयतु पडतु नथी अधिकार करता उल्टी उपाधि विशेष ठे चक्रवर्तीनो पोतानी पत्री प्रत्येनो जेटलो प्रेम ठे, तेटलोज अथवा तेथी विशेष भुडनो पोतानी भुडणी प्रत्ये प्रेम रथो छे चक्रवर्ती भोगयी जेटलो रस ले ठे, तेटलोज रस भुड पण मानी रेठु ठे. चक्रवर्तीनी जेटली वैभवनी उहोळता छे, तेटलीज उपाधि

विचार करीए जीए? नियमित उरत धर्ममा क्या व्यतीत करीए छीए? धर्मतीर्थना उदयने माटे क्या लख राखीए छीए? क्यां दाइएडे धर्मतत्त्वने शोधीए छीए? श्रावक कुळमां जन्म्या एयी करीने श्रावक, ए रात आपणे भारे करीने मान्य कग्वी जोइती नथी, एने माटे जोइता आचार-ज्ञान-शोध के एमाना कंड रिगेष लक्षणो होय तेने श्रावक मानिये तो ते यथायोग्य छे द्रव्यात्तिक वटलाक प्रकारनी सामान्य दया श्रावकने घेर जन्मे छे अने त पाळ छे, ए वान उखाणवा लायक छे; पण तत्त्वने कोइकज जाणे छे, जाण्या करता झाझी शका करनारा अर्पडग्थो पण छे, जाणीने अल्पद करनार पण छे परतु जाणीने तत्त्वना काटामा तोळनारा कोइक विरलाज छे परपर आम्रायथी केवळ, मन पर्यर अने परम अवधिज्ञान विच्छेद गया द्रष्टिवाद विच्छेद गयु, सिद्धातनो घणो भाग पण विच्छेद गयो, मात्र थोडा रहेला भागपर सामान्य समजणथी शका करी योग्य नथी जे शका थाय ते विशेष जाणनारने पृढी, साथी मनमानतो उत्तर न मठे तोपण जिनवचननी श्रद्धा चळविचळ करवी योग्य नथी, केमके अनेकात शैलीना स्वरूपने विरला जाणे छे

भगवाननां कथन रूप मणिनां घरमा वेटलाक पामर प्राणीयो दोपरप काणु शोभवानु मथन करी अधोगति जन्य कर्म राधे छे. लीलौत्रीने उदले तेनी सुकरणी करी लेवानुं कोणे केवा विचारथी शोरी काढयु हरो? आ विषय उहु मोटो छे अही आगळ ए सयरी कइ कहेवानी योग्यता नथी ठुकामां कहेवानुं के आपणे आपणा आत्माना सार्थक अथे मतभेदमा पडयु नहीं

उत्तम अने शात मुनिओनो समागम, विमळआचार विवेक, तेमज दया, क्षमा आदिनु सेवन करबुं महावीर तीर्थने अर्थे पने

राणी त्रिशलादेवी क्षत्रियाणीनी कुवे भगवान महावीर जन्म्या. महावीर भगवानना मोटा भाइनु नाम नदीउर्द्धमान हतुं. तेमनी स्त्रीनु नाम यशोदा हतु त्रीश वर्ष तेओ गृहस्थाश्रममा रह्या एकातिक विहारे साडारार वर्ष एक पक्ष तपादिक सम्यकाचारे एमणे अशेष घनघाती कर्मने वाळीने भस्मीभूत कर्या; अनुपमेय केवळज्ञान अने केवळदर्शन ऋजुवालिका नदीने किनारे पाम्या; एकदर बहोतेर वर्ष लगभग आयु भोगवी सर्व कर्म भस्मीभूत करी सिद्धस्वरूपने पाम्या वर्त्तमान चोवीशीना ए छेऽा जिनेश्वर हता

ऐओनु आ धर्मतीर्थ प्रवर्त्ते छे ते २१००० हजार वर्ष एटले पंचमकाळनी पूर्णता सुधी प्रवर्त्तेशे, एम भगवतीमूत्रमा कहु छे

आ काळ दश आश्चर्यथी युक्त होवाथी ए श्री धर्मतीर्थ प्रत्ये अनेक विपत्तिओ आवी गइ ठे, आने छे, अने आवशे.

जैनसमुदायमा परस्पर मतभेद बहु पढी गया छे. परस्पर निंदाग्रथोथी जजाळ माडी बेठा छे मध्यस्थ पुरपो मतमतातरमा नहीं पडता विवेक विचारे जिनशिक्षाना मूळ तत्त्वपर आवे छे; उत्तम शीलवान मुनियोपर भाविक रहे छे, अने सत्य एकाग्रताथी पोताना आत्माने टमे छे.

काळप्रभावने लीधे बखते बखते शासन कइ न्युनाधिक प्रकाशमा आवे छे

‘वक जडाय पछिमा’ एवं उत्तराभ्ययन सूत्रमा वचन छे, एनो भावार्थ ए छे के छेऽा तीर्थकर (महावीरस्वामी)ना शिष्यो वाका अने जड थशे अने तेनी सत्यता विषे कोइने बोलबु रहे तेम नथी आपणे क्यां —ने विचार करीए छीए? क्यां उत्तम ३

છે, ડતાં એ પવિત્ર કેમ થાય? વઢી સાગુએ એવું કહી સસાર કર્તવ્ય કર્યું ન હોય કે જેથી તેઓને સ્નાન કરવાની આવશ્યકતા રહે

જિજ્ઞાસુ-પણ સ્નાન કરવાથી તેઓને હાનિ શું છે?

સત્ય-એ તા સ્વૂઢુદ્ધિનુજ પ્રશ્ન છે નહાવાથી કામાગ્નિની પ્રતીક્ષતા, ઘ્તનો ભગ, પરિણામનુ ડદલડુ, અસખ્યાતા જતુનો પિનાશ, એ સઘઢી અશુચિ ડસન્ન થાય છે અને ઈથી આત્મા મહા મલિન થાય છે પ્રથમ એનો વિચાર કરવો જોઈએ જીવહિંસાડુક્ત શરીરની જે મલિનતા છે તે અશુચિ છે અન્ય મલિનતાથી તો આત્માની ડજ્જવઢતા થાય છે, એ તત્ત્વ વિચારે સમજવાનુ છે, નહાવાથી ઘ્તભગ થઈ આત્મા મલિન થાય છે, અને આત્માની મલિનતા એજ અશુચિ છે

જિજ્ઞાસુ-મને તમે ડહુ સુંદર કારણ વતાવ્યું સૂક્ષ્મ વિચાર કરતા જિનેશ્વરના કથનથી મોધ અને અત્યાનંદ પ્રાપ્ત થાય છે યાદ, ઘ્તસ્થાશ્રમીઓએ સાસારિક પ્રવર્તનથી થયેલી અનિચ્છિત જીવહિંસાડુક્ત ઈવી શરીર સંડધી અશુચિ ઢાઢવી જોઈએ કે નહીં?

સત્ય-સમજણ પૂર્વક અશુચિ ઢાઢવીજ જોઈએ જૈન જેવુ ઈકે પવિત્ર ઢર્શન નથી, યથાર્થ પવિત્રતાનો વોધક તે છે પરંતુ શૌચાશૌચનુ સ્વરૂપ સમજવુ જોઈએ

तो विवेकी गेय कारण सहित आपवो तुच्छ बुद्धिची शक्ति थडु नही, एमा आपणु परम मगळ ठे ए विसर्जन करवु नही

शिक्षापाठ ५४ अशुचि कोने कहेवी ?

जिज्ञासु-मने जैन मुनियोना आचारनी बात उहु रुची ठे एओना जेवो कोइ दर्शनना सतोमा आचार नथी गमे तेरा शियाळानी दाढमा अमुक वस्त्रवडे तेओने रेडगु पडे छे, उनाळामा गमे तेवो ताप तपता छता पगमा तेओने पगरखा के माथापर छत्री लेवाती नथी उनी रेतीमा आ तापना लेवी पडे छे. यावज्जीव उनु पाणी पीए छे गृहस्थने घेर तेओ वेसी शकता नथी शुद्ध ब्रह्मचर्य पाळे ठे फुटी पदाम पण पासे राखी शकता नथी अयोग्य वचन नेनाथी पोली शकता नथी. वाहन तेओ लड शकता नथी. आवा पवित्र आचारो, खरे! मोक्षदायक ठे परतु नव वाडमा भगवाने स्नान करवानी ना कही ठे ए बात तो मने यथार्थ वेसती नथी

सख-शा माटे वेसती नथी

जिज्ञासु-कारण एथी अशुचि वधे छे.

सख-कइ अशुचि वधे ठे ?

जिज्ञासु-शरीर मलिन रहे छे ए

सख-भाइ, शरीरनी मलिनताने अशुचि कहेवी ए बात कइ विचार पूर्वक नथी शरीर पोते शानु उन्नु छे एतो विचार करो रक्त, पित्त, मळ, मत्र श्लेष्मनो ए भडार छे तेपर मात्र त्वचा

શિક્ષાપાઠ ૫૬ ક્ષમાપના

હે ભગવાન! હું વધુ ભૂલી ગયો, મેં તમારા અમૂલ્ય વચનને લક્ષમા લીધાં નહીં મેં તમારાં કહેલા અનુપમ તત્ત્વનો વિચાર કર્યો નહી તમારા પ્રણીત કરેલાં ઉત્તમ શીલ્પને મેવ્યુ નહીં તમારાં કહેલા દયા, ગાતિ, ક્ષમા અને પરિવ્રતા મેં ઓઢર્યાં નહીં હે ભગવાન! હું ભૂલ્યો, આથલ્યો-રક્ષલ્યો અને અનત સસારની વિટમ્બનામાં પડ્યો છડ હું પાપી ડડ હું વધુ મદોન્મત્ત અને કર્મ રજથી કરીને મલિન છડ હે પરમાત્મા! તમારાં કહેલાં તત્ત્વવિના મારો મોક્ષ નથી હું નિરંતર પ્રપચમા પડ્યો છડ, અજ્ઞાનથી અંધ થયો છડ; મારામાં વિવેકશક્તિ નથી અને હું મૂઢ છડ, હું નિરાશ્રિત છડ, અનાથ છડ નિરાગી પરમાત્મા! હવે હું તમારુ, તમારા ધર્મનુ અને તમારા મુનિનુ શરણ ગૃહુ છડે મારા અપરાધ ક્ષય થડ હું તે સર્વ પાપથી મુક્ત થડ ઇ મારી અભિલાપા છે આગલ કરેલા પાપોનો હું હવે પશ્ચાતાપ કરુ છડ જેમ જેમ હું સૂક્ષ્મ વિચારથી ડહો ઉતરુ છડ તેમ તેમ તમારા તત્ત્વના ચમત્કારો મારા સ્વરૂપનો પ્રકાશ કરે છે તમે નિરાગી, નિર્વિકારી, સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ, સહજાનંદી, અનતજ્ઞાની, અનતદર્શી, અને ત્રિલોક્યપ્રકાશક છો હું માત્ર મારા હિતને અર્થે તમારી સાક્ષી ઇ ક્ષમા ચાહુ છડ ઇક પલ્લ પળ તમારા કહેલા તત્ત્વની શંકા ન થાય, તમારા કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું ગૃહુ, ઇજ મારી આકાંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ! હે સર્વજ્ઞ ભગવાન! તમને હું વિશેષ શુ કહુ? તમારાથી કડ અજાણ્યું નથી માત્ર પશ્ચાતાપથી હું કર્મજન્ય પાપની ક્ષમા ઇચ્છું છડ—ૐ શાંતિ. શાંતિ શાંતિ

शिक्षापाठ ५५ सामान्य नित्यनियम.

प्रभात पहेला जागृत थई नमस्कारमंत्रनु स्मरण करी करु
करु पापव्यापारनी वृत्ति रोक्री रात्रि मर्यादेंतुं
उपयोग पूर्वक प्रतिक्रमण करतु

प्रतिक्रमण कर्या पठी यथावसर भगवाननी
तथा स्वायायथी करी मनने उज्वळ करतु

माता पितानो विनय करी समारीकापमा
भ्रूलाय नही तेम व्यवहारिक कार्यमा प्रवर्तन करु

पोते भोजन करता पहेला सत्यात्रे दान देकनी
गर्बी तेवो योग मळता यथोचित प्रवृत्ति करु

आहारविहारादिमा नियम सहित प्रवर्तन

सत्शास्त्रना अभ्यासनो नियमित करु

सायकाळे उपयोगपूर्वक सन्यासव्यक्त करु

निद्रा नियमितपणे लेवी

मुता पहेला अठार पापस्थानक, अने मर्यादा
प्रत्ये क्षमाशी, पच परमेष्टि मंत्रनु करु, मर्यादा पूर्वक
शयन करतु

आ सामान्य नियमो बहु मगळनां ते अहीं सुख
कथा ते विशेष विचारवाथी अने प्रवर्तनाथी ते
मगळदायक अने आनंदकारक थु

જગુ રહે, ઉત્તમ આચારરૂપ પથ્યરપર. આમવચ્ચને ધોનાર નિર્ગ્રય ગુરુ છે.

આમા જો વૈરાગ્યજલ ન હોય તો ઝીજા રથા સાદિત્યો વડ કરી શકતા નથી, માટે વૈરાગ્યને ધર્મનુ સ્વરૂપ કહી શકાય અર્હતમણીત તત્ત્વ વૈરાગ્યજ મોથે છે, તો તેજ ધર્મનુ સ્વરૂપ એમ ગણતું

શિક્ષાપાઠ ૫૮ ધર્મના મતભેદ માગ ૧

આ જગત્મા અનેક પ્રકારથી ધર્મના મત પહેલા છે તેવા મતભેદ અનાદિકાઝથી છે, ણ ન્યાયસિદ્ધ છે પણ એ મત મેટો કડ કડ રૂપાતર પામ્યા જાય છે એ સરંધી કેટલોક વિચાર કરીએ

કેટલાક પરસ્પર મગ્તા અને કેટલાક પરસ્પર વિરુદ્ધ છે, કેટલાક કમલ નાસ્તિકના પાયરેલા પણ છે કેટલાક સામાન્ય નીતિને ધર્મ કહે છે કેટલાક જ્ઞાનનેજ ધર્મ કહે છે કેટલાક અજ્ઞાન એજ ધર્મમત કહે છે કેટલાક ભક્તિને કહે છે, કેટલાક ત્રિયાને કહે છે; કેટલાક વિનયને કહે છે અને કેટલાક શરીરને સાચવયુ એનેજ ધર્મમત કહે છે

એ ધર્મમત સ્થાપકોએ એ મોથ કર્યો જણાય છે કે અમે જે કહીએ છીએ તે સર્વજ્ઞવાણીરૂપ છે, કે સત્ય છે શાકીના સઘલા મનો અસત્ય અને તુતર્કવાદી છે, તથા પરસ્પર તે મત શાદીઓએ યોગ્ય કે અયોગ્ય સ્વહન કર્યું છે વેદાતના ઉપદેશક એજ મોથે છે, સારવનો પણ એજ મોથ છે, મોથનો પણ એજ મોથ છે. ન્યાયમત-

શિક્ષાપાઠ ૫૭ વૈરાગ્ય એ ધર્મનું સ્વરૂપ છે

એક વસ્ત્ર લોહીની મલિનતાથી રંગાયુ તેને જો લોહીથી ધોઈએ
 તો તે ઝજલુ થઈ શકે નહીં, પણ વગરે રંગાય છે જો પાણીથી
 એ વસ્ત્રને ધોઈએ તો તે મલિનતા જમાનો સમ્ભવ છે આ દ્રષ્ટાંતપરથી
 આત્માપર વિચાર લૂંટ. અનાદિકાલથી આત્મા સસારરૂપી લોહીથી
 મલિન થયો છે. મલિનતા પ્રદેશે પ્રદેશે વ્યાપી રહી છે! એ મલિનતા
 આપણે ત્રિપય શૃંગારથી ટાલવી ધારીએ તો ટલી શકે નહીં. લોહીથી
 જેમ લોહી ધોવાતુ નથી, તેમ શૃંગારથી કરીને ત્રિપયજન્ય
 આત્મમલિનતા ટાલનાર નથી એ જાણે નિશ્ચયરૂપ છે આ જગત્મા
 અનેક ધર્મમતો ચાલે છે, તે સગ્રી અપક્ષપાતે વિચાર કરતા આગલથી
 આટલુ વિચારતુ અવશ્યનુ છે કે જ્યાં સ્ત્રીઓ ભોગવવાનો ઉપદેશ
 કર્યો હોય, લક્ષ્મીલીલાની શિક્ષા આપી હોય, રગ, રાગ, ગુલતાન
 અને એશઆરામ કરવાનુ તત્ત્વ પ્રતાવ્યુ હોય ત્યાં આપણા આત્માની
 સત્ શાંતિ નથી, ક્રામ્ણ એ ધર્મમન ગણીએ તો આલો સસાર
 ધર્મમતયુક્તજ છે પ્રત્યેક શૃદ્ધસ્થનુ ઘર એજ યોજનાથી ભરપૂર હોય
 છે. છોકરાઉંયા, સ્ત્રી, રગ, રાગ, તાન ત્યાં જામ્યુ પડ્યુ હોય છે
 અને તે ઘર ધર્મમદિર કહેવુ, તો પત્રી અધર્મસ્થાનક કયુ? અને
 જેમ ર્ત્તિએ ડ્રીએ તેમ ર્ત્તિવાથી સ્વોટુ પણ શુ? કોઈ એમ કહે કે
 પેલા ધર્મમદિરમા તો પ્રભુની ભક્તિ થઈ શકે છે તો તેઓને માટે
 સ્વેદપૂર્વક આટલોજ ઉત્તર દેવાનો છે કે તે પરમાત્મતત્ત્વ અને તેની
 વૈરાગ્યમય ભક્તિને જાણતા નથી. ગમે તેમ હો પણ આપણે આપણા
 મૂલ વિચારપર આવતુ જોઈએ. તત્ત્વજ્ઞાનોની દ્રષ્ટિ આત્મા સસારમા
 ત્રિપયાદિક મલિનતાથી પર્યટન કરે છે તે મલિનતાનો ક્ષય વિશુદ્ધ
 ભાવ જલથી હોવો જોઈએ અર્હતના તત્ત્વરૂપ સાતુ અને વૈરાગ્યરૂપી

શિક્ષાપાઠ ૫૭ ધર્મના મતભેદ ભાગ ૨

આત્મ તો તમારું સ્પષ્ટ માનવું કે ગમે તે એક ધર્મ આ સ્વરૂપ અપૂર્ણમયતા ધરાવે છે. દા.પર દર્શનને સત્ય સદેતાં ધારીના ધર્મમતને સ્વઠઃ અમલ્ય કહેવા પડે, પણ હું એમ કહી ન શકું. ઉદા. આત્મજ્ઞાનગતિ નિશ્ચયનયપદે તો તે અસલમ્ય ઠરે; પરંતુ વ્યવહાર-નયે તે અમલ્ય કહી શકાય નહીં. એક મત અને ધારીના અપૂર્ણ અને સદોષ છે એમ સદુદ્દેશ્યે તેમજ સેટલાક કુતર્કસાગી અને નાસ્તિક છે તે સ્વઠઃ અમલ્ય છે, પરંતુ જેઓ પરશોક સંયંધી કે પાપ સરથી સ્વપણ ગ્રોધ કે ભય વતારે છે તે જાતના ધર્મમતને અપૂર્ણ અને સદોષ કહી શકાય છે. એક દર્શન જે નિર્દોષ અને પૂર્ણ સદેશ્યનું છે તે વિષેની જાત હમણાં એક રાત્રી રાસીએ

દો તમને શકા થશે કે સદોષ અને અપૂર્ણ એવું કયનું જના પ્રવર્તન શા માટે શોયું હશે? તેનું સમાચાર થયું જોડે. એવું સમાચાર એમ છે કે તે ધર્મમતરાજાઓની જ્યાં મુખી સુદિની ગતિ પદોગી ત્યાં મુખી તેમણે વિચારો કર્યાં અનુમાન, તર્ક અને ઉપમાદિક આચાર્યવે તેઓને જે કથન સિદ્ધ જણાયું તે પ્રસક્તિએ જાણે સિદ્ધ છે એવું તેમણે દર્શાવ્યું, જે પક્ષ લીધો તેમાં મુખ્ય એકાતિક શબ્દ લીધો, ભક્તિ, વિશ્વાસ, નીતિ, જ્ઞાન, ક્રિયા આદિ એક પક્ષને વિશેષ લીધો, એથી વીજા માનવા યોગ્ય વિષયો તેમણે દૂષિત કરી નીચા વહી જે વિષયો તેમણે વર્ણવ્યા તે સર્વ ભાગ ભેદે તેઓએ સડ જાણ્યા નહોતા, પણ પોતાની સુદ્ધિ અનુસાર તદુ વર્ણવ્યા. તાર્કિક સિદ્ધાંત દ્રષ્ટાતાદિકથી સામાન્ય સુદ્ધિરાજા આગલ કે જડભરત આગલ તેઓએ સિદ્ધ કરી રતાવ્યો. કીર્તિ, લોકહિત, કે ભગવાન મનાવાની આકાંક્ષા એમાંની એકાદિ પણ એમના મનની

वाळानो पण एज बोध ठे, वैंगेपिकनो एज बोध ठे, शक्तिपथीनो एज बोध ठे; वैष्णवादिकनो एज बोध छे; इस्लामीनो एज बोध ठे अने एज रीते क्राइस्टनो एम बोध ठे के आ अमारु कयन तमने सर्व सिद्धि आपणे सारे आपणे ह्ये शु विचार करवो?

वादी प्रतिवादी वने साचा होता नथी, तेम वने खोटा होता नथी. बहु तो वादी कडक वगरे साचो; अने प्रतिवादी कडक ओळो खोटो होय. अथवा प्रतिवादी कडक वगरे साचो, अने वादी कडक ओळो खोटो होय. केवळ वनेनी वात खोटी होवी न जोडए आम विचार करता तो एक धर्ममत साचो ठरे, अने वाकीना खोटा ठरे.

जिज्ञासु—ए एक आश्चर्यकारक वात ठे सर्वने असत्य के सर्वने सत्य केम कही शक्य? जो सर्वने असत्य एम कहीए तो आपणे नास्तिक ठरीए! अने धर्मनी सच्चाड जाय. आ तो निश्चय ठे के धर्मनी सच्चाड ठे, तेम जगत्पर ते अवश्य छे एक धर्ममत सत्य अने वाकीना सर्व असत्य एम कहीए तो ते वात सिद्ध करी गताववी जोडए सर्व सत्य कहीए तो तो ए रतीनी भींत जेवी वात करी; कारण के तो आटला वग मतभेद केम पडे? जो कड पण मतभेद न होय तो पळी जुदा जुदा पोतपोताना मतो स्थापना शा माटे यत्न करे? एम अन्योन्यना विरोधी थोडीवार अटकडु पडे छे.

तोपण ते सवधी अत्रे कइ समाधान करीशु ए समाधान सत्य अने मध्यस्थभावनानी द्रष्टिथी कर्तु छे एकातिक के मतातिक द्रष्टिथी कर्तु नथी. पक्षपाती के अविनेकी नथी; उत्तम अने विचारवा जेवु ठे. देखावे ए सामान्य लागशे, परंतु सूक्ष्म विचारथी नहु भेदवाळ लागशे.

પળ નિરર્થક જાય, માટે એક વસ્ત આલા દેશમા પ્રસાસ કરવો
 સસારના મહત્પુરુષોના ધામ, વૈભવ અને મુલ્ક જોયા એમ નિશ્ચય
 કરી તે પ્રવાસમા નીકળી પડ્યો ભારતના જે જે રમણીય અને
 રોહિમાન શહેરો હતા તે જોયા યુક્તિપ્રયુક્તિણ રાજાધિરાજના
 અતઃપુર, મુલ્ક અને વૈભવ જોયાં શ્રીમંતોના આસાસ, વહિમ્,
 ઘાગમ્ગીચા અને કુટુમ્બ પરિવાર જોયા, પણ યથી તેનુ કોઈ રીતે
 મન માન્યુ નહી કોઈને સ્ત્રીનુ દુઃખ, કોઈને પતિનુ દુઃખ, કોઈને
 અનાનયી દુઃખ, કોઈને વહાલાંના વીયોગનુ દુઃખ, કોઈને નિર્ધનતાનુ
 દુઃખ, કોઈને લક્ષ્મીની ઉપાધિનુ દુઃખ, કોઈને શરીર સમ્પત્તી દુઃખ,
 કોઈને પુત્રનુ દુઃખ, કોઈને શત્રુનુ દુઃખ, કોઈને જહતાનુ દુઃખ,
 કોઈને માયાપનુ દુઃખ, કોઈને વૈધવ્ય દુઃખ, કોઈને કુટુમ્બનુ દુઃખ,
 કોઈને પોતાના નીચકુળનુ દુઃખ, કોઈને પ્રીતિનુ દુઃખ, કોઈને
 ર્ષ્યાનુ દુઃખ કોઈને દાનિનુ દુઃખ, એમ એક, એ નિશ્ચય કે વધા
 દુઃખ, સ્થલે સ્થલે તે વિપના જોયામા આવ્યાં યથી કરીને એનુ
 મન કોઈ સ્થલે માન્યુ નહીં, જ્યાં જુએ સા દુઃખ, તો સ્વર્ગ કોઈ
 સ્થલે સપૂર્ણ મુલ્ક તેના જોવામા આવ્યુ નહીં હવે સારે શુ માગ્યુ
 એમ વિચારતા વિચારતા એક મહાધનાઢ્યની પ્રસાસા સામલીને તે
 દ્વારિકામા આવ્યો દ્વારિકા મહારોહિમાન, વૈભવયુક્ત, ઘાગમ્ગીચા
 વડ કરીને મુશોભિત અને વસ્તીથી ભરપૂર શહેર તેને લાગ્યુ સુદ
 અને ભવ્ય આસાસો જોતો, અને પૂછતો પૂછતો તે પેલા મહાધનાઢ્ય
 ઘેર ગયો શ્રીમત મુલ્કગ્રહમા બેઠા હતા તેણે અતિથિ જાણી
 બ્રાહ્મણને સન્માન આપ્યુ, કુશલ્તા પૂછી અને તેઓને માટે મોજન
 યોજના કરારી જરા વાર જવા ઢઈ ધીરજથી શેઠે બ્રાહ્મણને પૂછ
 આપનુ આગમન કારણ જો મને કહેરા જેવું હોય તો કહો બ્રાહ્મ
 કથું, હમણા આપ ક્ષમા રાખો, આપનો સઘલી જાતનો વૈભ

भ्रमणा होवाची अत्युग्र उद्यमादियी तेओ जय पान्या केट्याके
 गृगार अने लोकेच्छित सायनोथी मनुष्यना मन दरण करी
 दुनिया मोहमा तो मूठे डुगो पडी छे, एट्टे ए इच्छिन दर्शनो
 गाडररुपे थइने नेओए राजी थड तेनु कहेवु मान्य गान्यु केट्याके
 नीति, तथा कइ वैराग्यादि गुण देखी-इसादिक देखी ने कयन
 मान्य राख्यु. प्रवर्तकनी बुद्धि नेओ करतां विशेष होवाची तेने एओ
 मगवानरुपज मानी लीया केट्याके वैराग्यथी धर्मपन फेडाची
 पाठ्यथी केट्याक मुखशीलिया सायननो वीर न्नीओ नोतान
 मतनी वृद्धि करी. पोतानो मत स्थापन करवानी मगन भ्रमणाए
 अने पोतानो अपूर्णता इसादिक गमे ते कारणथी वीरान्नी
 पोताने न रुच्यु एट्टे तेणे जुदोज राह काड्यो. अज अनेक
 मतमतातरनी जाळ थती गइ. चार पाच पेडी एट्टे एट्टे दर्शन
 रखो एट्टे पडी ते फुळधर्म थइ पढ्यो एम म्यर म्दळे थइ गवु

शिक्षापाठ ६० धर्मना मतभेद भाग ३

जो एक दर्शन पूर्ण अने सत्य न होर तो वीजा धर्मपनने
 अपूर्ण अने असत्य कोड प्रमाणथी कही न्नीकर नही; ए माटे घटने
 जे एक दर्शन पूर्ण अने सत्य छे तेना तत्त्वज्ञानाची वीजा मतानी
 अपूर्णता अने एकातिकता जोइए.

ए वीजा धर्ममतोमा तत्त्वज्ञान सवरी यथार्थ मध्य विचनी
 नथी केट्याक जगदकर्तानो वीर कर छे, पण ए
 प्रमाणवडे सिद्ध नथी. केट्याक ज्ञानथी मोप

दीरस गीती गयो अने रात्रि थइ सुवानो वखत थयो धनाढ्य अने ब्राह्मण एकातमा बेठा हता, पत्नी धनाढये विप्रने आगमन कागण कहेया विनति करी

विप्र-हू घेरयी एवो विचार करी नीकळ्यो हतो के रघापी रगरे मुखी कोण छे ते जोबु, अने तप करीने पत्नी एना जेबु मुख सपादन करबु आरता भारत ने तेनां सगळा रमणीय स्थळो जोयां, परंतु कोइ राजाधिराजने त्या पण मने संपूर्ण सुरज जोवामा आन्यु नही ज्या जोयु त्यां आधि, व्याधि अने उपाधि जोवामा आनी आप भणी आवता आपनी प्रशसा साभळी एट्टे हु अही आव्यो, अन सतोप पण पाम्यो. आपना जेवी गीद्धि, सत्पुत्र, कमाड, म्नी, कुटुन, घर रगरे मारा जोवामा क्याय आव्यु नथी आप पोते पण धर्मशील, सद्गुणी अने जिनेश्वरना उत्तम उपासक छो एथी हु एम मानु छड के आपना जेबु सुरज गीजे नथी भारतमा आप विशेष मुखी छो उपासना करीने कदापि देव कने याचु तो आपना जेवी सुरजस्थिति याचु

धनाढ्य—पंडितजी, आप एक गहु मर्मभरेला विचारथी नीकळ्या छो, एट्टे अवश्य आपने जेम छे तेम स्वानुभवी वांत बहु छड, पत्नी जेम तमारी इच्छा थाय तेम करजो मारे त्या आपे जे जे मुख जोया ते ते मुख भारतसगथमा क्याय नथी एम आपे कधु तो तेम हरो, पण खर ए मने सभयतु नथी, मारो सिद्धात एवो छे के जगत्मा कोइ स्थळे वास्तविक मुख नथी जगत् दु खथी करीने दासतु छे तमे मने मुखी जुओ छो परंतु वास्तविक रीते हु मुखी नथी

गम, वागवगीचा इत्यादि मने देखाड्युं पडशे; ए जोया पळी आगमन कारण कहीश शेठे एनु कड मर्मरूप कारण जाणीने कद्य, भले, आनंदपूर्वक आपनी इच्छा प्रमाणे करे. जम्या पळी ब्राह्मणे शेठे पोते साथे आवीने धामादिक बताववा विनति करी. धनाढये ते मान्य राखी, अने पोते साथे जई वागवगीचा, धाम, रैभव ए सगळु देखाड्यु शेठनी स्त्री अने पुत्रो पण त्या ब्राह्मणना जोवामा आव्या. तेओए योग्यतापूर्वक ते ब्राह्मणनो सत्कार कर्यो एओना रुप, विनय अने स्वच्छता जोडने तेमज तेओनी मयुरवाणी शाभळीने ब्राह्मण राजी थयो. पळी तेनी दुकाननो बहिवट जोयो. तेमां सोएक बहिवटिया त्या वेठेला जोया. तेओ पण मायाळु, विनयि अने नम्र ते ब्राह्मणना जोवामां आव्या एथी ते नहु सतुष्ट थयो. एनु मन अहीं कइक सतोपायु सुखी तो जगदपा आज जणाय ते एम तेने लाग्यु.

शिक्षापाठ ६२ सुखविपे विचार भाग २

केवा एनां सुंदर घर छे! केवी सुंदर तेनी स्वच्छता अने जाळवणी छे! केवी शाणी अने मनोज्ञा तेनी सुशीळ स्त्री छे! केवा तेना कात्तिमान अने कद्यागरा पुत्रो छे! केवु सपीळु तेनु कुदुव छे! लक्ष्मीनी महेरपण एने त्या केवी छे! आखा भारतमा एना जेवो बीजो कोइ सुखी नथी. हवे तप करीने जो हु मार्गु तो आ महाधनाढ्य जैत्रुज सघळु मागु, बीजी चाहना करु नही.

शरीर कंड पण करी शकं नही, अने तुं सां जा अने घुरी था तो पछी आय पण नही, माटे ए विचार तारे माडी वाळ्यो. घणा प्रकारथी तेओने समजारी, सारी स्थितिमां आशीश सारं अग्र्य अही आशीश, एम वचन दइ जागरदर हुं पर्यटने नकळी पड्यो

मारग्र्य पात्र वळयानी तैयारी थइ देवयोगे मारी कने एक दमडी पण रही नहोती एरु के घे महीना उदर पोपण चाठे तनु साग्रन रगु नहोतु छतां जावामा हु गयो, सां मारी बुद्धिण मारग्र्य ग्रीग्यां जे वहाणमां हु घेठो हतो ते उहाणना नाविके मारी चवळता अने नमृता जोइने पोताना शेठ आगळ मारां दु खनी वान करी ते शेठे मने मोलावी अमुक काममां गोठव्यो, जेमां हुं मारा पोपणथी चोगणु पेदा करतो हतो. ए रेपारमां मार्ग रिच ज्यारे स्थिर थयु सारे भारतसाथे ए रेपार वधारवा में प्रयत्न कर्यु, अने नेमा फाव्यो घे वर्षमां पाच लग्न जैटली कमाइ थइ. पछी शेठ पामेथी राजी खुशीथी आज्ञा लइ में केटलोक माल खरीदी द्वारिकां भणी आयवानु कर्यु थोडे काळे सां आरी पडोच्यो सारे, बहु लोक सन्मान आपवा मने सामा आव्या हता हुं मारां कुटुंबीओने आनंदभायथी जइ मळ्यो तेओ मारा भाग्यनी प्रशंसा करवा लग्यां जावेथी लीधेला माले मने एकना पांच कराव्या पंडितजी! सां केटलोक प्रकारथी मारे पाप करवां पड्यां हता, पुरुं खावा पण हुं पाम्यो नहोतो, परंतु एकवार लक्ष्मी साग्र्य करवानो जे प्रतिज्ञाभाव कर्यो हतो ते मारग्र्य योगथी पळ्यो जे दुःखदायक स्थितिमां हु हतो ते दुःखमां हुं खामो हती? खी, पुत्र एतो जाणे नहोताज, मावाप आगळथी परलोक पाम्या हतां कुटुंबीओना विषोगवडे अने विना दमडीए जाये जे वखते हुं गयो ते वखतनी स्थिति अज्ञानदृष्टिथी आंखमां आसु आणी दे तेवी छे, आ वखते

विप्र-आपनु आ कहेवु कोइ अनुभवसिद्ध अने मार्मिक हसे मे अनेक शास्त्रो जोया छे; छता आवा मर्मपूर्वक विचारो लक्षमा लेवा परिश्रमज लीगो नथी. तेम मने एवो अनुभव सर्पने माटे यइने ययो नथी. हवे आपने शु दुःख छे? ते मने कहो

उनाद्वय-पडितजी आपनी इच्छा छे तो हु कहु उउ ते लक्षपूर्वक मनन करवा जेवु छे, अने ए उपरथी कट रस्तो पामवा जेवु छे.

शिक्षापाठ ६३ सुखविपे विचार भाग ३

जे स्थिति हमणा मारी आप जुवो छो तेवी स्थिति लक्ष्मी, कुटुंब अने स्त्री सभमा आगळ पण हती जे बखतनी हु वात करु छउ, ते बखतने लगभग विश वर्ष थया व्यापार, अने वैभयनी बहोळाश ए सगळ बहिवट अबलो पडवाथी घटवा मडयु कोट्यावपि कहेवातो हु उपराचापरी खोटना भार बहन करवाथी लक्ष्मी बगरनो मात्र त्रण र्पमा थद पड्यो ज्या केवळ सवळ धारीने नारन्यु हतु त्या अबल पडयु एगामा मारी स्त्री पण गुजरी गद. ते बखतमा मने कड सतान नहोतु जयरी खोटोने लीघे मागे अहीथी नीकळी जतु पडयु मारा कुटुंबीओए थती रक्षा करी, परतु ते आम फाट्यानु थीगहु हतु अन्नने अने दातने पैर थयानी स्थितिए, हु तहु आगळ नीकळी पड्यो ज्यारे हु साथी नीकळ्यो लागे मारा कुटुंबीओ मने रोक़ी राखवा मड्या के तें गामनो दरवाजो पण दीठो नथी, माटे तने जवा दइ शकाय नही तार कोमळ

મહોનામા ગાર દિવસ દ્રવ્યચર્ય, વનતું ગુપ્તદાન, ૮ આદિધર્મરૂપે
 મારો વાજ ગાલું તુ સર્વ વ્યવહાર સંબંધીની ઉપાધિમાધી કેટલોક
 ભાગ વદૂ અંશે મેં ચાગ્યો છે પુત્રોને વ્યવહારમા યથાયોગ્ય કરીને
 હું નિર્ગ્રંથ થયાની ઇચ્છા રાતું છડં હમણાં નિર્ગ્રંથ થઈ શકું તમ
 નથી, એમા સંસારમોહિની કે એડું કારણ નથી, પરતુ તે પળ
 ધર્મસંબંધી કારણ છે ગૃહસ્થધર્મના આચરણ વદૂ રૂનિષ્ટ થઈ ગયા
 છે; અને મુનિયો તે સુધારી શકના નથી ગૃહસ્થ ગૃહસ્થને વિશેષ
 ગ્રોથ કરી શરે, આગળથી પળ અસર કરી શક, એટલા માટે
 થડને ધર્મગ્રંથે ગૃહસ્થ વર્ગને હું ઘણે ભાગે ગ્રોધી યમનિયમમાં આણુ
 છડ દરસત્તાદિકે આપણે ચાં પાચસેં જેટલા સદ્ગૃહસ્થોની સભા
 ભરાય છે આટ દિવસનો નવો અનુભવ અને ઘાકીનો આગલ્લનો
 ધર્માનુભવ ધમને ઘે વ્રણ મુહૂર્ત ઘોધું છડં મારી સ્ત્રી ધર્મશાસ્ત્રનો
 કેટલોક ગ્રોથ પામેલી હોયથી તે પળ સ્ત્રી વર્ગને ઉત્તમ યમનિયમનો
 ગ્રોથ કરી સત્તાદિક સભા ભરે છે પુત્રો પળ શાસ્ત્રનો વનતો
 પરિચય રાગે છે પિદ્વાનોનું સન્માન, અતિથિનો વિનય, અને
 મામાન્ય સત્તા—એકજ ભાવ—એમા નિયમો વહુધા મારા અનુચરો
 પળ સેરે છે. એઓ વધા એયો સાતા ભોગવી શકે છે સ્ત્રીની
 સાથે મારા નીતિ, ધર્મ, સદ્ગુણ, વિનય એને જનસમુદાયને વહુ
 સારી અસર કરી છે રાજાસહિત પળ મારી નીતિગત અંગીકાર
 કરે તેડુ થયુ છે આ સઘલ્લે આત્મપ્રશસા માટે હું કહેતો નથી, એ
 આપે સ્મૃતિમાં રાખવું, માત્ર આપના પૃટેલા સુલાસા દાખલ આ
 સઘલ્લે સક્ષેપમાં કહેતો જડં છડં

पण धर्ममां लक्ष राख्यु हतु. दिवसनो अमुक भाग तेमा रोकतो हतो; ते लक्ष्मी के एवी लालचे नही; परतु ससारदुःखथी ए तारनार सायन छे एम गणीने मोतनो भय क्षण पण दूर नथी, माटे ए कर्त्तव्य जेम जने तेम त्वराथी करी लेवु, ए मारी मुरय नीति हती. दुराचारथी रुइ मुख नथी; मननी तृप्ति नथी; अने आत्मानि मलिनता छे ए तत्त्व भणी में मार लक्ष दोरेलु हतु

शिक्षापाठ ६४ सुखविपे विचार भाग ४

अही आव्या पछी हुं सारा ठेकाणानी कन्या पाम्यो. ते पण मुलक्षणी अने मर्यादगील नीवडी; ए वडे करीने मागे त्रण पुत्र थया. वहिवट प्रयत्न होवाथी अने नाणु नाणाने वधारतु होवाथी दश वर्षमा हु महाकोट्यापि थइ पड्यो. पुत्रना नीति, विचार, अने बुद्धि उत्तम रहेवा में उहु मुट्टर सायनो गोठव्या. जेथी, तेओ आ स्थिति पाम्या छे. मारा कुटुनीओने योग्य योग्य स्थळे गोठवी तेओनी स्थितिने सुपरती करी दुकानना में अमुक नियमो वाभ्या उत्तम धामनो आरभ पण करी लीयो आ फक्त एक ममत्व खातर कर्तु गयेलु पातु मेळव्यु, अने कुळ परपरानु नामाकितपणु जतुं अटकाव्यु, एम कहेवरावा माटे आ सयलु कर्तु; एने हु मुख मानतो नथी. जोके हु रीजा करता सुखी छड, तोपण ए सातावेदनीय छे; सत्सुख नथी. जगतमा उहुधा करीने असाता-वेदनीय छे में धर्ममा मारो काळ गाळवानो नियम राख्यो छे. सत्सुखीना वाचनमनन, सत्पुरुषोना समागम, यमनियम,

છે, શત્રુ-મિત્ર પ્રત્યે જે સમાન દ્રષ્ટિમાળા છે અને શુદ્ધ આત્મ-યાનમાં જેમનો કાઠ નિર્ગમન થાય છે, અથવા સ્વાધ્યાય ધ્યાનમાં જ જ્ઞાન છે, જ્યાં જિતેન્દ્રિય અને જિતરૂપાય તે નિર્ગ્રંથો પદ્મ મુખી છે

સર્વ ઘનરાત્રી કર્મનો ક્ષય જેમણે કર્યો છે, ચાર કર્મ પાતકા જેનાં પડ્યા છે જે મુક્ત છે, જે અનતજ્ઞાની અને અનંતતર્કી છ ન તો સર્પૂર્ણ મુગ્ધીજ છે મોક્ષમા તેઓ અનત જીવનનાં અનતમુગ્ધા સર્વ કર્મવિરક્તતાર્થી વિરાજે છે

આમ સત્પુસ્પોષ કહેલો મન મને માન્ય છે પહેલો તો મને ત્યાજ્ય છે ત્રીજો હમણા માન્ય છે, અને ઘણે માને એ શ્રદ્ધા કરવાનો મારો યોગ છે ત્રીજો રહુ માન્ય છે અને ચોથો તો સર્વમાન્ય અને મધિગ્નાનદ મ્યમ્પ છે

એમ પશ્ચિત્તજી આપની અને મારી મુલ્કમંત્રી વાતચિત થઈ પ્રસંગોપાત તે રાત ચર્ચતા જશુ તેપર વિચાર કરીશુ આ વિચારો આપને સ્વાધી મને રહુ આનંદ થયો છે આપ નેવા વિચારન અનુકૂળ થયા એથી રહુ આનંદમાં વૃદ્ધિ થઈ છે એમ પરસ્પર રાતચિત કરતાં કરતાં હર્ષમેર પછી તેઓ સમાપ્તિભાગથી શયન કરી ગયા

જે વિવેકીઓ આ મુલ્કસગથી વિચાર કરશે તેઓ રહુ તત્ત્વ અને આત્મશ્રેણિની વલ્ક્રપ્રતાને પામશે એમાં કહેવા અલ્પારમ્ભી, નિરારમ્ભી અને સર્વમુક્ત લક્ષણો લક્ષપૂર્વક મનન કરવા જેવા છે જેમ વને તેમ અલ્પારમ્ભી થઈ સમભારથી જનસમુદાયના હિત મળી વલ્ક્રુ, પરોપકાર, દયા, શાંતિ, ક્ષમા અને પવિત્રતાનુ સેવન કરવું એ વહુ મુલ્કદાયક છે નિર્ગ્રંથતા વિષે તો વિશેષ કહેવાનું નથી મુક્તાત્મા અનત મુલ્કમયજ છે

शिक्षापाठ ६५ सुखविषे विचार भाग ५

आ सपटा उपरथी हु मुखी उउ एम आपने लागी शकगे, अने सामान्य विचारे मने उहु मुखी मानो तो मानी शक्याय तेम ते उर्म, शील अने नीतिथी तेमज शास्त्राग्रानथी मने जे आनद उपजे ते ते अवर्णनीय ते पण तत्त्वदृष्टिथी हु मुखी न मनाउ ज्या मुधी सर्व प्रकारे राग अने अभ्यतर परिग्रह मे लाग्यो नथी, सा मुगी, राग दोषनो भाव ते. जो के ते उहु अशे नथी, पण छे; तो सा उपाधि पण ते सर्वसग परिसाग कर्गवानी मारी सपूर्ण आकाक्षा ते; पण ज्या मुगी तेम थयु नथी सा मुगी कोड प्रियजननो वियोग, व्यवहारमा हानि, कुटुमीनु दुःख ए थोडे अशे पण उपाधि आपी शकं. पोताना देहपर मोत शिराय पण नाना प्रकारना रोगनो समभव छे. माटे केवल निग्रय, बाह्याभ्यतर परिग्रहनो साग, अल्पारभनो त्याग ए सघल्ल नथी थयु त्या मुगी, हु मने केवल मुखी मानतो नथी हरे आपने तत्त्वनी दृष्टिए विचारता मालम पडशे के लक्ष्मी, स्त्री, पुत्र के कुटुम एउडे सुख नथी. अने एने मुख गणु तो ज्यारे मारी स्थिति पतित थड हती त्यारे ए मुख क्या गयु हतु? जेनो वियोग छे, जे क्षणभगुर छे अने ज्या अव्यायाध पणु नथी ते सपूर्ण के वास्तविक मुख नथी एटला माटे थडने हु मने मुग्धी कही शकतो नथी हु उहु विचारी विचारी व्यापार बहिरट करतो हतो, तोपण मारे आग्भोपाधि, अनीति अने लेश पण कपट सेवतु पडयु नथी, एम तो नथीज अनेक प्रकारना आरभ, अने कपट मारे सेवना पड्या हतां आप जो धारता हो ने देवोपासनथी लक्ष्मी प्राप्त करवी, तो ते जो पुण्य न होय तो कोइ काळे मळनार नथी पुण्यथी पामेली लक्ष्मीबडे महारभ, कपट

શિક્ષાપાઠ ૬૮ જિતેદ્રિયતા

જ્યાં મુઠ્ઠી જીભ સ્વાદિષ્ટ ભોજન ચાહે છે, જ્યાં મુઠ્ઠી નાસિકા મુગ્ધ ચાહે છે, જ્યાં મુઠ્ઠી કાન વારાગના આદિના ગાયન અને ગાજિત્ર ચાહે છે, જ્યાં મુઠ્ઠી આંખ વનોપનન જોવાનું લક્ષ્ય રાખે છે, જ્યાં મુઠ્ઠી ત્વચ્ચા મુગ્ધીલેપન ચાહે છે, સાં મુઠ્ઠી ને મનુષ્ય નિરાગી, નિર્ગ્રંથ, નિ.પરિગ્રહી, નિગરમી અને વ્રહ્મચારી થઈ શકતો નથી મનને રક્ષ કરવું એ સર્વોત્તમ છે એના વડે સઘળી ઈન્દ્રિયો વશ કરી શકાય છે. મન જીતવું વધુ દુર્યટ છે એક સમયમા અસગ્યાતા યોજન ચાલનાર અશ્વ તે મન છે એને થકારવું વધુ દુહ્કમ છે એની ગતિ ચપલ અને ન જાણી શકાય તેવી છે મહા જ્ઞાનિઓએ જ્ઞાનરૂપી લગામવડે કરીને એને સ્થબિત રાખી સર્વ જય કર્યો છે

ઉત્તરાચયન સૂત્રમા નમિરાજ મહર્ષિએ સંકેત્રપત્યે એમ કહ્યું કે દશ લાખ મુઠ્ઠને જીતનાર કદક પડ્યા છે; પરંતુ સ્વાત્માને જીતનારા વધુ દુહ્કમ છે, અને તે દશ લાખ મુઠ્ઠને જીતનાર કરતાં અત્યુત્તમ છે

મનજ સર્વોપાધિની જન્મદાતા ભૂમિકા છે મનજ રથ અને મોક્ષનું કારણ છે મનજ સર્વ સસારની મોહિની રૂપ છે એ વશ થતાં આત્મસ્વરૂપને પામવું લેશ માત્ર દુહ્કમ નથી

મનવડે ઈન્દ્રિયોની લોલુપતા છે ભોજન, વાજિત્ર, મુગ્ધી, સ્ત્રીનું નિરોક્ષણ, મુદ્ર વીલેપન ણ સઘળું મનજ માગે છે એ મોહિની આડે તે ધર્મને સમારવા પણ દેતું નથી સમાર્યા પછી સાયમાન થયા દેતું નથી સાયમાન થયા પછી પતિતતા કરવામા પ્રવૃત્ત થાય છે એમા નથી ફાવતું સારે સાયમાનીમા કેંઈ ન્યૂનતા પહોંચાડે છે, જેઓ એ

शिक्षापाठ ६७ अमूल्य तत्त्वविचार

हरिगीत छंद

यहु पुण्यकेरा पुजथी शुभ देह मानवनो मळयो,
तोये अरे! भवचक्रना आटो नहिं एके टज्यो;
मुग प्राप्त करता सुख ट्रेटे लेश ए लक्षे लहो,
क्षण क्षण भयकर भागमरणे का अहो राची रहो? १

लक्ष्मी अने अग्निकार यता, शु वायु ते तो कहो?
शु कुटुंब के परिवारथी यथापणु, ए नय गृहो
वयापणु ससारनु नर देहने हारी जवो,
एनो विचार नही अहोहो! एक पळ तमने हवो!!! २

निर्दोष सुख निर्दोष आनद, ल्यो गमे साथी भले,
ए दिव्यशक्तिमान् जेथी जजिरेथी नीकळे!!
परवस्तुमा नहिं मुझवो, एनी दया मुजने रही,
ए सागवा सिद्धात के पश्चातदुःख ते सुख नही. ३

हु कोण लु? क्याथी थयो? शु स्वरूप छे मारु खर?
कोना सपथे बळगणा छे? राखु के ए परिहरु?
एना विचार पिनेक पूर्वक शात भाये जो कर्या,
तो सर्व आत्मिकज्ञानना सिद्धाततत्त्व अनुभव्या. ४

ने प्राप्त करवा इच्छ कोलु सत्य केच्छ मालु?
निर्दोष नरनु कथन मानो तेह जेणे अनुभव्यु
रे! आत्म तारो! आत्म तारो! शीघ्र एने ओळखो;
सर्वात्ममा समद्रष्टि द्यो आ उचनने हृदये लखो ५

अने द्वागना ए प्रत्येकना पाछा वे वे भेट छे एकतो मूठ जने
 रीजो स्त्रीनी मूर्ति के चित्र. एमार्थी गमे ते प्रकारनी स्त्री ज्या होय
 त्या ब्रह्मचारी साधुए न रहेबु, कमके ए विकार हेतु छे पशु एन्हे
 तियचिणी गाय भैम इत्यान्तिक जे स्थळे होय ने स्थळे न रहेतु
 अन पडग एटले नपुसक एनो राम होय त्यां पण न रहेबु एना
 प्रकारनो रास ब्रह्मचर्यनी हानि करे ते तेओना कामचेष्टा हारभा
 रसादिङ्ग विकारो मनने भ्रष्ट करे ते

२ कथा—मात्र एकूनी स्त्रियोनेज के एकज स्त्रीने धर्मोपपन्न
 ब्रह्मचारीए न करवो कथा ए मोहनो उत्पत्ति रूप छे ब्रह्मचारीए
 स्त्रीना रूप कामविलास सत्रधी ग्रथो वाचया नही, तेमज जेथी चित्त
 चट एना प्रकारनी गमे ते शृंगार संघी कथा ब्रह्मचारीए कम्बी नही

३ आसन—स्त्रियोनी साये एक आसने न वेसतु, तेमज
 ज्या स्त्री नेठी होय सा वे घडी मुर्धीमा ब्रह्मचारीए न वेसतु ए
 स्त्रियोनी स्मृतिनु कारण छे, एथी विकारनी उत्पत्ति थाय छे एम
 भगवाने कथु छे

४ इन्द्रियनिरिक्षण—स्त्रीओना अगोपाग ब्रह्मचारी साधुए
 न जोरा, न निग्रहया एना अमुक अंगपर द्रष्टि एकाग्र धर्वाथी
 विकारनी उत्पत्ति थाय छे

५ कुड्यातर—भीत, कनात के प्रादानो अंतरपट राखी
 स्त्री-पुरुष ज्यां मैथुन मेवे त्या ब्रह्मचारीए रहेतुं नही कारण शब्द,
 चेष्टादिक विकारना कारण छे

६ पूर्वक्रिडा—पोते गृहस्थायासमां गमे तेरी जातना शृंगारथी
 निपयक्रीडा करी होय तेनी स्मृति कररी नही, तेम करवाथी
 ब्रह्मचर्य भग थाय छे

न्यूनता पण न पामता अडग्न रहीने ते मनने जीते ठे तेओ सर्वथा सिद्धिने पामे छे.

मन कोइथीज अकस्मात् जीती शकाय ठे, नही तो गृहस्थाश्रमे अभ्यासे करीने जीताय छे; ए अभ्यास निर्ग्रथतामां बहु थड शके ठे; छता सामान्य परिचय करवा मागीए तो तेनो मुरय मार्ग आ ठे के ते जे दुरिच्छा करे तेने भूली जवी, तेम करवु नहीं. ते ज्यारे शब्दस्पर्शादि विलास इन्ठे, सारे आपवा नही टुकामा आपणे एथो दौरावु नही पण आपणे एने दौरवु; मोक्षमार्ग चितव्यामा रोकवु. जितेंद्रियता विना सर्व प्रकारनी उपायि उभीज रही ठे खागे न खाग्या जेवो थाय छे, लोक लज्जाए तेने सेत्रवो पडे ठे माटे अभ्यासे करीने पण मनने स्वाधीनतामा लई अवश्य आत्महित करवु.

शिक्षापाठ ६९ ब्रह्मचर्यनी नव वाड

ज्ञानीओए थोडा शब्दोमा केवा भेद अने केवु स्वरूप बतावेल ठे? ए वडे केटली यथी आत्मोन्नति थाय छे! ब्रह्मचर्य जेवा गभिर विषयनु स्वरूप सक्षेपमा अति चमत्कारिक रीते आप्यु छे. ब्रह्मचर्यरूपी एक सुदर झाड अने तेने रक्षा करनारी जे नय विधियो नेने वाडनु रुप आपी आचार पाळवामा विशेष स्मृति रही शके एवी सरळता करी छे ए नय वाड जेम ठे तेम अही कही जउ छउ.

१ वसति—ब्रह्मचारी साधुए स्त्री, पशु के पडग एथी सयुक्त वसतिमा रहेवु नहीं. स्त्री वे प्रकारनी छे;—मनुष्यिणी

મનોહર મુર, કંચનચર્ણી રાયા, અને ચંદ્ર જેવી કાતિ જોઈને શુ
 આનંદ પામ્યા, અને મારું ધુળાવ્યું આ જોઈને ચક્રવર્તીણ પૃથ્વી
 તમે મારું ના માત્ર ધુળાવ્યું? ત્રેણેપ વળુ, અમે તમારું સ્વ અને વર્ણ
 નિરૂપણ માટે ગૃહ અભિલાષી હતા સ્થળે સ્થળે તમારા વર્ણ સ્પર્શ
 સ્તુતિ માંભઠી હતી આજે અમે ત પ્રત્યક્ષ જોયું, જેથી અમને પૂર્ણ
 આનંદ ઉપજ્યો મારું ધુળાવ્યું અને કારણ એ કે જેટું લોકોમા
 કોઈમાય જે તેવુંજ સ્વ જે એથી ત્રિણેપ જે પણ ઓટું નથી સનત-
 કુમાર સ્વરૂપવર્ણની સ્તુતિથી પ્રભુન્વ તારી ઘોળ્યો, તમે આ વેગ
 મારું સ્વ જોયું ત મજે, પરંતુ હુ રાજસભામાં સ્વાલંકાર ધારણ કરી.
 કેવલ સજ્જ ધન જ્યારે સિંહાસનપર થેમું છડું સારે, મારું સ્વ અને
 મારું વર્ણ જોવા યોગ્ય છે અચાર તો હુ ચેલભરી રાયાએ વેગો
 ગુડ જો ત પેલા તમે મારાં સ્વ વર્ણ જુઓ તો અદ્ભુત ચમત્કારન
 પામો અને ચમ્પિત થડ જાઓ દેણે વળુ, સારે પત્રી અમ
 રાજસભામા આરીગુ, એમ વહીને સાંધી ચાલ્યા ગયા સનતકુમાર
 સાર પછી ઉત્તમ સ્વાલંકારો ધારણ કર્યા અનેક ઉપચારથી જેમ
 પોતાની કાયા વિશેષ આશ્ચર્યતા ઉપજાવે તમ કરીને તે રાજસભામા
 આરી સિંહાસનપર થેઠો આજુરાજુ સમર્થ મત્રિયો, મુમંગે, વિદ્વાનો
 અને અન્ય સભાસદો યોગ્ય આસને થેસી ગયા હતા રાજેશ્વર ચામર
 છત્રથી વિજ્ઞાતા અને સ્વમા સ્વમાથી વધાવતા વિશેષ શોભી રજા છે,
 ત્યા પેલા દેવતાઓ પાત્રા વિમરૂપે આવ્યા અદ્ભુત સ્વવર્ણથી આનંદ
 પામવાને ઘડલે જાણે ગેદ પામ્યા છે એવા સ્વરૂપમા તેઓએ મારું
 ધુળાવ્યું ચક્રવર્તીણ પૃથ્વી, અહો વ્રાહ્મણો! ગઈ વલા કરતાં આ
 વેગ તમે જુદા સ્વમાં મારું ધુળાવ્યું એનું '૩ કારણ છે, તે મને કહો
 અરધિજ્ઞાનાનુસાર વિમે કરું કે હે, મહારાજા! ને સ્વમાં અને આ
 સ્વમાં ભૂમિ આકાશનો ફેર પડી ગયો છે ચક્રવર્તીણ તે સ્વ

७ प्रणीत—दूध, दही, घृतादि मधुरा अने चीकाशवाळा पदार्थोंने बहुधा आहार न करवो एधी वीर्यनी वृद्धि अने उन्माद थाय छे अने तेथी कामनी उत्पत्ति थाय छे माटे ब्रह्मचारीए तेम करवु नही

८ अतिमात्राहार—पेट भरीने अतिमात्राहार करवो नही; तेम अति मात्रानी उत्पत्ति थाय तेम करवु नही. एधी पण विकार वधे छे.

९ विभूषण—स्नान, विलेपन करमा नही, तेमज पुण्यादिक ब्रह्मचारीए ग्रहण करवु नही. एधी ब्रह्मचर्यने हानि उत्पन्न थाय छे

एम विशुद्ध ब्रह्मचर्यने माटे भगवते नव वाड कही छे बहुधा ए तमारां साभळवामा आवी हजे, परतु गृहस्थावासमा अमुक अमुक दिवस ब्रह्मचर्य धारण करवामा अभ्यासीओने लक्षमा रहेवा अही आगळ कइक समजपूर्वक कही छे

शिक्षापाठ ७० सनत्कुमार भाग १

चक्रवर्तीना वैभवमा शी स्वामी होय ? सनत्कुमार ए चक्रवर्ती हता तेना वर्ण अने रूप अत्युत्तम हता एक वेळा मुयर्मसभामा ते रुपनी स्तुति थइ; कोइ वे देवोने ते वात रुची नही, पछी तेओ ते शका टाळवाने विप्ररूप सनत्कुमारना अतःपुरमा गया सनत्कुमारनो देह ते वेळा खेळथी भयों हतो तेने अग मर्दनादिक पदार्थोंनु मात्र विलेपन हतु तेणे एक नानु पचीयु पहैर्यु हतु. अने त स्नान मज्जन करमा माटे वेठा हता. विप्ररूपे आपेला देवता तेनु

मज्जिमे थुंफाजी जंगुलि करी ते रोगने खरडी के तन्नाठ न रोगनो नाग थयो; अन काया पाडी हती नयी यमी गइ पाडी त रग रग पोतानु स्वल्प प्रकास्युं, धन्यराट गाइ बदन करी त पातान म्यानक गयो

रक्तपीत जरा गद्वेय मोहो पम्थी गद्वेयता, महारोगनी उमत्ति जे रायामा उ, पठमा यणसी जयानो जेनो स्वभाव छे, न प्रत्यरु रोमे पोणा रन्वे रागवाजी होइ रोगनो भंडार छे, अन रगरेनी न्यूनाधिरतायी जे प्रत्येरु कायामा देखाव दे छे, मठमूत्र, नर्क, दाड, माम, पर अन श्लेष्मथी जेनुं संशरण टरयु छे, त्वचायी मात्र जेनी मनोहरता छे ते कायानो मोह रग विभ्रमज छे, सनत-कुमार जेनु लेशपात्र मान कर्यु ते पण जेथी संसायु नही ते कायामा अहो पायग! तु तु मोहो छे? ए मोह संगज्जायक नथी

शिक्षापाठ ७२ त्रिंश योग

सपुरपो नीचेना त्रिंश योगनो संग्रह करी आत्माने उज्जवळ करवानु कहे छे

- १ मोक्षमात्रयोग माटे शिष्य आचार्य प्रत्ये आलोचना करनी
- २ आचार्य आलोचना राजा पामे प्रकाशरी नही
- ३ आपत्तिकाले पण धर्मनु द्रष्टव्युं त्यागनुं नही
- ४ भा लोक, परलोकना सुखनां फलनी संज्ञाविना तप करनुं

समजाववाने कथु ब्राह्मणोए कथु, अधिराज ! तमारी काया प्रथम
 भ्रमृततुल्य हती, आ वेळा झेर तुल्य छे. ज्यारे भ्रमृततुल्य अंग
 हतु सारे आनद पाम्या, अने आ वेळा झेर तुल्य छे सारे खेद
 पाम्या अमे कहीए छीए ते वातनी सिद्धता करवी होय तो तमे
 ताबुल थुंको, तत्काळ ने पर माखी बेसशे अने ते परलोक
 पद्येची जशे.

शिक्षापाठ ७१ सनतकुमार भाग २

सनतकुमारे ए परीक्षा करी तो सख ठरी पृर्वित कर्मना
 पापनो जे भाग तेमा आ कायाना मद सपधीनु मेळवण थवाथी ए
 चक्रवर्त्तीनी काया झेरमय थड गइ हती विनाशी अने अशुचिमय
 कायानो आवो प्रपच जोइने सनतकुमारने अतःकरणमा पैराग्य
 उत्तन्न थयो आ संसार केवळ तजवा योग्य छे. आवीने आवी
 अशुचि स्त्री, पुत्र, मित्रादिकना शरीरमा रही छे. ए सग्रळ मोह
 मान करवा योग्य नथी, णम विचारीने ते उ खडनी प्रभुता सागी
 चाली नीकळ्या साधुरूपे ज्यारे विचरता हता सारे तेओने महारोग
 उत्तन्न थयो. तेना सखत्वनी परीक्षा लेवाने कोइ देव त्यां वैदरूपे
 आव्यो. साधुने कथु, हु उहु कुशळ राजवैद छडं तमारी काया
 रोगनो भोग थयेली छे जो इच्छा होय तो तत्काळ हु ते रोगने
 दळी आपु. माधु सोल्या, हे वैद्य ! कर्मरूपी रोग महोन्मत्त छे;
 ए रोग टाळवानी तमारी जो समर्थता होय तो भले मारो ए रोग
 टाळो, ए समर्थता न होय तो आ रोग भठे रवो देवता बोल्यो,
 ए रोग टाळवानी नथी साधुए पोतानी लब्धिनां परिपूर्ण

- २३ मूळ गुणे पंचमहादत्त विशुद्ध पाठ्यां
- २४ उत्तर गुणे पंचमहादत्त विशुद्ध पाठ्यां.
- २५ उन्साहपूर्वक कार्यात्सर्ग करवो
- २६ प्रमादरहित ज्ञान ध्यानमां प्रवर्त्तन करवुं
- २७ हमेशां आत्मचारित्र्यां मूक्ष्य उपयोगशी वर्त्तवुं
- २८ ध्यान, जितेंद्रियता अर्थे एकाग्रतापूर्वक करवुं
- २९ मरणात दुःखथी पण भय पामवो नही.
- ३० म्रियादिकनां सगने त्यागवो.
- ३१ प्रायश्चित्त विशुद्धि करवी
- ३२ मरणकाले आराधना करवी

ए एकेका योग अमूल्य छे सगळा सग्रह करनार परिणामे अनंत सुखने पामे छे

शिक्षापाठ ७३ मोक्ष सुख

आ जगत् मडळपर वेटलीक एवी वस्तुओ अने मनेच्छा रही छे के जे वेटलाक अशे जाणता छता कही शकाती नथी छतां ए वस्तुओ केंद्र सपूर्ण शाश्वत क अनंत भेदवाळी नथी एवी वस्तुनु ज्यारे वर्णन न थड शके सारे अनंत सुखमय मोक्ष सरधी तो उपमा क्यापीज मळे ? भगवानने गौतमस्वामीए मोक्षना अनंत सुखनिपे

६ शिक्षा मठी ते प्रमाणे यतनाथी वर्त्तु, अने नवा शिक्षा विवेकधी गृहण करवी.

७ ममत्वनो त्याग करवो

७ गुप्त तप करतु.

८ निर्लोभता राखवी.

९ पग्निह उपसर्गने जीतवा

१० सरळ चित्त राखवु

११ आत्मसयम शुद्ध पाळवो

१२ समकित शुद्ध राखतु

१३ चित्तनी एकाग्र समाप्ति राखवी

१४ कपटरहित आचार पाळवो.

१५ विनय करवा योग्य पुरुषोनो यथायोग्य विनय करवो

१६ सतोपथी करीने तृष्णानी मर्यादा दुकी करी नाखवी

१७ वैराग्यभावनामा निमग्न रहेतु

१८ मायारहित वर्त्तु

१९ शुद्ध करणीमा सावधान थवु

२०. सम्बरने आढरवो अने पापने रोकवा

२१. पोताना दोष सम्भावपूर्वक टाळवा

२२. सर्व प्रकारना विषयथी विरक्त रहेतु

કુટુંબીઓ—એમ હોય કે? આ શાસ્ત્રના, છોપ, મોડાં મેંડાં મજાના પઢ્યાં છે, ત્યાં કોઈ પવી જોવા લાયક વસ્તુ હતી?

મીલ—નહી, માફ, પવી चीज तो अही एके नहीं एना सोमा भागनी के हजारमा भागनी पण मनोहर चीज भही नहीं

કુટુંબીઓ—ત્યારે તો તું મોલ્યા પિના મેઠો રહે તને શ્રમણા થઈ કે, આથી તે પછી સાઈં શું દર્શે?

हे गौतम! जेम ए भील राजभयमुग्र भोगरी आव्यो हतो, नेमज जाणतो हतो, छतां उपमा योग्य वस्तु नहीं मज्जायी ते क रूही शक्तो नहतो, तेम अनुपमेय मोत्तने, सच्चिदानंद स्वरूपमय निर्णिकारी मोक्षना मुग्गना असग्यातमा भागने पण योग्य उपमेय नहीं मज्जायी हु तने कही शक्तो नहीं

મોક્ષના સ્વરૂપ વિષે શંકા કરનારા તો જુનકામી કે, એઓને ક્ષણિક મુલ્યસમી વિચાર આડે સતમુલ્યનો વિચાર ચલાવી આપે? કોઈ આત્મિકજ્ઞાનહીન એમ પણ કહે છે કે આથી કોઈ વિશેષ મુલ્યનું સાધન ત્યાં રહ્યું નહિ પડ્યું અને અવ્યાયામ મુલ્ય કહી દે છે. આ એનું કથન ચિત્તની નથી નિદ્રા પ્રત્યેક માનવીને પ્રિય છે, પણ તેમાં તેઓ કંઈ જાણી કે દેખી શકતા નથી, અને જાણવામાં આવે તો માત્ર મ્યુઓપાધિનું મિથ્યાપણું આવે, જની કંઈ અસર પણ થાય એ સમજા વગરની નિદ્રા જેમાં મૂલ્યમય સર્વ જાણી અને દેખી શકાય, અને નિરુપાધિથી શાંત વધારે શકાય તો તેનું તે ધર્મનું શું કરી શકે? એને ઉપમા પણ શી આપે? આ તો સૂચક દ્રષ્ટાંત છે, પણ શાસ્ત્રવિષેની એ પરથી કંઈ વિચાર કરી શકે એ માટે કશું છે

મીલનું દ્રષ્ટાંત, સમજાવવા એ માયાભેદ ફેરવવાથી તમને કહી રતાવ્યું

प्रश्न कर्तुं सारे भगवाने उत्तरमा कथु, गौतम! ए अनतसुख हु जाणु छउ, पण ते कही शकाय एवी अही आगळ कइ उपमा नथी जगतमां ए सुखना तुल्य कोइपण वस्तु के सुख नथी, एम वदी एक भीलनु द्रष्टात नीचेना भावमा आप्यु हतु

एक जगलमा एक भट्टिक भील तेनां वाळवच्चा सहित रहेतो हतो शहर वगैरेनी समृद्धिनी उपाधिनु तेने लेश भान पण नहोतु एक दिवस कोइ राजा अश्वक्रीडा माटे फरतो फरतो सा नीकळी आव्यो, तेने बहु तृपा लागी हती; जेथी करीने सानपडे भील आगळ पाणी माग्यु भीले पाणी आप्यु शीतळ जळथी राजा सतोपायो पोताने भील तरफथी मळेलां अमूल्य जळदाननो प्रत्युपकार करवा माटे भीलने समजायीने साथे लीधो नगरमा आव्या पळी तेणे भीलने तेनी जीदगीमा नही जोयेली वस्तुमा रारयो सुदर महेलमा, कने अनेक अनुचरो, मनोहर छत्रपलग, अने स्वादिष्ट भोजनथी मद्रमद पवनमा, सुगंधी विलेपनमा तेने आनद आनद करी आप्यो विविध जातिना हीरामाणेक, मौक्तिक, मणिरत्न अने रग वेरगी अमूल्य चीजो निरतर ते भीलने जोवा माट मोकल्या करे; जागवगीचामा फरवा हरवा मोकळे. एम राजा तेने सुख आप्या करतो हतो कोइ राने वयां मूइ रखा हता, सारे ते भीलने वाळवच्चा साभरी आव्या एटले ते त्याथी कइ लीया कर्पावगर एकाएक नीकळी पड्यो जइने पोताना कुट्टीने मळ्यो ते रपाये मळीने पृच्छु के तु क्या हतो? भीले कथु, बहु सुखमा; त्यां में बहु वखाणवा लायऊ वस्तुओ जोड.

कुट्टीओ—पण ते केवी? ते तो अपने कहे

भील—शु क अहीं एवी एके वस्तुज नथी

કર્મવિપાક ચિંતન ભેદ છે ૪ સસ્યાનવિચય—વ્રણલોકનુ સ્વરૂપ ચિંતનુ તે લોકસ્વરૂપ સુપ્રતિષ્ઠિતને આકારે છે, જીવ અજીવ કરીને સપૂર્ણ ભરપુર છે. અસંખ્યાત યોજનની કોટાનુકોટીય ત્રિન્દ્રો લોક છે, જ્યાં અસંખ્યાતા દ્વીપ—સમુદ્ર છે અસરયાતા જ્યોતિષિય, રાણવ્યંતરાદિકના નિયાસ છે ઉત્પાદ, ધ્યય અને ધ્રુવતાનો વિચિત્રતા એમાં લાગી પડી છે અદ્વીદ્વીપમાં જઘન્ય તીર્થકર ૨૦, ઉલ્લૃષ્ટા એમો મીનૈર દ્યૌય તેઓ તથા કેવલી ભગવાન અને નિર્ગ્રંથ મુનિરાજ વિચરે છે, તેઓને “ વંદામિ, નમસામિ, સહ્કારેમિ, સમાણેમિ, રહ્યાણં, મગઝ, દેવયં, ચેદ્ય, પઞ્જુયાસામિ ” એમ તેમજ ત્યાં રસતાં શ્રાવક, શ્રાવિકાના ગુણગ્રામ કરીએ તે ત્રિહાલોકયકી અસંખ્યાત ગુણો અધિક ઉર્દ્ધ લોક છે ત્યાં અનેક પ્રકારના દયતાઓના નિયાસ છે પછી ઇપ્ત પ્રાગ્ભારા છે તે પછી મુક્તાત્માઓ વિરાજે છે. તેને “ વંદામિ, યાવત્ પઞ્જુયાસામિ.” તે ઉર્દ્ધ લોકથી કંઈક વિશેષ અગ્રો લોક છે, ત્યાં અનત દુ રયો ભરેલા નર્કાવાસ અને મુન પતિનાં મુવનાત્ક છે એ વ્રણ લોકનાં સર્વ સ્યાનક આ આત્માએ સમ્યક્ત્વ રહિતકરણોથી અનતિવાર જન્મમરણ કરી સ્પર્શી મૂર્યા છે, એમ જે ચિંતન કરું તે સસ્યાન વિચય નામે ધર્મધ્યાનનો ચોથો ભેદ છે એ ચાર ભેદ વિચારીને સમ્યક્ત્વ સહિત શ્રુત અને ચારિત્ર ધર્મની આરાધના કરવી જેથી એ અનત જન્મ મરણ ટટે એ ધર્મ યાનના ચાર ભેદ સ્મરણમાં રાખવા

शिक्षापाठ ७४ धर्मध्यान भाग १

भगवाने चार प्रकारनां ध्यान कहा छे. आर्त्त, रौद्र, धर्म अने गुरु पहिला ते ध्यान त्यागवा योग्य छे पाउळना ते ध्यान आत्मसार्थकरूप छे श्रुतज्ञानना भेद जाणना माटे, शास्त्र विचारमा कुशल थावा माटे, निर्ग्रंथप्रवचननु तत्त्व पामवा माटे, सत्पुरुषोए मेववा योग्य, विचारवा योग्य अने ग्रहण करवा योग्य धर्मध्यानना मुख्य सौल भेद छे. पहिला चार भेद कहु छउ १ आणाविजय (आज्ञाविचय) २ आवायविजय (अपायविचय) ३ विवागविजय (विपाकविचय.) ४ सठाणविजय (सस्थानविचय) १ आज्ञा-विचय-आज्ञा एटले सर्वज्ञ भगवाने धर्मतत्त्व सबधी जे जे कह्यु छे ते ते सत्य छे; एमा शका करवा जेतु नथी; काळनी हीनताथी, उत्तम ज्ञानना विच्छेद जवाथी, बुद्धिनी भद्रताथी के एवा अन्य कोड कारणथी मारा समजवामा ते तत्त्व आवतु नथी परंतु अर्हत भगवाने अश मात्र पण माया युक्त के असत्य कह्यु नथीज, कारण एओ निरागी, त्यागी, अने निस्पृही हता मृषा कहेवानु कद कारण एमने हतु नही तेम एओ सर्वज्ञ सर्वदर्शी होवाथी अज्ञानथी पण मृषा कहे नही, ज्या अज्ञानज नथी, त्या ए सजधी मृषा क्याथी होय ? एवु जे चिंतन करवु ते 'आज्ञाविचय' नामनो प्रथम भेद छे २ अपायविचय-राग, द्वेष, काम, क्रोध ए वगैरेथीज जीवने जे दु.ख उत्पन्न थाय छे तेथीज तेने भवमा भटकवु पडे छे तेनु जे चिंतन करवु ते 'अपायविचय' नामे बीजो भेद छे अपाय एटले दुःख ३ विपाकविचय-हु क्षणे क्षणे जे जे दुःख सहन करं छउ, भवाटनिमा पर्यटन करं छउ, अज्ञानादिक पासु छउ, ते सप्रलु कर्मनां फळना उदय वडे छे, एम चिंतनवु ते धर्म ध्याननो बीजो

સત્પુરુષ સમીપે સૂત્ર તત્ત્વનુ વાચન લઈએ તેનુ નામ વાચના આલંબન
 ૨ પૃચ્છના અપૂર્વ જ્ઞાન પામવા માટે, જિનેશ્વર ભગવતનો માર્ગ
 દીપાવવાને તથા શકાશલ્ય નિવારવાને માટે તેમજ અન્યના તત્ત્વની
 મ અસ્થ પરીક્ષાને માટે યથાયોગ્ય વિનય સહિત ગુર્વાદિકને પ્રશ્ન
 પૂછીએ તેને પૃચ્છના કહીએ ૩ પરાવર્તના-પૂર્વે જિનભાષિત સૂત્રાર્થ
 જે મળ્યા હોઈએ તે સ્મરણમાં રહેવા માટે, નિર્જરાને અર્થે શુદ્ધ
 ઉપયોગ સહિત શુદ્ધ સૂત્રાર્થની તારવાર સદ્ગ્ણાય કરીએ તેનુ નામ
 પરાવર્તનાલંબન ૪ ધર્મકથા-વીતરાગ ભગવાને જે ભાવ જેણે પ્રણીત
 કર્યા છે તે ભાવ તેવા લઈને, ગ્રહીને, વિશેષે કરીને, નિશ્ચય કરીને,
 શકા, કરવા અને પ્રિતિગિહ્યા રહિતપણે, પોતાની નિર્જરાને અર્થે
 સમામયે તે ભાવ તેવા પ્રણીત કરીએ કે જેથી સામબ્ધનાર,
 સંહનાર વન્ને ભગવતની આજ્ઞાના આરાધક થાય, એ ધર્મકથાલંબન
 કહીએ એ ધર્મધ્યાનમા ચાર આલંબન કહેવાયાં ધર્મધ્યાનની ચાર
 અનુમેક્ષા કહુ છું ૧ એકત્વાનુમેક્ષા ૨ અનિત્યાનુમેક્ષા ૩
 અશરણાનુમેક્ષા ૪ સત્સારાનુમેક્ષા એ ચારેનો ત્રોણ વાર ભાવનાના
 પાઠમા કહેવાઈ ગયો છે તે તમને સ્મરણમાં હશે

શિક્ષાપાઠ ૭૬ ધર્મધ્યાન ભાગ ૩

ધર્મધ્યાન પૂર્વાચાર્યોએ અને આધુનિક મુનીશ્વરોએ પણ વિસ્તાર-
 પૂર્વક રહુ સમજાવ્યુ છે એ ધ્યાનપડે કરીને આત્મા મુનિત્વભાવમાં
 નિરતર પ્રવેશ કરે છે

જે જે નિયમો પટલે મેદ, લક્ષણ, આલંબન અને અનુમેક્ષા કથા
 તે વહુ મનન કરવા જેવા છે અન્ય મુનીશ્વરોના કહેવા પ્રમાણે મેં

शिक्षापाठ ७५ धर्मध्यान भाग २

धर्म-यानना चार लक्षण कहू उउ आज्ञारुचि-एटले रीतराग भगवाननी आज्ञा अगीकार करवानी रुचि उपजे ते २ निसर्ग रचि-आत्मा स्वाभाविकरूपणे जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी श्रुत सहित चारित्र धर्म धरवानी रुचि पामे तेने निसर्ग रुचि कही छे ३ सूत्र रुचि-श्रुतज्ञान, अने अनत तत्त्वना भेदने माटे भाखेला भगवानना पवित्र वचनोनु जेभा गुथन थयु छे, ते सूत्र श्रवण करवा, मनन करवा, अने भावथी पठन करवानी रुचि उपजे ते सूत्र रुचि ४ उपदेश रुचि-अज्ञाने करीने उपाजेल्ला कर्म ज्ञाने करीने खपावीए, तमज ज्ञानवडे करीने नवा कर्म न गरीए मिथ्यात्वे करीने उपाज्या कर्म ते सम्यग्भावथी खपावीए, सम्यग्भावथी नवा कर्म न वागीए अवैराग्य करीने उपाज्या कर्म ते वैराग्ये करीने खपावीए अने वैराग्यवडे करीने पाळा नवा कर्म न गरीए कपाये करी उपाज्या कर्म ते कपाय टाळीने खपावीए, क्षमादिथी नवा कर्म न गरीए. अशुभ योगे करी उपाज्या कर्म ते शुभ योगे करा खपावीए, शुभ योगे करी नवा कर्म न वागीए. पाच इन्द्रियना स्वादरूप आश्रमे करी उपाज्या कर्म ते सवरे करी खपावीए तपस्य (इच्छारोध) सवरे करी नवा कर्म न वागीए ते माटे अज्ञानादिक आश्रवमार्ग छाडीने ज्ञानादिक सवर मार्ग गृहण करवा माटे तीर्थकर भगवतनो उपदेश साभळवानी रुचि उपजे तेने उपदेश रुचि कहीए ए धर्म-यानना चार लक्षण कहेवाया.

धर्म-यानना चार आलयन कहू उउ. १ वाचना २ पृच्छना ३ पराप्रार्थना ४ धर्मकथा. १ वाचना-एटले विनय सहित निर्जरा तथा ज्ञान पामवाने सिद्धातना धर्मना जाणनार गुरु के

તમે કદાપિ એ સોઠ મેદનુ પડન કરી ગયા હશે તો પણ ફરી ફરી તેનુ પુનરાવર્તન કરજો

શિક્ષાપાઠ ૭૭ જ્ઞાન મવંધી વે વોલ ભાગ ૧

જેવડે વસ્તુનુ સ્વરૂપ જાણીએ તે જ્ઞાન જ્ઞાન શબ્દનો આ અર્થ ઠ હવે યથામતિ વિચારવાનુ ડે કે એ જ્ઞાનનો કહ આવશ્યકતા ડે? જા આવશ્યકતા છે તો તે પ્રાપ્તિના કહ સાધન ડે? જો સાધન ડ તા તેને અનુકુલ ડ્રવ્ય, ડશ, કાલ, ભાવ છે? જા દેશકાલાદિક અનુકુલ છે તો કયા મુયો અનુકુલ છે? વિશેષ વિચારમા એ જ્ઞાનના મેર કેવળા ડે? જાણવારૂપ છે શુ? એના વઢી મેદ કેટલા ડે? જાણવાના સાધન કયા કયા છે? કયિ કયિ વાટે તે સાધનો પ્રાપ્ત કરાય ડે? એ જ્ઞાનનો ઉપયોગ વે પરિણામ શુ છે? એ જાણતુ અવશ્યનુ છે

૧ જ્ઞાનની શી આવશ્યકતા ડે? તે વિષે પ્રથમ ત્રિચાર કરીએ આ ચતુર્દશ રજ્જવાત્મક લોકમા, ચતુર્ગતિમાં અનાદિકાલથી સકર્મ-સ્થિતિમા આ આત્માનુ પર્યટન છે મેવાનુમેષ પણ મુલ્કનો જ્યા માન નથી એમ નર્કનિગોદાદિક સ્થાનક આ આત્માએ વહુ વહુ કાલ વારવાર મેવન કર્યા છે, અસ્ય દુ.ખોને પુન પુન અને કહો તો અનતિવાર સદન કર્યા છે એ ઉતાપથી નિરતર તપતો આત્મા માન સ્વકર્મ વિપાકથી પર્યટન કરે છે પર્યટનનુ કારણ અનત દુ.ખદ જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મો ડે, જેવડે કરીને આત્મા સ્વસ્થરૂપને પામી શકનો નથી, અને વિષયાદિક મોહવધનને સ્વસ્થરૂપ માની રહો છે

सामान्य भाषामा ते तमने कथा; ए साथे निरतर लक्ष राखवानी आवश्यकता ठे के एमाथी आपणे कयो भेद पाम्या; अथवा कया भेद भणी भावना राखी ठे? ए सोळ भेदमानो गमे ते भेद हितकारी अने उपयोगी छे; परतु जेवा अनुक्रमथी लेवो जोइए ते अनुक्रमथी लेवाय तो ते विशेष आत्मलाभनु कारण थद पडे.

सूत्रसिद्धातना अ-ज्ययनो केटलाक मुखपाठे करे छे; तेना अर्थ, तेमां कहेला मूळतत्त्वो भणी जो तेओ लक्ष पहोचाडे तो कइक सूक्ष्मभेद पामी शके. केळना पत्रमा, पत्रमा पत्रनी जेम चमत्कृति उ तेम सूत्रार्थने माटे छे ए उपर विचार करता निर्मळ अने केवळ त्यामय मार्गनो जे वीतरागमणीत तत्त्वत्रोय तेनु रीज अतःकरणमा उगी नीकळशे. ते अनेक प्रकारना शास्त्रावलोकनथी, प्रश्नोत्तरथी, विचारथी अने सत्पुरुपना समागमथी पोपण पामीने वृद्धि थई वृक्षरूपे थशे. जे पळो निर्जरा अने आत्मप्रकाशरूप फळ आपशे

श्रवण, मनन अने निदि-यासनना प्रकारो वेदातवादियोए व्ताव्या छे; पण जेवा आ धर्मध्यानना पृथक् पृथक् सोळ भेद कथा छे तेवा तत्त्वपूर्वक भेद कोई स्थळे नथी, ए अपूर्व ठे एमाथी शास्त्रने श्रवण करवानो, मनन करवानो, विचारवानो, अन्यने श्रेय करवानो, शकाकखा टाळवानो, धर्मकथा करवानो, एकत्व विचारवानो, अनिसता विचारवानो, अशरणता विचारवानो, वैराग्य पापवानो, ससारनां अनत दुःख मनन करवानो, अने वीतराग भगवंतनी आज्ञावडे करीने आखा लोकालोकना विचार करवानो अपूर्व उत्साह मळे छे. भेदे भेदे करीने एना पाछा अनेक भाय समजाव्या ठे

एमाना केटलाक भाव समजाथी तप, शांति, क्षमा, दया, वैराग्य अने ज्ञाननो उहु वहु उदय थशे.

એ અતિ દુ સ્વદાયક છે પરંપરાથી પૂર્વજોએ ગૃહણ કરેલું જે દર્શન તેમાજ સસ્યમાયના પ્રાય છે, એથી કરીને પણ આત્મજ્ઞાન અટકે છે એ માટે મલુ જુગ પણ જરૂરનું છે એ મગલાં પ્રાપ્ત કરવા માટે થઈને માગ્યાલાલી થવું તેમાં સદ્ગુણ્ય એટલે પુણ્યાતુરમી પુણ્ય ઇત્યાદિક ઉત્તમ સાધનો છે એ દ્વિતીય સાગન મેદ કયો

૩ જો સાગન છે તો તેને અનુકુલ દેશ કાલ છે? એ ત્રીજા મેદનો વિચાર કરીએ ભગત, મહાવિદેહ ઇત્યાદિ કર્મભૂમિ અને તેમાં પણ આર્યભૂમિ એ દશ ભાગે અનુકુલ છે 'નિજામુ મલ્ય' તમે સવલા આ કાગે ભગતમા હો, અને ભારત દેશ અનુકુલ છે કાલભાવ પ્રમાણે મતિ અને શ્રુત પ્રાપ્ત કરી શકાય એટલી અનુકુલતા છે કારણ આ દુપમ પચમકાલમા પરમાવધિ, મન પર્યવ અને કવલ એ પરિત્ર જ્ઞાન પરપરા આમ્નાય જોતાં વિન્ટેદ છે એટલે કાલની પરિપૂર્ણ અનુકુલતા નથી

૪ દેશકાલાદિ જો થોડા પણ અનુકુલ છે તો તે ક્યાં મુધી છે? એનો ઉત્તર, કે શેષ રહેલું સિદ્ધાતિક મતિ જ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, સામાન્યમતથી જ્ઞાન, કાલ ભાગે એકરીશ હજાર વર્ષ રહેવાનું, તેમાથી અઢી હજાર ગયાં, ઘાકી સાઢા અઢાર હજાર વર્ષ રહ્યા, એટલે પચમકાલની પૂર્ણતા મુધી કાલની અનુકુલતા છે દેશકાલ તે લેઈને અનુકુલ છે

એ સઘઝાનુ પરિણામ માત્ર ઉપર કશુ તેજ છે કે અનત દુઃખ અનત માવ કરીને સહેલુ; ગમે તેટલુ અમિય, ગમે તેટલુ સ્વેદદાયક અને ગમે તેટલુ રૌંટ ઊતા જે દુઃખ અનતકાઢથી અનતિવાર સહન કરલુ પડયુ; તે દુઃસ માત્ર સઘુ તે અજ્ઞાનાદિક કર્મથી, માટે એ અજ્ઞાનાદિક ગઢવા માટે જ્ઞાનની પરિપૂર્ણ આવશ્યકતા છે

શિક્ષાપાઠ ૭૮ જ્ઞાન સંબંધી વે વોલ ભાગ ૨

૨. હવે જ્ઞાનપ્રાપ્તિના સાધનો વિષે કંઈ વિચાર કરીએ અપૂર્ણ પર્યાપ્તિવહે પરિપૂર્ણ આત્મજ્ઞાન સાધ્ય થતું નથી એ માટે થઈને ઊ પર્યાપ્તિયુક્ત જે દેહ તે આત્મજ્ઞાન સાધ્ય કરી શકે એવો દેહ તે એક માનવદેહ છે. આ સ્થલે પ્રશ્ન ઊઠશે કે માનવદેહ પામેલા અનેક આત્માઓ છે, તો તે સઘઢા આત્મજ્ઞાન કા પામતા નથી? એના ઉત્તરમા આપણે માની શકીશુ કે જેઓ સપૂર્ણ આત્મજ્ઞાનને પામ્યા છે તેઓના પત્રિત્ર વચનામૃતની તેઓને શ્રુતિ નહીં હોય. શ્રુતિવિના સસ્કાર નથી જો સસ્કાર નથી તો પઢી શ્રદ્ધા ક્યાથી હોય? અને જ્યા એ એકે નથી ત્યા જ્ઞાનપ્રાપ્તિ શાની હોય? એ માટે માનવદેહની સાથે સર્વજ્ઞ વચનામૃતની પ્રાપ્તિ અને તેની શ્રદ્ધા એ પણ સાધનરૂપ છે. સર્વજ્ઞ વચનામૃત અકર્મ ભૂમિ કે કેવલ અનાર્યભૂમિમાં મલતા નથી તો પછી માનવદેહ શું ઉપયોગનો? એ માટે થઈને કર્મભૂમિ અને તેમા પણ આર્યભૂમિ એ પણ સાધનરૂપ છે તત્ત્વની શ્રદ્ધા ઉપજવા અને યોધ થવા માટે નિર્ગ્રેય ગુમ્ની અવસ્થા છે દ્રવ્યે કરીને જે કુલ મિથ્યાત્વી છે, તે કુલમા થયેલો જન્મ પણ આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્તિની હાનિ રૂપજ છે. ૧૧૧

તે, પરતુ તથો એ સર્વત શ્રેણિને પામ્યા કયિ કયિ વસ્તુને જાણવાથી? અનત શ્રેણિઓ જ્યામુધી જાણી નથી ત્યામુધી કયિ વસ્તુને જાણતા જાણતા તે અનત વસ્તુઓ અનંત રૂપે જાણીએ? શકાનું સમાધાન હવે કરીએ? જે અનત વસ્તુઓ ધારી તે અનત ભગે કરીને છે પરંતુ મુખ્ય વસ્તુત્વ સ્વરૂપે તેની વે શ્રેણિઓ છે જીવ અને અજીવ ત્રિણેષ વસ્તુત્વ સ્વરૂપે નવતત્ત્વ કિંવા પદ્મદ્રવ્યને શ્રેણિઓ જાણવા રૂપ થઈ પડે છે જે પક્ષિએ ચઢતાં ચઢતાં સર્વ ભાગ જળાઈ લોકાલોક સ્વરૂપે હસ્તામલકવત્ જાણી દેખી શકાય છે એટલા માટે થડને જાણવારૂપ પદાર્થ તે જીવ અને અજીવ છે જાણવા રૂપ મુરય વે શ્રેણિઓ કહેવાઈ.

શિક્ષાપાઠ ૮૦ જ્ઞાન સંબંધી વે વોલ ભાગ ૪

૪ એના ઉપબેદ સક્ષેપમા કહુ છવ 'જીવ' એ ચૈતન્ય લક્ષણે એક રૂપ છે. દેહસ્વરૂપે અને દ્રવ્ય મ્બરૂપ અનતાનત છે દેહસ્વરૂપે તેના ઇન્દ્રિયાદિક જાણવા રૂપ છે, તેની ગતિ, વિગતિ ઇત્યાદિક જાણવા રૂપ છે; તેની સસર્ગ રીદ્ધિ જાણવા રૂપ છે તેમજ 'અજીવ' તેના રૂપી અરૂપી પુદ્ગલ આકાશાદિક વિચિત્ર ભાગ કાલચક્ર ઇત્યાદિ જાણવા રૂપ છે જીવાજીવ જાણવાની પ્રકારાતરે સર્વત્ત્વ સર્વદર્શીએ નવ શ્રેણિ રૂપ નવતત્ત્વ કયા છે

જીવ,	અજીવ,	પુણ્ય,
પાપ,	આશ્રવ,	સવર,
નિર્જરા,	યથ,	મોક્ષ

शिक्षापाठ ७९ ज्ञान संबंधी वे गोल भाग ३

हवे विशेष विचार करीए

१ आवश्यकता शी उे? ए महद् विचारनु आवर्त्तन पुनः विगोपताथी करीए. मुरय अवश्य म्वस्वरूपस्थितिनी श्रेणिए चढवु ए उे. अनत दुःखनो नाग, दुःखना नागथी आत्मानु श्रेयिक मुख ए हेतु छे; केमके मुख निरतर आत्माने मियज उे; पण जे स्वस्वरूपिक मुख छे ते देशकाल भावने लेटने श्रद्धा, ज्ञान इत्यादि उन्नत करवानी आवश्यकता अने सम्यग् भाव सहित उच्चगति, सारी महाविदेहमा मानवदेहे जन्म, सा सम्यग् भावनी पुनः उन्नति, तत्त्वज्ञाननी विशुद्धता अने वृद्धि, उेवटे परिपूर्ण आत्मसाधन ज्ञान अने तेनु सख परिणाम केवल सर्व दुःखनो अभाय एटले अखड, अनुपम अनत शाश्वत पवित्र मोक्षनी प्राप्ति ए सगळा माटे ज्ञाननी आवश्यकता छे?

२ ज्ञानना भेद केटला छे एनो विचार कहु छउ ए ज्ञानना भेद अनत उे. पण सामान्य द्रष्टि समजी शके एटला माटे सर्वज्ञ भगवाने मुरय पाच भेद कहा उे, ते जेम छे तेम कहु छउ. प्रथम मति, द्वितीय श्रुत, तृतीय अवधि, चतुर्थ मनःपर्यव अने पाचमु सपूर्ण स्वरूप केवल एना पाठा प्रतिभेद उे तेनी वळी अतीन्द्रिय स्वरूपे अनत भगजाळ उे.

३. शु जाणराम्य उे? एनो हवे विचार करीए वस्तुनु स्वरूप जाणतु तेनु नाम ज्यारे ज्ञान; सारे वस्तुओ तो अनत उे, एने कयि पक्तिथी जाणवी? सर्वज्ञ थया पजी सर्व दर्शिताथी ते सत्पुम्प, ते अनत वस्तुनु स्वरूप सर्व भेदे करी जाणे छे

શિક્ષાપાઠ ૮૨ તત્ત્વાવવંધ ભાગ ૧

દર્શનકાઠિક મૃતમા ક્યન ડ કે જેને જીરાજીવના માવ ન જાણ્યા ત અનુર સયમમા સ્થિર કમ રહી શકશે ? એ વચનામૃતાત્પર્ય ણમ ડે કે તમ આત્મા, અનાત્માના સ્વરુપને જાણો, જાણવાનો પરિપૂર્ણ આગશક્યતા છે

આત્મા અનાત્માનુ સલ્ય સ્વરુપ નિર્ગ્રંથમરવનમાર્થીજ પ્રાપ્ત શક છે અનેક અન્ય મતોમા ણ ય તત્ત્વો વિષે વિચારો દર્શવ ડ ણન ન યથાર્થ નથી મહા પ્રજ્ઞાવત આચાર્યોંએ ફેરલા વિર સહિત પ્રકાશાલ કહેયા મુખ્ય નવતત્ત્વને વિષેક બુદ્ધિથી જે કો ડે, તે સત્પુસ્પ આત્મસ્વરુપને ઓલચ્વી શકે ડે

સ્યાદવાદર્શનો અનુપમ, અને અનત માગમેદથી મરેલો છે, શ્રેણીને પરિપૂર્ણ નો સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શીજ જાણી શક, ડ એઓના વચનામૃતાનુસાર આગમ ઉપયોગથી યથામતિ નવ તત્ત્વ સ્વરુપ જાણવુ અવશ્યનુ ડે એ નવતત્ત્વ વિચ શ્રદ્ધા માવે જાણવ પરમ વિરેકુબુદ્ધિ, શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ અને પ્રમાવિક આત્મજ્ઞાનનો ઉ થાય છે નવ તત્ત્વમાં લોરાલોકનુ સપૂર્ણ સ્વરુપ આવી જાય જે પ્રમાણ જની બુદ્ધિની ગતિ છે, તે પ્રમાણે તેઓ તત્ત્વજ્ઞાન સવ દ્રષ્ટિ પહોંચાડે છે, અને માગાનુસાર તેઓના આત્માની ઉજ્જવ થાય ડે ત વડે તેઓ આત્મજ્ઞાનનો નિર્મલ રસ અનુભવે છે તે તત્ત્વજ્ઞાન ઉત્તમ અને મૂક્ષમ ડે, તમજ સુશીલયુક્ત જે તત્ત્વજ્ઞા મેવે છે તે પુસ્પ મહદ્ભાગી ડે

એ નવતત્ત્વના નામ આગલના શિક્ષાપાઠમા હુ કહી ગયો છે એન વિશેષ સ્વરુપ પ્રતાવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત મોક્ષમાળા

एमानां केटलाक ग्राह्यरूप, केटलाक खाग्यारूप छे सघळा ए तत्त्वो जाण्यारूप तो उज.

५ जाणयाना साधन. सामान्य विचारमा ए साधनो जो के जाण्या छे, तोपण विशेष कडक विचारिये. भगवाननी आज्ञा अने तनु शुद्ध स्वरूप यथातथ्य जाणवु स्वय कोइकज जाणे छे नहीं तो निर्ग्रथज्ञानी गुरु जणायी शके. निरुग्री ज्ञाता सर्वोत्तम छे एग्ल माटे श्रद्धानु ग्रीज रोपनार के तेने पोपनार गुरु ए साधन स्प उ; ए साधनादिकने माटे ससारनी निटत्ति एटले गम, दम, ब्रह्मचर्यादिक अन्य साधनो छे. ए साधनो प्राप्त करवानी पाट कहीए तोपण चाले

६ ए ज्ञाननो उपयोग के परिणामना उत्तरनो आशय उपर आवी गयो छे, पण काळभेदे कइ कहैयानु छे. अने ते एटलुज के दिवममां वेघडीनेो वखत पण नियमित राखीने जिनेश्वर भगवानना कहेला तत्त्वगोपनी पर्यटना करो. गीतरागना एक सिद्धातिक गदपरथी नानावरणीयनो उहु क्षयोपशम थशे एम हु विनेकथी कहु छउ

शिक्षापाठ ८१ पंचमकाल.

काळचक्रना विचारो अग्र्य करीने जाणया योग्य छे. श्री जिनेश्वरे ए काळचक्रना ये मुख्य भेद कथा छे; १ उत्सर्पिणी, २ असर्पिणी एकरा भेदना उ उ आरा छे आधुनिक वर्त्तन करी रहेलो आगो कहेयाय छे; अने ते

ए नवनत्त्व त्रिपदीने भावे लेया योग्य છે. हेय, नैय अने उपादेय एटठे साग करवा योग्य, जाणवा योग्य अने ग्रहण करवा योग्य एम त्रण भेद नयतत्त्व स्वप्नना विचारमा ग्हेला ठे

प्रश्न -जे सागराम्प उ तेने जाणीने करवु शु ? जे गाम न जयु तनो मार्ग शा माटे पृठयो ?

उत्तर -ए तमागी शरा सहजमां समाधान थइ शके तेवी છે त्यागराम્પ पण जाणवा अइश्य ठे. सर्वज्ञ पण सर्व प्रकारना प्रपचने जाणी रखा છે त्यागराम્प वस्तुने जाणवानु मूलतत्त्व आ છે के जो ते जाणी न होय तो अत्याज्य गणी कोइ उखत मेवी जवाय, एरु गामथी रीज पढोचता मृरी राटमा जे जे गाम आराना होय तनो रस्तो पण पृठयो पडे छ, नहीं तो ज्या जयानु છે त्यां न पहाची शकाश ए गाम जेम पृछया पण त्यां वास कर्यो नहीं तेम पापादिक तत्त्वो जाणवा पण ग्रहण करवा नहीं जेम वाटमां आवता गामनो त्याग कर्यो तेम तेनो पण त्याग करयो अइश्यनो છે

शिक्षापाठ ८४ तत्त्वावबोध भाग ३

नयतत्त्वनु कालभेदे जे सत्पुरुषो गुरुगम्यताथी श्रवण, मनन अने निदिभ्यासन पूर्वक ज्ञान लेछे, ते सत्पुरुषो महा पुण्यशाली तेमज धन्यदादने पात्र ठे प्रत्येक सुज्ञपुरुषोने मारो विनयभावभूषित एज मोक्ष ठे रु नयतत्त्वने स्वबुद्धयनुसार यथार्थ जाणवा

महावीर भगवतनां शासनमा उहु मतमतांतर पडी गया છે, तेनु मुख्य कारण तत्त्वज्ञान भणीથી उपासक वर्गनु लक्ष गयु ए છે

मळवु; कारण सिद्धातमा जे जे कळुं उे, ते ते विशेष भेदधी समजवा माटे सहायभूत प्रज्ञावत आचार्यविरचित ग्रथो उे ए गुग्गम्यरूप पण उे. नय निक्षेपा अने प्रमाणभेद नवतत्त्वना ज्ञानमा ज्वश्यना उे; अने तेनी यथार्थ समजण ए प्रज्ञायतोए आपी उे

शिक्षापाठ ८३ तत्त्वावबोध भाग २

सर्वज्ञ भगवाने लोकालोकना सपूर्ण भाय जाण्या अने जोया तेनो उपदेश भव्य लोकोने कर्यो भगवाने अनत वानवडे करीने गैकालोकना स्वरूप विपेना अनत भेद जाण्या हता; परतु सामान्य मानवियोने उपदेशधी श्रेणिण चढया मुख्य देग्नाता नव पदार्थ तओए दर्शव्या. एधी लोकालोकना सर्व भावनो एमा समावेग थड भाय उे निर्ग्रथप्रवचननो जे जे सूक्ष्म बोध उे; ते तत्त्वनी द्रष्टिण नवतत्त्वमा शमाइ जाय उे; तेमज सत्रळा धर्ममतोना सूक्ष्म विचार ए नवतत्त्वविज्ञानना एक देशमा आवी जाय उे आत्मानी जे अनत शक्तियो ढकाइ रही उे तेने प्रकाशित करवा अर्हत भगवाननो पत्रिण सोय उे; ए अनत शक्तियो सारे प्रफुल्लित थड शक्रे के ज्यारे नवतत्त्व विज्ञानमा पारावार ज्ञानी थाय.

सूक्ष्म द्वादशागी ज्ञान पण ए नवतत्त्व स्वरूप ज्ञानने सहायरूप उे भिन्न भिन्न प्रकारे ए नवतत्त्वस्वरूप ज्ञाननो सोय करे उे; एधी आ निःशक्रे मानवा योग्य उे के नवतत्त्व जेणे अनत भाव भेदे जाण्या ते सर्वज्ञ थयो.

નવતત્ત્વ ઇટ્ટે તેનુ એક સામાન્યગુધનયુક્ત પુસ્તક હોય તે નહીં, પરતુ જે જે મ્થલે જે જે વિચારો જ્ઞાનીઓએ પ્રણીત કર્યા છે, તે તે વિચારો નવતત્ત્વમાના અમુક એક વે કે વિશેષ તત્ત્વના હોય છે. વેવલ્લી ભગવાને એ શ્રેણિઓથી સફલ જગત્પદલ્લ દર્શાવી ઢીધું છે, ઇથી જેમ જેમ નયાદિ મેટ્થી એ તત્ત્વજ્ઞાન મલ્લશે તેમ તેમ અપૂર્વ આનન્દ અને નિર્મલ્લતાની પ્રાપ્તિ થશે, માત્ર રિવેક, ગુરુગમ્યતા અને અપ્રમાદ જોડણ એ નવતત્ત્વજ્ઞાન મને વહુ પ્રિય છે એના રસાનુભવિયો પળ મન સંદેવ પ્રિય છે.

કાઝભેદે કરીને આ રવતે માત્ર મતિ અને શ્રુત એ વે જ્ઞાન ભરતક્ષેત્રે રિધમાન છે, રાકીના ત્રણ જ્ઞાન વ્યવચ્છેદ છે, છતાં જેમ જેમ પૂર્ણશ્રદ્ધાભાવથી એ નવતત્ત્વજ્ઞાનના વિચારોની ગુફામા ઉતરાય છે, તેમ તેમ નેના અદર અદ્ભુત આત્મપ્રકાશ, આનન્દ, સમર્થ તત્ત્વજ્ઞાનની સ્ફૂરણા, ઉત્તમ વિનોદ અને ગભિર ચલ્લકાદ ઢિંગ્ કરી દર, શુદ્ધ સમ્યગ્ જ્ઞાનનો તે વિચારો વહુ ઉદય કરે છે. સ્યાદ્વાદ રવનામૃતના અનન્ત મુદર આશય સમજવાની શક્તિ આ કાઝમાં આ ક્ષેત્રથી રિચ્છેદ ગયેલી છતાં તે પરત્વે જે જે મુદર આશયો સમજાય છે તે તે આશયો અતિ અતિ ગભિર તત્ત્વથી ભરેલા છે. પુન પુન તે આશયો મનન કરાય તો ચાર્યાકમતિના ચલ્લ મનુપ્યને પળ સદ્ધર્મમા સ્થિર કરી દે તેવા છે. સક્ષેપમા સર્વ પ્રકારની સિદ્ધિ, પવિત્રતા, મહાશીલ નિર્મલ્લ ઉદા અને ગભિર વિચાર, સ્વલ્લ રૈરાગ્યની મેટ એ તત્ત્વજ્ઞાનથી મટે છે.

मात्र क्रियाभावपर राचता रक्षा; जेनु परिणाम दृष्टिगोचर छे वर्तमान शोभमा आयेली पृथ्विनी वसति लगभग दोढ अरजनी गणाड छे, तेमा सर्व गच्छनी मळीने जैनप्रजा मात्र तीश लाख उ ए प्रजा ते श्रमणोपासक छे एमाथी हु धाम उड के नवतत्त्वने पठनरूपे वे हजार पुरुषो पण माड जाणता हशे; मनन अने विचार पूर्वक तो आगळीने देखे गणी शकीए तेदन्ना पुरुषो पण जाणता नही हशे. ज्यारे आवी पतित स्थिति तत्त्वज्ञान सगरी यड गड छे यारेज मतमतातर यथी पट्या छे. एरु लौकिक कथन छे के “मो शाणे एरु मत” तेम अनेक तत्त्वविचारक पुरुषोना मतमा भिन्नता रहुया आवती नथी, माटे तत्त्वावबोध परम आवश्यक छे

ए नवतत्त्व विचार सगरी प्रत्येक मुनियोने भारी विज्ञप्ति छे क विवेक अने गुरुगम्यताथी एनु ज्ञान विशेष वृद्धिमान करबु, एथी तथीना पवित्र पच महाउत्त द्रढ यशे; जिनेश्वरना वचनामृतना अनुपम आनदनी प्रसादि मळशे, मुनित्वआचार पाळवामा सरळ थड पडशे, ज्ञान अने क्रिया विशुद्ध रहेवाथी सम्यक्त्वनो उदय थग, परिणामे भगत थइ जशे

शिक्षापाठ ८५ तत्त्वावबोध भाग ४

जे जे श्रमणोपासक नवतत्त्व पठनरूपे पण जाणता नथी तेओए ते अरज्य जाणवा. जाण्या पडी रहु मनन करवा. समजाय तेदन्ना गभिर आगय गुरुगम्यताथी सदभावे करीने समजया एथी आत्मनान उज्ज्वलता पामशे; अने यमनियमादिकनु रहु पाठन थशे

तत्त्वज्ञानना सिद्धातो जैनमा छे ए मारु लक्ष नहोतु आमा आखी
 सृष्टिनु तत्त्वज्ञान वेदलेक अशे आखी शके खर

शिक्षापाठ ८७ तत्त्वावबोध भाग ६

एनो उत्तर आ भणीथो एम थयो के हजु आप आटलु कओ
 ओ त पण जैनना तत्त्वविचारो आपना हृदये आव्या नथी सामुधी,
 परंतु तुं म'यस्थताथी सत्य कहु छउ के एमा जे विशुद्धतान उताव्यु
 छे ते ख्याये नथी, अने सर्व मतोए जे तान उताव्यु छे ते महारीरना
 तत्त्वज्ञानना एक भागमा आखी जाय छे एनु कथन स्याद्वाद छे,
 एक पक्षी नथी.

तमे कथु के वेदलेक अशे सृष्टिनु तत्त्वज्ञान एमा आखी शके
 खर, परंतु ए मिश्ररचन छे अमारी समजाखानी अल्पज्ञताथी
 एम मने खर, परंतु एथी ए तत्त्वोमा कड अपूर्णता छे एमतो
 नथीज आ कइ पक्षपाती कथन नथी विचार करी आखी
 सृष्टिमाथो ए शिष्यायनु एक दशमु तत्त्व गोपता मोइ काऽ ते
 मळनार नथी ए सरथी मसगोपात आपणे ज्यारे तानचित अने
 म'यस्थ चर्चा थाय खारे नि शफा थाय

उत्तरमा तेओण कथु के आ उपरथी मने एम तो नि शकता छे
 के जैन अद्भुत दर्शन छे श्रेणिपूर्वक तमे मने वेदलाक नप्रतत्त्वना
 भाग कही उताव्या एथी हु एम नेउडक कही शकु छउ के महारीर
 गुप्तभेदने पामला पुरुष हता एम सहजसाज तान करीने "उपचेवा"
 "विघनेवा" "धुवेवा" ए लब्धिवाक्य मने तेओए कथु ते कही

शिक्षापाठ ८६. तत्त्वावबोध भाग ५

एकवार एक समर्थ विद्वानसाथे निग्रंथमवचननी चमत्कृति मवरी वातचित थइ; तेना सप्रथमा ते विद्वाने जणाव्यु के आटलु हु माय राखु छउ के महावीर ए एक समर्थ तत्त्वज्ञानी पुरुष दता; एमणे जे मोध कर्यो छे, ते झीली लइ प्रज्ञायत पुरुषोए अग व्यागनी योजना करी छे; तेना जे विचारो छे ते चमत्कृति भरेला छे, परंतु ए उपरथी लोकालोकनु ज्ञान एमां रखु छे एम हु कही न शकु एम छता जो तमे कइ ए सप्रथी प्रमाण आपता हो तो हु ए वातनी कइ श्रद्धा लायी शकु एना उत्तरमा में एम कहु के हु कइ जैन वचनामृतने यथार्थ तो शु पण विशेष भेदे करीने पण जाणतो नथी, पण जे सामान्य भावे जाणु छउ एथी पण प्रमाण आपी शकु खरो. पछी नवतत्त्वविज्ञान सप्रथी जानचित नीकळी म कहु एमा आखी सृष्टिनुं ज्ञान आयी जाय छे, परंतु यथार्थ समजवानी शक्ति जोइए. पछी तेओए ए कथननु प्रमाण मायु, सारे आठ कर्म में कही वताव्या, तेनी साथे एम सूचव्यु के ए शिवाय एनाथी भिन्न भाव दर्शावे एवु नवमु कर्म शोधी आपो; पापनी अने पुण्यनी प्रकृतियो रुहीने कहुं आ शिवाय एक पण चप्रारे प्रकृति शोधी आपो. एम कहैता अनुक्रमे वात लीथी प्रथम जीवना भेद कही पृछ्यु एमां कइ न्यूनाधिक कहेवा मागो छो? अजीयद्रव्यना भेद कही पृछ्यु. कइ विशेष कहो छो? एम नवतत्व सप्रथी वातचित थइ सारे तेओए थोडीवार विचार करीने कहु आतो महावीरनी कहेवानी अद्भुत चमत्कृति छे के जीवनो एक नवो भेद नथी; तेम पापपुण्यादिकनी एक प्रकृति विशेष मळती त नवमु कर्म पण मळतु नथी

उत्पत्ति, विप्रता अने ध्रुवता नथी तो जीव कया प्रमाणथी सिद्ध करशो? ए त्रीजी शंका विप्रता अने ध्रुवताने परस्पर विरोधाभास ए त्रीजी शंका जीव केवळ ध्रुव छे तो उत्पत्तिमा हा कही ए असत्य ए चोथो विरोध, उत्पन्न जीवनो ध्रुव भाय कहो तो उत्पन्न कोणे कयों? ए पाचमी शंका अने विरोध अनादिपणुं जतुं रहे उ ए छट्ठी शंका, केवळ ध्रुव विप्ररूपे छे एम कहो तो चार्वाकमिश्र वचन थयु ए सातमो दोष उत्पत्ति अने विप्ररूप कहेशो तो केवळ चाराकनो सिद्धांत ए आठमो दोष उत्पत्तिनी ना, विप्रतानी ना अने ध्रुवतानी ना कही पछी त्रणेनी हा कही एना वळी पाछा छ दोष एटले सर्वाळे चौद दोष केवळ ध्रुवता जतां तीर्थकरनां वचन घुटी जाय ए पन्तरमो दोष, उत्पत्ति ध्रुवता लेतां कर्तानी सिद्धि थाय जेथी सर्वां वचन घुटी जाय ए सोळमो दोष उत्पत्ति विप्रताम्पे पापपुण्यादिकनो अभाय एटले धर्माधर्म सयल्लु गयु ए सत्तरमो दोष उत्पत्ति विप्रता अने सामान्य स्थितिथी (केवळ अचळ नही) त्रिगुणात्मक माया सिद्ध थाय छे ए अठारमो दोष

शिक्षापाठ ८९ तत्त्वावबोध भाग ८

एटला दोष ए कयनो सिद्ध न थतां आने छे एक जैनमुनिप मने अने मारा मित्रमदळने एम कश्यु हतु के जैनमस्रभगी नर अपूर छे, अने एथां सर्व पदार्थ सिद्ध थाय छे नास्ति, अस्तित्व एमा अगम्य भेद रला छे आ कयन साभन्नी अमे तथा घेर आव्य पछी योजना करता करता आ लब्धियायनी जीवपर योजना करी

क्याप्या पडी तेओए एम जणाव्यु के आ शब्दोना सामान्य अर्थमा तो कइ चमत्कृति देखाती नथी; उपजवु, नाग थवु अने अचळता, एम ए ऋण शब्दोना अर्थ छे परंतु श्रीमन् गणपरोए तो एम दर्शन कर्यु छे के ए वचनो गुरुमुखथी श्रवण करता आगळना भाविक शिष्योने द्वादशांगीनु आशय भरित ज्ञान थतु हतु ? ए माट में कइक विचारो पढोचाडी जोया उता मने तो एम लाग्यु के ए वनवु असभयित छे, कारण अति अति मुद्म मानेलु सिद्धांतिक ज्ञान एमा क्याथी शमाय ? ए सजरी तमे कइ लक्ष पढोचाडी शकशो ?

शिक्षापाठ ८८ तत्त्वावबोध भाग ७

उत्तरमा में कहु के आ काळमा ऋण महाज्ञान भारतथी विन्देद उ; तेम छता हु कइ सर्वज्ञ के महा प्रज्ञानत नथी छता माए जेटलु सामान्य लक्ष पढोचे तेटलु पढोचाडी कट समाजान करी शकीश, एम मने सभय रहे छे. सारे तेमणे कहु जो तेम सभय थतो होय तो ए त्रिपदी जीवपर “ना” ने “हा” विचारे उतारो ते एम के जीव शु उत्पत्तिम्प छे ? तो के ना जीव शु विप्रतारम्प छे ? तो के ना जीव शु ध्रुवतारम्प छे ? तो के ना आम एक उवत उतारो अने बीजी व्रखत जीव शु उत्पत्तिम्प छे ? तो के हा जीव शु विप्रतारम्प छे ? तो के हा जीव शु उवतारम्प छे ? तो के हा. आम उतारो आ विचारे आग्या मट्टे एकर करी योज्या छे ए जो यथार्थ कही न शकय तो अनेक प्रकारथी दूषण आगी शने विप्रम्पे होय ए रस्तु ध्रुवरूपे होय नही, ए पहेली शका जो

વિગ્રતામાં “હા” એવી જે યોજના કરી છે તે એમ યથાર્થ થઈ શકે તે “તે જે તેદમાત્રી આવ્યો સાથી વિગ્ર પામ્યો, તા ક્ષણ ક્ષણ પ્રતિ એની આત્મિક સ્ફુટિ વિપયાદિક મરણરૂઢે મ્મશટ રહી છે, એ સ્પે વિગ્રતા યોગી શકાય છે”

ધ્રુવતામાં “હા” એવી જે યોજના કરી છે તે એમ યથાર્થ થઈ શકે તે “દ્રવ્યે કરી જીવ સોડ કાઢે નાશ રૂપ નથી, ત્રિકાલ સિદ્ધ છે”

હવે અહીં કરીને એટલે એ અપક્ષાઓ લક્ષમાં રાખતા યોજના દોષ પણ હું ધાર છું તે ટૂંકી જશે

૧) જીવ વિગ્રરૂપે નથી માટે ધ્રુવતા સિદ્ધ થઈ. એ પહેલો દોષ ટૂંકો

૨) ઉત્પત્તિ, વિગ્રતા અને ધ્રુવતા એ ભિન્ન ભિન્ન ન્યાયે સિદ્ધ થઈ; એટલે જીવનુ સસત્વ સિદ્ધ થયું એ ત્રીજો દોષ ગયો

૩) જીવના સસત્વરૂપ પ્રવૃત્તિ સિદ્ધ થઈ એટલે વિગ્રતા માટે એ ત્રીજો દોષ ગયો

૪) દ્રવ્ય માટે જીવની ઉત્પત્તિ અસિદ્ધ થઈ એ ચોથો દોષ ગયો

૫) અનાદિ જીવ સિદ્ધ થયો એટલે ઉત્પત્તિ સમઘીનો પાંચમો દોષ ગયો

૬) ઉત્પત્તિ અસિદ્ધ થઈ એટલે કર્તા મરણીનો ડહો દોષ ગયો

૭) પ્રવૃત્તિ સાથે વિગ્રતા લેતા અગ્રાધ થયું એટલે ચાર્વાકમિશ્ર-પ્રચનનો સાતમો દોષ ગયો

हुं धार छड के एवी नास्ति अस्तिना उन्नेभाव जीवपर नही उतरी
 शक लत्रिवाक्यो पण क्लेशरूप थड पडशे. तोपण ए भणी मारी
 वेद तिरस्कारनी द्रष्टि नथी.

आना उत्तरमा में कहु के आपे जे नास्ति अने अस्ति नय
 जीवपर उतारवा धार्यों ते सनिक्षेप शैलीथी नथी, एट्टे वन्दने
 एमांथी एकातिक पक्ष लेड जवाय, तेम वळी हू कड स्यादाड श्रैगने
 यथार्थ जाणनार नथी, मदमतिथी लेश भाग जाणु छड. नान्ति
 अस्ति नय पण आपे यथार्थ शैली पूर्वक उतार्यों नथी एट्टे
 तर्कथी जे उत्तर दइ शकु ते आप साभजो.

उत्पत्तिमा “ना” एवी जे योजना करी उ ते प्य यथार्थ थड
 शके के “जीव अनादि अनत छे”

विप्रतामा “ना” एवी जे योजना करी उ ते प्य यथार्थ थड
 शके के “एनो कोइ काठे नाश नथी.”

सुवतामा “ना” एवी जे योजना करी उ ते प्य यथार्थ थड
 शके के “एक देहमा ते सदैवने माटे रहेना न्ना.”

शिक्षापाठ ९० तत्त्वावगाथ भाग १

उत्पत्तिमा “हा” एवी जे राज्ज इगे छे ते प्य
 शके के “जीवनो मोक्ष यथा धृत्वा इह दुःखमानी
 राजा देहमा उपजे छे.”

पत्नी में मारी बात संजीवन करी लब्धि सपनी करुं आप
ए लब्धि सपनी शका करो र एने हेरारूप कहे तो ए वचनोने
अयाय पर छे एमा अति अति उज्ज्वल आत्मिक शक्ति गुग्गम्यता
अने वैराग्य जोष छीए ज्या सुधी तेम नथी, सां सुधी लब्धि
सिपे शका रहे खरी, पण हुं धार छउं के आ वेळा ए सपनी
कहला बे मोल निरर्थक नही जाय ते ए के जेम आ योजना
नास्ति अस्तिपर योजी जाइ, तेम एमां पण बहु सूक्ष्म विचार
करवाना छे देहे देहनी प्रथक प्रथक उत्पत्ति, च्यवन, विश्राम,
गर्भाधान, पर्याप्ति, इन्द्रिय, सत्ता, ज्ञान, सज्ञा, आयुष्य, विषय
इत्यादि अनक कर्मप्रकृति प्रत्येक भेदे लेतां जे विचारो ए लब्धि
नीरुळे ते अपूर्ण छे ज्या सुधी लभ पहोचे सा सुधी सघळा विचार
करे छे परतु द्रव्यार्थिक भागार्थिक नये आखी सृष्टिनु ज्ञान ए
रण शब्दोमां रहुं छे, तेनो विचार कोइज करे छे, ते सदगुरु
मुखनी पवित्र लब्धिरूपे ज्यारे आर सारे द्वादशागी ज्ञान सा माटे
न थाय? जगत् एम कहेताज मनुष्य एक घर, एक वास, एक
गाम, एक शहर, एक देश, एक खड, एक पृथ्वि ए सगळुं मूकी
दइ असरयात द्वीप समुद्रादिथी भरपूर वस्तु बेम समजी जाय
छे? एनु कारण मात्र एटलुंज के ते ए शब्दनी रहोळताने समज्यु
छे, किंवा एनु लक्ष एनी अमुक रहोळताए पहोच्यु छे, जेथी
जगत् एम कहेतां एबहो मोठो मर्म समजी शके छे, तेमज ऋजु
अन सरळ सत्पात्र शिष्यो निर्ग्रथ गुप्थी ए व्रण शब्दोनी गम्यता
लइ द्वादशागी ज्ञान पामता हता आनी रीने ते लब्धि अल्पज्ञता
उता विवेके जोतां क्लेशरूप नथी

- ८ उत्पत्ति अने विघ्नता प्रथक प्रथक देहे सिद्ध थद माटे स्वः चार्वाकसिद्धात ए नामनो आठमो दोष गयो
- ११ शकानो परस्परनो विरोधाभास जता चौद सुग्रीना दाप गया
- १२ अनादि अनतता सिद्ध थता स्याद्वादवचन सख थयु ए पन्मो दोष गयो.
- १३ कर्त्ता नथी ए सिद्ध थता जिनवचननी सखता रही ए सोऽमो दोष गयो.
- १७ धर्माधर्म, देहादिक पुनरावर्त्तन सिद्ध थता सत्तरमो दोष गयो
- १८ ए सर्व ज्ञात सिद्ध थता त्रिगुणात्मक माया असिद्ध थद ए अष्टमो दोष गयो.

शिक्षापाठ ९१ तत्त्वावबोध भाग १०

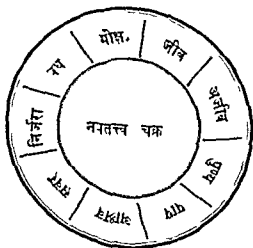
आपनी योजेली योजना हु धारु छड के आधी समाधान पामी हशे आ कद यथार्थ गेली उतारी नथी, तोपण एमा कद पण तिनोट मळी शके तेम छे. ए उपर विशेष विवेचनने माटे रहोळो रखत जोडए एदळे गगणे कहतो नथी, पण एक ने टुकी ज्ञात आपने कहेरानी छे ते जो आ समाधान योग्य थयु होय तो कहु. पत्री तेओ तरफथी मनमानतो उचर मलयो, अने एऊ बे यात जे कहे ते सहर्ष कहे एम तेओए कहु

શિક્ષાપાઠ ૯૩ તત્વાવવોધ ભાગ ૧૨

એતો તમારા લક્ષ્યા છે કે જીવ અજીવ એ અનુક્રમથી છેવટે મોક્ષ નામ આપે છે દરે તે એક પછી એક મૂકી જઈ તો જીવ અને મોક્ષને અનુક્રમે આગંત રહેતુ પડશ.

૧ જીવ	૨ અજીવ	૩ પુણ્ય
૪ પાપ	૫ આશ્રય	૬ સર
૭ નિર્જરા	૮ વધ	૯ મોક્ષ

મેં આગળ કયુ હતુ કે એ નામ મુક્યામાં જીવ અને મોક્ષને નિકટતા છે છતા આ નિકટતા તો ન થઈ. પણ જીવ અને અજીવને નિકટતા થઈ વસ્તુત એમ નથી અજ્ઞાનવડે તો એ પ્રત્યેક નિકટતા રહી છે, પણ જ્ઞાનવડે જીવ અને મોક્ષને નિકટતા રહી છે જેમકે -

शिक्षापाठ ९२ तत्त्वावबोध भाग ११

एमज नउतत्त्व मउथी छे जे मय उयना क्षत्रियपुत्रे जगव अनादि छे, एम नैउडक कही कर्त्ताने उडाड्यो दशे, ते ते पुरुषे उ कइ सर्वज्ञताना गुप्त भेद विना क्यु दशे? तेम एनी निर्दोषता विषे ज्यारे आप वाचगो सारे निश्चय एवो विचार करशो के ए परमेश्वर हता कर्त्ता नहोता अने जगव अनादि हतु तो तेम कसु एना अपथपाती अने केवल तत्त्वमय विचारो आपे अउश्य विशोयवा योग्य छे. जैन दर्शनना अउर्णवादीओ जैनने नयी गणता एटलं एने अन्याय आपे छे, ते ममत्वथी अधोगति मेवशे

आ पठी केटलीक बातचित थइ प्रसगोपात ए तत्त्व विचारवानु वचन लइने सदर्य हु साथी उठ्यो हतो

तत्त्वावबोधना सउगमा आ कथन कहेवायु अनतभेदथी भरल ए तत्त्व विचारो कालभेदथी जेटला ज्ञेय थाय तेटला जाणवा, प्राग थाय तेटला ग्रहण, अने साज्य देखाय तेटला सागवा

ए तत्त्वोने जे यथार्थ जाणे छे, ते अनत चतुष्टयथी निराजमान थाय छे ए मस समजवु; ए नउ तत्त्वना क्रमवार नाम मुकवामा पण अरधु मूचवन जीवने मोक्षनी निकटतानु जणाय छे।

नफ्ता, र एधी मृषा योभाइ जणाय आशंका करणो रे ए
 अतानी नहोता ए गा उपरधी जणाय? तो तेना उत्तरमा एओना
 पत्रि सिद्धातोना रहस्यने मनन करणानुं कहु छउ अने एम जे
 करणे त तो पुन आशंका लेंग पण नही करे जैनमतप्रवर्त्तकोप्रति
 माग वड राग बुद्धि नथी, के एमाटे पक्षपाते हु वडपण तमने कहु,
 तमज अन्यमत प्रवर्त्तकोप्रति मागे कड वैरबुद्धि नथी के मिथ्या एनु
 गडन कर, रवेमा हुतो मद्रमति मयस्थरूप छउ रहु रहु मननथी
 अने मारी मति ज्या मुरी पदाची या मुरीना विचारथी हुं विनयथी
 कहु डउ, रे प्रिय भव्यो ' जैन जेवु एके पूर्ण अने पत्रि दर्शन
 नथी, रीतराग जेरो एके ट्रेय नथी, तरीने अनत दु गथी पार
 पामडु होय तो ए सर्वज्ञ दर्शनरूप कल्पटक्षने मेवो

शिक्षापाठ ९५ तत्त्वावबोध भाग १४

जैन ए एटली रधी मूक्ष्म विचार संकलनाथी भरेलु दर्शन छे
 के एमा प्रवेश करतां पण रहु परत जोइए उपर उपरधी रे कोड
 प्रतिपक्षीना कहेवाथी अमुक यस्तु सगधी अभिप्राय रागरो के
 आपरो ए विपेकीनु र्त्तव्य नथी एक तत्राय सपूर्ण भयुं होय
 तनु जठ उपरधी समान लागे छे, पण जेम जेम आगळ चालीए
 छीए तेम तेम वगारे वधारे उद्यापणु आरतु जाय छे; छतां उपर
 तो जठ सपाटज ग्हे छे, तेम जगदना मयळा धर्ममतो एक तळाय
 रूप छे, तेने उपरधी सामान्य मपाटी जोइने सररवा कही देवा ए
 उचित नथी एम कहेनारा तत्त्वने पामेला पण नथी जैनना एकेका

हव जुओ ए उचनेने कइ निकटता आयी छे ? हा कहेली
 तिगना आयी गइ छे पण ए निकटता तो द्रव्यरूप उे ज्यारे
 भावे निकटता आये लागे सर्व सिद्ध थाय ए द्रव्य निकटतानु
 मान सत्परमात्मतत्त्व, सद्गुरुतत्त्व अने सद्गुरुधर्मतत्त्व ओळखी
 मर्हवु ए छे भावनिकटता एटले केवल एकज रूप थावा ज्ञान,
 दर्शन अने चारित्र साधनरूप छे

ए चरयी एवी पण आशका थाय के ज्यारे उने निकट छे
 योगे गु प्राकीना लाग्या ? उत्तरमा एम कहु जु के जो सर्व लागी
 शक्ता हो तो त्यागी द्यो, एटले मोक्षरूपज थशो नहितो हेय,
 ब्रय, उपादेयनो बोध ल्यो, एटले आत्मसिद्धि प्राप्त थश

शिक्षापाठ ९४ तत्त्वावबोध भाग १३.

जे जे हु कही गयो ते ते कइ केवल जैनकुट्टी के मर्हवु
 पुरुपने माटे नथी, परनु सर्वने माटे छे तेम वा ए मर्हवु
 मानजो के हु जे कहु छउ ते अपक्षपाने अने मर्हवु बुद्धि
 कहु छउ

तमने जे धर्मतत्त्व कहेवानु छे, ते मर्हवु के मर्हवु
 कहेवानु मने कइ प्रयोजन नथी; ए मर्हवु के मर्हवु हु
 अधर्मतत्त्व बोधी अधोगतिने शापाटे मर्हवु वाग्दान
 निश्रयना वचनामृतो माटे कहु मर्हवु मर्हवु वाग्दान
 तत्त्वमां परिपूर्ण छे, ते छे. जिनमर्हवु मर्हवु कांठपज
 के ते निमित्तने मर्हवु मर्हवु के मर्हवु मर्हवु

तोल्न करबु ए उपरथी अउय एट्लु महायान्य नीकळशे, के जे १३
आगळ नगरापर डाडी ठोकीने कहेवायु इतु ते खर छे.

जगत् गाडरियो प्रवाह छे र्मना मतभेद सपधीना शिक्षापाठमा
दर्शाव्या प्रमाणे अनेक धर्ममतनी जाल लागी पडी छे विशुद्ध
आत्मा कोरुज थाय छे विवेकथी तत्त्वने कोरुज शोधे छे
एन्ले जैन तत्त्वने अन्यदर्शनियो शामाटे जाणता नथी ए खेद के
आशका करवा जेबुज नथी

उता मन उहु आश्चर्य लागे छे के रेवळ शुद्ध परमात्मतत्त्वने
पामेला, सकळ दूषणरहित, मृषा कहेवानु जेने कइ निमित्त नथी
एना पुष्पना कहेला पवित्रदर्शनने पोते तो जाण्यु नही, पोताना
आत्मानु हित तो क्यु नही, पण अविवेकथी मतभेदमां आनी जइ
खळ निर्दोष अने पवित्र दर्शनने नास्तिक शा माटे क्यु हशे ?
पण ए कहेनारा एना तत्त्वने जाणता नहोता बळी एना तत्त्वने
जाणवाथी पोतानी श्रद्धा फरशे, त्यारे लोको पडी पोताना आगळ
कहेला मतने गाठशे नही, जे लोकिक मतमा पोतानी आजीविका
रही छे, एना रंदादिनी महत्ता घटाडवाथी पोतानी महत्ता घटशे,
पोतानु मिथ्या स्थापित करेलु परमेश्वर पद चालशे नही एथी
जैनतत्त्वमा प्रवेश करवानी रुचिने मूळथीज उप करवा लोकोने
एवी भ्रमभुरकी आपी के जैन नास्तिक छे लोको तो विचारा
गभरगाडर छे, एन्ले पडी विचार पण क्याथी करे ? ए कहेनु
केन्लु मृषा अने अनर्थकारक छे ते जेणे गीतराग प्रणीत सिद्धातो
विवेकथी जाग्या छे, ते जाणे मार कहेनु मदबुद्धिओ रखते
एक्षपातमा लु जाय

शक्ति सिद्धातपर विचार करता आनुष्य पूर्ण थाय, तोपण पार
 प्पमाय नही नेम रखु छे सकीना सखळा धर्ममतोना विचार
 जिनपणीन वचनामृतसिंधु आगळ एक विंदुरूप पण नथी जैनमत
 जण जाण्यो, अने सेव्यो ते केवल निगगी अने सर्व थड जाय
 उ एना प्रवर्चको केवा पत्रि पुरूपो इता ! एना सिद्धातो केवा
 प्रवड सपूर्ण अने दयामय छे ! एमा दृपणतो काड ठेज नहिं !
 वल निद्रोप तो मात्र जेनु दर्शन छे ! एवो एके पारमार्थिक
 विषय नथी के जे जैनमा नही होय अने एवु एके तत्त्व नथी के जे
 जैनमा नथी, एक विषयने अनत भेदे परिपूर्ण कहेनार ते जैनदर्शन
 उ प्रयोजनभृततत्त्व एना जेवु क्याय नथी एक देहमा ते आत्मा
 नथी, तेम आग्नी सृष्टिमा वे जैन एटले जैननी तल्य जीवु दर्शन
 नगी आम कहेवानु कारण शु ? तो मात्र तेनी परिपूर्णता,
 नेगागीता, सखता अने जगट् हितैपिता

शिक्षापाठ ९६. तत्त्वावबोध भाग १५

न्यायपूर्वक आटलु मारे पण मान्य राखतु जोडण के ज्यारे
 एक दर्शनने परिपूर्ण कही वात सिद्ध करवी होय सारे प्रतिपक्षनी
 म'यस्य बुद्धिची अपूर्णता दर्शावी जोडए पण ए ते वातपर
 विवेचन करवा जेटली अहीं जग्यो नथी, तोपण थोडु थोडु कहेतो
 आब्यो छउ मुरयत्वे कहेवानु के ए वात जेने रचिकर थती न
 होय के असभवित लागती होय तेणे जैनतत्त्वविज्ञानी शास्त्रो अने
 अन्यतत्त्वविज्ञानी शास्त्रो म'यस्य बुद्धिची मनन करी न्यायने ॥

આવા અનેક વિચારો વિચારતા જણાઈ આવશે કે જગતનું સ્વરૂપ છે તેમજ તે પરિત્ર પુરુષોએ વધુ છે. એવા ભિન્નભાવ કહેવાનું એમને લેખકાત્ર પ્રયોજન નહોતું મૂક્ષમાંગ્મ જતુની રક્ષા જેને પ્રણીત કરી છે, એક રજકળથી કરીને આવા જગતના વિચારો જેને સર્વ મેન્ જ્ઞા છે તમા પુરુષોના પરિત્ર દર્શનને નાસ્તિક કહેનારા કયિ ગતિને પામશે કે વિચારતાં ત્યા આરે છે ?

શિક્ષાપાઠ ૧૮ તત્વાવબોધ ભાગ ૧૭

જે ન્યાયથી જય મેટ્ટવી શકતો નથી, તે પછી ગાઠો માડ છે, તેમ પરિત્ર જૈનના અગવંડ તત્ત્વસિદ્ધાંતો શરુરાચાર્ય, દયાનંદ સન્યાસી તમે જ્યારે તોડી ન શક્યા ત્યારે પછી જૈન નાસ્તિક છે. સૌ ચાર્યાક્રમેમે ઉત્પન્ન હુઆ છે એમ કહેવા માડયું પણ એ સ્થળે કોઈ પ્રશ્ન કરે, કે મહારાજ ! એ વિચરન તમે પછી કરા એવા શબ્દો કહેવામા રૂદ વરતન વિષેક ન જ્ઞાન જોડતું નથી, પણ આનો ઉત્તર આપો કે જૈન વેદથી કયિ યસ્તુમા ઉતરતો છે, એનુ જ્ઞાન, એનો યોગ, એનુ રહસ્ય, અને એનુ સત્કીલ કેવું છે તે જ્ઞકાર મહો ? આપના વેદ વિચારો કયી રાત્રતમા જૈનથી ચદ છે ? આમ જ્યારે મર્મસ્થાનપર આવ ત્યારે મૌનતા શીયાય તેઓ પામે વીજું કંઈ સાધન રહે નહી જે સત્પુરુષોના વચનામૃત અને યોગવચ્ચી આ છટ્ટિમા સલ્લદયા, તત્ત્વજ્ઞાન અને મહાશીઝ હૃદય પામે છે, તે પુરુષો કરતાં જે પુરુષો શૃંગારમા રાચ્યા પડ્યા છે, સામાન્ય તત્ત્વજ્ઞાનને પણ નથી જાણતા, જેનો આચાર પણ પૂર્ણ નથી, તેને ચદતા કહેવા પરમેશ્વરને નામે સ્થાપના અને સલ્લસ્વમ્પની અર્ચન ભાષા ઘોલવી, પરમાત્

शिक्षापाठ ९७ तत्त्वावबोध भाग १६

पवित्र जैन दर्शनने नास्तिक कहेपरायनाराओ एक मिथ्या
 त्मीय्थी फायवा इच्छे छे, के जैनदर्शन आ जगत्ना कर्त्ता
 परमेश्वरने मानतु नथी अने जगत्कर्त्ता परमेश्वरने जे नथी मानता
 न तो नास्तिकज छे, एही मानी लीधेली बात भट्टिकजनोने शीघ्र
 शौंटी रहे छे कारण तेओमा यथार्थ विचार करवानी प्रेरणा नथी
 पण जो ए उपरथी एम विचारमा आवे के सारे जैन जगत्ने अनादि
 अनन कहे छे ते कया न्यायथी कहे छे ? जगत्कर्त्ता नथी एम
 कहेवामा एमनु निमित्त शु छे ? एम एक पछी एक भेदरूप विचारथी
 तेओ जैननी पवित्रतापर आवी शके. जगत् रचवानी परमेश्वरने
 जर शी हती ? रच्यु तो सुख दुःख मूकमानु कारण शु हतु ?
 रचीने मोत शा माटे मूक्यु ? ए लीला कोने उताववी हती ? रच्यु
 तो क्यां कर्मथी रच्यु ? ते पहेला रचवानी इच्छा का नहोती ?
 इश्वर कोण ? जगत्ना पदार्थ कोण ? अने इच्छा कोण ? रच्यु तो
 जगत्मा एकज धर्मनु प्रवर्त्तन राखवु हतु, आम भ्रमणमा नाखवानी
 जर शी हती ? कटापि एम मानो के ए विचारानी भूल थइ !
 हसे ! क्षमा करीए ! पण एवु दोढ डहापण क्याथी सूज्यु के एनेज
 मूळथी उग्गेडनार एवा महावीर जेवा पुरुषोने जन्म आप्यो ? एना
 कहेला दर्शनने जगत्मा विद्यमानता का आपी ? पोताना पगपर
 हाथे करीने कुहाडो मारवानी एने शु अग्रश्य हती ? एक तो जाणे
 ए प्रकारे विचार, अने वाकी बीजा प्रकारे ए विचार के जैनदर्शन
 प्रवर्त्तकोने एनाथी कई द्वेष हतो ? जगत्कर्त्ता होत तो एम कहेवाथी
 एओना लाभने कइ हानि पहोचती हती ? जगत्कर्त्ता नथी, जगत्
 अनादि

कहेवामा एमने कइ महत्ता मळी जती हती-१-

શ્રીમત અને ધામન રૂબેણ મઠીને એક મહાન સમાજ સ્થાપન કરવાની અવશ્ય છે, એમ દર્શાવું છું પરિત્ર સ્યાદ્વાદમતનું ઢકાયલું તત્ત્વ પ્રમિદ્ધિમાં આણવા જ્યાં સુધો પ્રયોજન નથી, સાં સુધી શાસનની ઉન્નતિ પણ નથી લક્ષ્મી, કીર્તિ અને અધિકાર સસારી કલ્લા-કૌશલ્યથી મઠે ડ, પરતુ આ ધર્મકલ્લાકૌશલ્યથી તો સર્વ સિદ્ધિ સાપદશે મહાન્ સમાજના અંતર્ગત ઉપસમાજ સ્થાપવા વાડામા ઘેસી રહેવા કરતા મતમનાંતર તજી એમ કરવું ઉચિત ડે હુ ડુ ડુ છું વે તે કૃતની સિદ્ધિ થડ જૈનાતર્ગચ્છ મતભેદ ટલ્લો, સસ વસ્તુ ઉપર મનુષ્યમઠઠનુ લક્ષ આવો, અને મમત્વ જાઓ !

શિક્ષાપાઠ ૧૦૦ મનોનિગ્રહના વિઘ્ન

વાગ્વાર જે મોથ કરવામા આવ્યો છે તેમાથી મુગ્ધ તાત્પર્ય નીકઠ છે તે એ છે કે આત્માને તારો અને તારવા માટે તત્ત્વજ્ઞાનનો પ્રકાશ કરો, તથા સત્ગીલને મેરો એ પ્રાપ્ત કરવા જે જે માર્ગ દર્શાવ્યા તે તે માર્ગ મનોનિગ્રહતાને આગીન છે મનોનિગ્રહતા થવા લક્ષ્મી પ્રહોલ્લતા કરવી અરુરનો છે પ્રહોલ્લતામાં વિઘ્નરૂપ નીચેના દોષ છે

૧ આલ્સ	૨ અનિયમિત ઉગ્ર
૩ વિશેષ આહાર	૪ અન્યાદ પ્રકૃતિ
૫ માયામપચ	૬ અનિયમિત કામ
૭ અકરણીય વિલાસ	૮ માન,

तम्प पामेल्हाने नास्तिक कहेवा, ए एमनी फेटळी रीती कर्मनी व्होल्तानु सूचवन करे ते ? परतु जगत मोहाय छे; मतभेद ते सा अयार ते. यमत्व के राग ते सा सख तत्त्व नथी ए वात आपण शा पाटे न विचारवी ?

हू एक मुग्य वात तमने कहु छड के जे यमत्वरहितनी अने पायनी छे. ते ए ते के गमे ते दर्शनने तमे मानो, गमे तो पत्री तमारी द्रष्टिमा आपे तेम जैनने कहे, सर्व दर्शनना शास्त्रतत्त्वने जुओ, तेम जैनतत्त्वने पण जुओ स्वतंत्र आत्मिकशक्तिण जे योग्य त्याग ते अगीकार करगे मारु के रीजा गमे तेनु भले एकदम तमे मान्य न करो पण तत्त्वने विचारगे ?

शिक्षापाठ ९९ समाजनी अगत्य

आग्लभौमियो ससार सयधी अनेक कळा कौशल्यमा शायी विजय पाम्या छे ? ए विचार करता आपणने तत्काल जणाशे के नेओनो वहु उ साह अने ए उत्साहमा अनेकनु मळबु कळाकौशल्यना ए उत्साही काममा ए अनेक पुरुषोनी उभी थएली सभा के समाजे परिणाम शु मेळव्यु ? तो उत्तरमा एम आवशे के लक्ष्मी, कीर्ति अने अयिकार ए एमना उदाहरण उपरथी ए जातिना कळाकौशल्यो शोयवानो हू अहीं योप करतो नथी, परतु सर्वज्ञ भगवाननु कहेलु गुप्त तत्त्व प्रमाद स्थितिमा आवी पड्यु छे, तेने प्रकाशित करवा तथा पूर्वाचार्योना गुयेला महान शास्त्रो एकत्र करवा, पडेला गळना यत्नमतातरने तेमज धर्मविद्याने प्रफुलित करवा

- ૬ જ્ઞાણનો મેટાપ અને થોડા સાથે અતિ સમાગમ એ વસ્ત્રે
સમાન દુ સ્વદાયક છે
- ૭ સમસ્વભાવિનુ મલ્લુ એને જ્ઞાનીઓ એકાત કહે છે
- ૮ ડરિયો તમને જીતે અને સુખ માનો તે કરતા તેને તમે
જીતવામાજ મુરત, આનંદ અને પરમપદ પ્રાપ્ત કરશો
- ૭ રાગવિના મસાર નથી અને સસારવિના રાગ નથી
- ૮ યુવાવયનો સર્વ સગ પરિત્યાગ પરમપદને આપે છે
- ૯ તે વસ્તુના વિચારમા પહોંચો કે જે વસ્તુ અતીન્દ્રિય સ્વરૂપ છે
- ૧૦ ગુણીના ગુણમા અનુરક્ત થાઓ

શિક્ષાપાઠ ૧૦૨ વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૧

આજે તમને હું ફેટલાક પ્રશ્નો નિર્ગ્રંથપ્રવચનાનુસાર ઉત્તર
આપવા માટે પૂછુ છઉ કહો ધર્મની અગત્ય શી છે ?

૩૦—અનાદિ કાલથી આત્માની કર્મજાલ ટાલવા માટે

૫૦—જીવ પહેલો કે કર્મ ?

૩૦—વસ્ત્રે અનાદિ છે, જીવ પહેલો હોય તો એ વિમલ વસ્તુને
મલ વલગવાનુ કડ નિમિત્ત જોડે કર્મ પહેલાં કહો તો જીવ વિના
કર્મ કર્યા કોણે ? એ ન્યાયથી વસ્ત્રે અનાદિ છે

૫૦—જીવ રૂપી કે અરૂપી ?

૩૦—રૂપી પણ સ્વરો, અને અરૂપી પણ સ્વરો

- १ मर्यादा उपरात काम १० आपवडाड
 ११ तुच्छस्तुथी आनद १२ रसगारवलुब्धता
 १३ अति भोग. १४ पारकु अनिष्ट इच्छुं
 १५ कारण विनानु रळ्यु. १६ झाझानो स्नेह
 १७ अयोग्यस्थळे जवु. १८ एके उत्तम नियम सा य
 न करवो.

ज्या सुधी आ अष्टादश विप्रथी मननो सजय ठे, सा सुधी अष्टादश पापस्थानक क्षय थवाना नथी आ अष्टादश दोष जवाची मनोनिग्रहता अने धारेन्नी सिद्धि थइ शके ठे ए दोष ज्या सुधी मनथी निकटता धराये ठे सा सुधी कोइपण मनुष्य आत्मसार्थक करवानो नथी अति भोगने स्थळे सामान्य भोग नही, पण केवळ भोग त्यागटत जेणे धर्युं छे, तेमज ए एके दोषनु मूळ जेना हृदयमां नथी ते सत्पुरुष महद्भागी ठे

शिक्षापाठ १०१ स्मृतिमा राखवायोग महावाक्यो

- १ एक भेदे नियम ए आ जगत्नो प्रवर्त्तक ठे
 २ जे मनुष्य सत्पुरुषोना चरित्ररहस्यने पामे ठे ते मनुष्य परमेश्वर थाय छे.
 ३ चचळ ✓ विपम दुःखनु मुळियु छे.

शिक्षापाठ १०३ विविध प्रश्नो भाग २

प्र०—ए कर्मों टळवार्थी आत्मा क्या जाय छे ?

उ०—अनत अने शाश्वत मोक्षमा.

प्र०—आ आत्मानो मोक्ष कोइरार थयो छे ?

उ०—ना

प्र०—कारण ?

उ०—मोक्ष थयेलो आत्मा कर्ममल रहित छे एथी पुनर्जन्म एने नथी

प्र०—केरळीना लक्षण शुं ?

उ०—चार घनराती कर्मनो क्षय रुगी नेप चार कर्मने पातळीं पाडी जे पुरुष त्रयोदश गुणस्थानकरुर्ची विहार करे छे ते

प्र०—गुणस्थानक केटला ?

उ०—चौद

प्र०—तेना नाम कहो ?

उ०—१ मिथ्यात्व गुणस्थानक २ मास्वादन (सासादन) गुणस्थानक ३ मिश्रगुणस्थानक ४ अत्रितिसम्यग्द्रष्टि गुणस्थानक ५ देशविरति गुणस्थानक ६ प्रमत्तसयत गुणस्थानक ७ अप्रमत्तसयत गुणस्थानक ८ अपूर्वकरण गुणस्थानक ९ अनिट्तिरादर गुणस्थानक १० सूक्ष्मसपराय गुणस्थानक ११ उपशातमोह गुणस्थानक १२ क्षीणमोह गुणस्थानक १३ सयोगी-केरळी गुणस्थानक १४ अयोगीकेरळी गुणस्थानक

१ —ग्नी कया न्यायथो अने अरूपी कया न्यायथी ते कहे ?

३ —देह निमित्ते रूपी अने स्वस्वरूपे अग्नी

४ —देह निमित्त शापी ते ?

२० —पुण्यकर्मना विपाकथी.

३० —कर्मनी मुख्य प्रकृतियो केटली ते ?

३० —आठ

३० —कयि कयि ?

३० —जानावरणीय, दर्शनावरणीय, वेदनीय, मोहनीय,
शत्रु, नाय, गोत्र अने अतराय

३० —ए आठे कर्मनी सामान्य समज कहे ?

३० —ज्ञानावरणीय, एटले आत्मानि ज्ञान सक्तीना जे
अनंतशक्ति ते तेने आच्छादन थइ जवु ते दर्शनावरणीय एटले
आत्मानि जे अनंत दर्शनशक्ति ते तेने आच्छादन थइ जवु ते
वेदनीय एटले देहनिमित्ते साता असाता ते प्रकारा वर्णाय कर्म
एथो अव्याजोत्र सुखरूप आत्मानि शक्ति रोकथे र्हेवी ते
मोहनीय कर्म एटले आत्मचारित्र रथ शक्ति रोकथे र्हेवी ते
आयुर्कर्म एटले अक्षय स्थिति गुण रोकथे र्हेवी ते नामकर्म एटले
जमृत्तिरूप दिव्य शक्ति रोकथे र्हेवी ते गात्रकर्म एटले अ
अवगाहनाय आत्मिकशक्ति रोकथे र्हेवी ते अतराय कर्म
अनंत दान, लज्ज, वीर्य, भोगोपमा शक्ति रोकथे र्हेवी

પ્ર૦—તઓનો મુગ્ય ઉપદશ શુ છે ?

ઉ૦—આત્માને તારો, આત્માની અનનશક્તિયોનો પ્રકાશ કરો; ન કર્મરૂપ અનત દુઃસ્થી મુક્ત કરો એ

પ્ર૦—એ માટે તેઓણ કયા સાધનો દર્શાવ્યાં છે ?

ઉ૦—વ્યગ્રહાગ્નયથી સદ્દેય, સદ્ધર્મ, અને સદ્ગુણ સ્વરૂપ ણવુ, સદ્દેવના ગુણગ્રામ કરવા, ત્રિવિધ ધર્મ આચરવો અને તેગ્રથ ગુરુથી ધર્મની ગમ્યતા પામવી તે

પ્ર૦—ત્રિવિધ ધર્મ કયો ?

ઉ૦—સમ્પ્રજ્ઞાનરૂપ, સમ્યગ્દર્શનરૂપ અને સમ્યક્ચારિત્રરૂપ

શિક્ષાપાઠ ૧૦૬ વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૪

પ્ર૦—આલુ જૈનદર્શન જ્યાર સર્વોત્તમ છે ત્યારે સર્વ આત્માઓ ણના રોધને કાં માનતા નથી ?

ઉ૦—કર્મની માહુલ્યતાથી, મિથ્યાત્વના જામેલાં દલ્લિયાથી, અને સત્સમાગમના અભાવથી

પ્ર૦—જૈનના મુનિયોના મુરુચ આચારરૂપ શું છે ?

ઉ૦—પાચ મહાટ્ટત, દશવિધિ યતિધર્મ, સપ્તદશવિધિ સયમ, દશવિધિ વૈયાટલ, નવવિધિ વ્રહ્મચર્ય, દ્વાદશ પ્રકારનો તપ, ક્રોધાદિક ચાર પ્રકારના કપાયનો નિગ્રહ, ત્રિગોપમાં જ્ઞાન, દર્શન, આરામન ઇલાદિક અનેક ભેદ છે

शिक्षापाठ १०४ विविध प्रश्नो भाग ३

प्र०—त्रेवळी अने तीर्थकर ए उन्हेमा फेर शो ?

उ०—त्रेवळी अने तीर्थकर शक्तिमा समान उे; परतु तीर्थकरे पूर्वे तीर्थकर नामकर्म उपाज्यु उे, तेथी विशेषमां सर गुण अने अनेक अतिशय प्राप्त करे उे

प्र०—तीर्थकर पर्यटन करीने शा माटे उपदेश आपे छे ? ए तो निरागी छे ?

उ०—तीर्थकर नामकर्म जे पूर्वे सा यु उे ते वेदना माटे नेत्रोने अवश्य तेम करतु पडे उे

प्र०—इमणा प्रवर्त्ते छे ने शासन कोनु छे ?

उ०—श्रमण भगवान् महावीरनु.

प्र०—महावीर पहेला जैनदर्शन हतु ?

उ०—हा

प्र०—ते कोणे उत्तन कर्यु हतु ?

उ०—ते पहेलाना तीर्थकरोए

प्र०—नेओना अने महावीरना ज्यटगया कट मिकन खरी के ?

उ०—तच्चस्वरूपे एकज छे मित्र मित्र पात्रने न्हने
होवायी अने लागे खरी;
 १ जोता ए मित्रता नरी

प्र०—ए धेमा सखरूप तमे कोने कहे छो ?

उ०—पवित्र जैनदर्शनने

प्र०—वेददर्शनियो वेदने कहे ते तेनु केम ?

उ०—एतो मतभेद अने जैनना तिरस्कार माटे छे, परंतु यायपूर्वक बनेना मूळतत्त्वो आप जोड़ जजो

प्र०—आटलु तो मने लागेते के महावीरादिकु जिनेश्वरनु कथन न्यायना काटापर छे, परंतु जगत्कर्त्तानी तेओ ना कहे छे, मने जगत् अनादि अनंत ते एम कहे छे ते रिपे कइ कइ शका गाय छे क आ असख्यात द्वीपसमुद्रयुक्त जगत् अगर पनाव्ये क्याथी होय ?

उ०—आपने ज्या मुधी आत्मानि अनंत शक्तिनी लेश पण त्विव्य प्रसादी मठी नथी सा मुधी एम लागे छे, परंतु तत्त्वज्ञाने गम नही लाग “सम्मतिर्क” आदि ग्रथनो आप अनुभव करशो पटले ए शका नीकळी जशे

प्र०—परंतु समर्प विद्वानो पोतानी मृषा वातने पण द्रष्टातादिकथी सिद्धान्तिक करी दे छे, एथी ए शुद्धी शके नही पण सख केम कहेवाय ?

उ०—पण आने कइ मृषा कथवानु प्रयोजन नहोतु, अने पळभर एम मानीए, के एम आपणने शका थइ के ए कथन मृषा हशे तो पठी जगत्कर्त्ताए एग पुरुषने जन्म पण कां आप्यो ? नामरोळक पुत्रने जन्म आपरा शु प्रयोजन हतुं ? तेम बठी ए पुरुषो सर्वज्ञ हता, जगत्कर्त्ता सिद्ध होत तो एम कहेवाथी तेओने कइ हानि नहोती

प्र०—जैनमुनियोना जेवाज सन्यासियोना पचयाम छे; अने दर्शनां पाच महाशील छे. एटले ए आचारमा तो जैनमुनियो । सन्यामियो तेमज बौद्धमुनियो सररा खरा के ?

उ०—नही.

प्र०—कैम नही ?

उ०—एओना पचयाम अने पचमहाशील अपूर्ण छे महादत्तना शनिभेद जैनमा अति सूक्ष्म छे पैला घेना स्थूल छे

प्र०—सूक्ष्मताने माटे द्रष्टात आपो जोइए ?

उ०—द्रष्टात देखीतु छे. पचयामियो कदमूलादिक अमक्ष्य खाय छे; सुराशय्यामा पोहे छे, विविध जातना वाहनो अने पुष्पनो उपभोग ले छे; केवल शीतल जळथी तेओनो व्यवहार छे रात्रिये भोजन ले छे एमा थतो असरयाना जतुनो विनाश, ब्रह्मचर्यनो भग ए आदिनी सूक्ष्मता तेओना जाणवामा नथी तेमज मासादिक अमक्ष्य अने मुखशीलिया साधनोथी बौद्धमुनियो युक्त छे जैन मुनियो तो एथी केवल विरक्त छे

शिक्षापाठ १०६. विविध प्रश्नो भाग ९

प्र०—वेद अने जैन दर्शनने प्रतिपक्षता खरी के ?

उ०—जैनने रुइ असमजस भावे प्रतिपक्षता नथी; परंतु सखथी असख प्रतिपक्षी गणाय छे, तेम जैनदर्शनथी वेदनो संगं छे

शुद्धि पत्रक

पृष्ठ	पक्ति	अशुद्ध,	शुद्ध
८	८	कर्मरडे,	कर्मरडे
६	३	पुछडु	पूछडु
११	१८	मुनी	मुनि
१४	१०	'अनुबंधदया'	'अनुबंधदया'
१४	१८	पाताना	पोताना
१८	१८	कहु,	कहु
१६	११	काष्टस्वरूप	१ काष्टस्वरूप
१२	१०	१ काष्टस्वरूपी	काष्टस्वरूपी
१२	१७	जुगुप्स	जुगुप्सा
२७	२१	मोक्षगति, एथि	मोक्ष ए गतिथी
२०	२	उे तेम,	उे, तेम
२१	१०	छीए	छीए,
२१	१३	तेम,	तेम
२१	२०	उतरे छे	उतरे छे,
३०	१५	जातां	जोतां
३७	१६	मलीन	मलिन
३७	१८	मलीनता	मलिनता
३७	२०	अमूल्य	अमूल्य
३८	३	परस्परना	परस्परनो
३८	०	निर्दाप	निर्दोप
८२	२०	मुळे	मूळे
६२	१०	शिद्ध	सिद्ध

पृष्ठ	पक्ति	अनुद्ध	शु
१३४	१८	तेआ	ते३
१४०	०	आमी जाय छे	आमी ज
१४२	२०	अपूर छे	अपूर्ण ६
१४३	६	वखते	वरखते
१५४	२२	कहेवा	रुहेया,
१५५	०	जुओ	जुओ
१५५	११	विचारो ?	विचारो
१५९	१२	ज्ञानापरणीय,	ज्ञानापरणीय

पृष्ठ	पक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
६६	१	रात्रिना	रात्रिमां
६६	११	आणि	आणी
६७	११	स्त्रीयो	स्त्रियो
६९	१०	समपरिणामयी	समपरिणामथी
७५	१०	वित्या	वीत्या
७६	०४	पुरतु	पूरतु
८४	११	पराभिन	पराभिन
८७	६	गियाळानी	शीयाळानी
८७	१६	नथी	नथी ?
९१	१०	स्त्रीओ	स्त्रिओ
९०	१३	कहे छ	कहे छे
१०६	१०	मद्वस्तुना	सद्वस्तुनो
१०६	१६	अदभुत जे	अदभूत छे
१०८	१	निर्ग्रथो	निर्ग्र गो
११०	१७	उद्वियनिरिक्षण	द्वियनिरिक्षण
११७	०	प्रणे	प्रमाणे
११७	०	नया	नयी
१११	८	रहेतो	रहेतो
११२	५	सहित	सहीत
१००	८	सीतेर	सितेर
१००	१०	पञ्जुवासामि."	पञ्जुवासामि"
१००	१४	पञ्जुवासामि "	पञ्जुवासामि'
१०५	१४	पञो	पञी
१३१	१०	भरेलो	भरेली

